

Α.Τ.Ε.Ι. ΠΕΙΡΑΙΑ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΘΕΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«OFFSHORE ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΚΑΙ ΞΕΠΛΥΜΑ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ»

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΠΑΝΑΓΟΥ

ΜΑΥΡΟΥΛΗ – ΛΥΣΣΑΙΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Α.Μ. 12495

ΧΑΡΙΤΟΥ ΧΡΥΣΑΝΘΗ

Α.Μ. 12200

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΥΠΕΡΑΚΤΙΕΣ (OFF-SHORE) ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ.....	10
1.1 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	10
1.2 ΣΥΣΤΑΣΗ ΥΠΕΡΑΚΤΙΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ.....	12
1.3 ΛΟΓΟΙ ΣΥΣΤΑΣΗΣ.....	14
1.4 ΔΟΜΕΣ ΥΠΕΡΑΚΤΙΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ.....	16
1.5 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΥΠΕΡΑΚΤΙΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ.....	26
1.6 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΥΠΕΡΑΚΤΙΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ	28
1.7 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ.....	30
1.8 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ.....	34
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ.....	36
2.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ	36
2.2 ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ	37
2.3. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΙ ΑΝΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	39
2.3.1 ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΕΣ ΧΩΡΙΣ ΕΠΙΒΟΛΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ	42
2.3.1.1 ΜΠΑΧΑΜΕΣ	42
2.3.1.2 ΒΕΡΜΟΥΔΕΣ.....	42
2.3.1.3 ΝΗΣΙΑ ΚΕΥΜΑΝ.....	43
2.3.2 ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΜΕ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ.....	44
2.3.2.1 ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΜΕ ΠΛΗΡΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΞΑΙΡΕΣΗ.....	44
2.3.2.1.1 ΛΙΧΤΕΝΣΤΑΪΝ	44
2.3.2.1.2 ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΣΑΙΝΤ ΚΙΤΤΣ ΚΑΙ ΝΕΒΙΣ	44

2.3.2.1.3 ΜΠΕΛΙΖΕ	45
2.3.2.2 ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΜΕ ΧΑΜΗΛΗ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ	45
2.3.2.2.1. ΕΛΒΕΤΙΑ	45
2.3.2.2.2 ΚΥΠΡΟΣ	45
2.3.2.2.3. ΜΑΟΥΡΙΤΙΟΥΣ	46
2.3.2.3 ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΕΣ ΜΕ ΕΙΔΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	48
2.3.2.3.1 ΑΥΣΤΡΙΑ.....	48
2.3.2.3.2. ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ.....	48
2.3.3 ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΕΣ ΜΕ ΕΥΚΟΛΙΑ ΣΤΙΣ ΜΗ ΕΓΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ	49
2.3.3.1 ΜΠΑΡΜΠΕΙΝΤΟΣ	49
2.3.3.2. ΙΡΛΑΝΔΙΑ	50
2.3.4 ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΜΕ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΕ ΤΟΠΙΚΗ ΒΑΣΗ	51
2.3.4.1 ΧΟΝΓΚ ΚΟΝΓΚ	51
2.3.4.2. ΠΑΝΑΜΑΣ.....	51
ΞΕΠΛΥΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	52
3.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	52
3.2 ΣΥΝΔΕΣΗ ΥΠΕΡΑΚΤΙΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΜΕ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ.....	53
3.3 ΣΤΑΔΙΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	55
3.4 ΕΙΔΗ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΓΙΑ ΞΕΠΛΥΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΣ ΜΕΣΩ ΥΠΕΡΑΚΤΙΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ.....	57
3.5 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΑΡΑΔΕΙΣΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	60
3.6 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ	61
3.7 ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	64
3.8 ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	66

3.8.1. ΟΙ 40 ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ F.A.T.F.	67
3.8.2 Η Σύμβαση της Βιέννης	71
3.8.3 Η Σύμβαση του Στρασβούργου (Σύμβαση Συμβουλίου της Ευρώπης)	72
3.8.4 Η Διεθνής Σύμβαση Των Ηνωμένων Εθνών (1999).....	73
3.9 ΔΗΜΟΦΙΛΕΙΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ.....	73
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΥΠΕΡΑΚΤΙΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ	76
4.1 Η ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ BCCI	76
4.1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ BCCI.....	77
4.1.2 ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ BCCI.....	78
4.1.3 ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΣ BCCI	80
4.1.4 Η ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ.....	81
4.1.5 ΤΟ ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΤΗΣ BCCI.....	83
4.1.6 ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ	BCCI
4.2 Η ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΗΣ ENRON	87
4.2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΤΗΝ ENRON.....	88
4.2.2 ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΗΣ ENRON ΜΕ ΤΙΣ OFFSHORE ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΚΑΛΕΣΕ.....	88
4.2.3 Η ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ ΚΑΙ Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΤΩΣΗ.....	92
4.2.4 ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΗΣ ENRON.....	97
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	99
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 ^ο	103
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2ο.....	108
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	122

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι υπεράκτιες εταιρείες -offshore companies-ανθούν σε παγκόσμιο επίπεδο, και αυξάνονται με ραγδαίο ρυθμό στη χώρα μας αλλά και σε πολλές άλλες χώρες εντός ή εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι πλέον ιδιαίτερα διαδεδομένες λόγω των χαρακτηριστικών τους και των προνομίων- ευκαιριών που προσφέρουν, με αποτέλεσμα όλο και περισσότεροι επιχειρηματίες να ενδιαφέρονται για την ίδρυση μιας τέτοιου είδους εταιρείας. Πρόσφατα, στατιστικά στοιχεία αναφέρουν πως διακινούν το 50% των κεφαλαίων διεθνώς, ενώ τα τελευταία 10 - 15 χρόνια ξεπέρασαν το ένα εκατομμύριο και κατέχουν το 4% του παγκόσμιου πλούτου.

Στην παρούσα μελέτη γίνεται μια προσπάθεια ολοκληρωμένης παρουσίασης του σύγχρονου φαινομένου των υπεράκτιων εταιρειών ακολουθώντας την εξής διάρθρωση:

Αρχικά, πραγματοποιείται μια συνοπτική αναφορά σε αυτούς που ασχολήθηκαν με το εν λόγω θέμα. Πιο συγκεκριμένα, η εξεταζόμενη Μαυρούλη - Λυσσαίου Παρασκευή ασχολήθηκε με την μελέτη και την ανάλυση υπεράκτιων εταιρειών και την μελέτη των περιπτώσεων της τράπεζας BCCI και της πολυεθνικής εταιρείας Enron. Συγχρόνως, η εξεταζόμενη Χαρίτου Χρυσάνθη ασχολήθηκε με την μελέτη των φορολογικών παραδείσων και του ξεπλύματος χρήματος μέσα από τα Διεθνή Κανονιστικά Πλαίσια.

Η εργασία ξεκινάει με ένα κεφάλαιο που περιγράφει την έννοια της υπεράκτιας εταιρείας. Αναλυτικότερα, προσδιορίζεται η έννοια της offshore εταιρείας και τα κριτήρια ίδρυσής της, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που απορρέουν από τη χρήση της, οι βασικές μορφές εμφάνισης της και τα κριτήρια επιλογής της κατάλληλης δικαιοδοσίας στην οποία πρόκειται να ιδρυθεί. Παράλληλα, επιχειρείται μια ιστορική αναδρομή προκειμένου να ανιχνευθεί η διαχρονική εξέλιξη του φαινομένου και γίνεται μια προσπάθεια προσδιορισμού των διαστάσεων που έχει λάβει.

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί, γίνεται μια συνοπτική αναφορά στην έννοια των φορολογικών παραδείσων και δίνεται μια λίστα με τους καλύτερους και πιο επωφελείς στον κόσμο παραθέτοντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και προνόμια που προσφέρουν σε αυτούς που τους επιλέγουν για να συστήσουν εκεί μια offshore.

Το τρίτο κεφάλαιο πραγματεύεται το ξέπλυμα του βρώμικου χρήματος ή τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ειδικότερα, γίνεται αναφορά

στους σκοπούς που εξυπηρετεί, τα στάδια που ακολουθούνται για να ολοκληρωθεί με επιτυχία η διαδικασία, στα είδη των εξωχώριων εταιρειών που χρησιμοποιούνται και στο ρόλο που διαδραματίζουν στην πρακτική του ξεπλύματος μαύρου χρήματος.

Επιπρόσθετα, παρουσιάζονται τα θεσμικά όργανα που δημιουργήθηκαν για το σχηματισμό μιας νομοθετικής ασπίδας προστασίας της νομιμότητας και μελετάται η αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού σε διεθνές επίπεδο παραθέτοντας τις βασικές οδηγίες και ρυθμίσεις που εφαρμόζονται από πολλά κράτη της υφηλίου στα πλαίσια της διεθνούς συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών για την πρόληψη και καταστολή του φαινομένου.

Στο τελευταίο κεφάλαιο, παρουσιάζονται δύο παραδείγματα - σκάνδαλα, αυτό της τράπεζας BCCI και της εταιρείας ενέργειας Enron, οι οποίες κάνοντας χρήση των offshore εταιρειών τους και των φορολογικών παραδείσων κατάφεραν να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα τους. Χρησιμοποιούνται λοιπόν εδώ ως μελέτες περιπτώσεων για να εξετάσουμε πως ακριβώς ίδρυσαν τις υπεράκτιες εταιρείες τους, τι εμπόδια συνάντησαν, τι προνόμια απέκτησαν, τι σκοπούς εξυπηρετούσαν και πως, εν τέλει, επετεύχθη η αποκάλυψη των παράνομων δραστηριοτήτων τους.

Η εργασία καταλήγει με μία σύνοψη των ανωτέρω και εξάγοντας ορισμένα συμπεράσματα για την «Μεγάλη Ιδέα» της υπεράκτιας εταιρείας, ενώ παράλληλα παρατίθενται και ορισμένες προτάσεις για την πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι υπεράκτιες εταιρείες αποτελούν σήμερα μία από τις ανεξερεύνητες πλευρές της παγκόσμιας οικονομίας, είναι η βιτρίνα ενός ιδιόμορφου κόσμου, όπου οι φόροι αποτελούν άγνωστη λέξη, η άρση της προστασίας του τραπεζικού απορρήτου έγκλημα και η ανωνυμία, καταστατικό δικαίωμα όσων εμπιστεύονται τα κεφάλαιά τους στα θησαυροφυλάκια των τραπεζών τους. Πρόκειται για τις δημοφιλείς πλέον υπεράκτιες επικράτειες, τους περίφημους φορολογικούς παραδείσους που είναι διάσπαρτοι σε όλη την υφήλιο. Κράτη και περιοχές όπου κυριαρχεί το σκοτεινό βασίλειο της διαφθοράς, το οποίο βασίζεται στις εταιρείες - φαντάσματα, στη δημιουργική λογιστική και στις υπηρεσίες ανώνυμης διαχείρισης συναλλαγών.

Οι υπεράκτιες εταιρείες γνώρισαν μεγάλη άνθιση με την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου και την ελεύθερη διακίνηση των κεφαλαίων αφού αποτελούν τον ορισμό της ευελιξίας. Αξιοποιήθηκαν και εξακολουθούν να αξιοποιούνται ως οχήματα για την αποφυγή της φορολογίας, ειδικά στα ακίνητα. Με τη χρήση μιας υπεράκτιας εταιρείας μπορεί κανείς εύκολα και γρήγορα να αλλάξει την ιδιοκτησία ακινήτων χωρίς γραφειοκρατικές διαδικασίες και φορολογικές επιβαρύνσεις. Μάλιστα, το μεγαλύτερο μέρος των ακινήτων ανήκει σε offshore εταιρείες, καθώς έτσι επιτυγχάνεται η πλήρης απαλλαγή από πληρωμή φόρου κληρονομιάς, δωρεάς, γονικής παροχής, μεταβίβασης, κα. Πολλοί μεγάλοι πολυεθνικοί όμιλοι χρησιμοποιούν τέτοιου είδους εταιρείες προκειμένου να μεταφέρουν τα κέρδη τους από μια χώρα σε κάποια άλλη έχοντας σαν τελικό στόχο την αποφυγή της τελικής φορολογικής επιβάρυνσης. Ακόμη, offshore εταιρείες συστήνονται για την αποφυγή διεκδικήσεων από συζύγους σε περίπτωση διαζυγίου αλλά και για προστασία έναντι των τραπεζών καθώς οι τελευταίες μπορούν να διεκδικήσουν ακίνητο το οποίο ελέγχει κανείς μέσω μιας υπεράκτιας εταιρείας.

Όλα αυτά τα προνόμια που προσφέρονται μέσω των offshore εταιρειών οδήγησαν μεγάλη μερίδα ιδιωτών, αλλά και κυβερνήσεων, να προχωρήσουν στην ίδρυση και περαιτέρω χρήση και εκμετάλλευση τους, προκειμένου να αποκομίσουν μεγάλα κέρδη χωρίς να δέχονται ιδιαίτερες παρεμβάσεις από τις αρμόδιες αρχές και τα εποπτικά όργανα.

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο αξιολογεί ότι κάθε έτος ξεπλένονται περίπου 600 δις δολάρια από τα οποία τα μισά στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Το γεγονός ότι οι ΗΠΑ αντιτάχθηκαν σθεναρά στις προτάσεις του ΟΟΣΑ να οριστούν κάποια εμπόδια στην ίδρυση υπεράκτιων εταιρειών δικαιολογεί τις αξιολογήσεις αυτές. Επιπλέον, αξιοσημείωτο είναι και το παράδειγμα της Ελβετίας, όπου υπολογίστηκε ότι το 30% των κεφαλαίων των υπεράκτιων εταιρειών παγκοσμίως είναι

τοποθετημένο εκεί και μάλιστα δίχως τη δυνατότητα ελέγχου του πόθεν έσχες και τον προορισμό αυτών των κεφαλαίων από καμία Αρχή.¹

Οι Έλληνες επενδυτές και επιχειρηματίες, επηρεασμένοι από την σύγχρονη τάση για ίδρυση υπεράκτιων εταιρειών, συνέδεσαν την επιτυχία και την επιχειρηματική πρόοδο με την κατοχή μιας ή και περισσότερων offshore εταιρειών. Μη διαθέτοντας τις απαραίτητες γνώσεις και πληροφορίες για τον τρόπο σύστασης, τον πραγματικό σκοπό και τους κανόνες λειτουργίας τους δεν γνώριζαν αρχικά αν πρόκειται ουσιαστικά για μια νόμιμη ή παράνομη εταιρική μορφή. Ωστόσο, μέσα σε λίγα μόλις έτη το φαινόμενο των offshore εταιρειών είχε λάβει τεράστιες διαστάσεις και στη χώρα μας.

Ο κ. Παναγιώτης Δουβής, πρώην διευθυντής Οικονομικών Ερευνών του ΣΔΟΕ υποστηρίζει ότι «Οι υπεράκτιες εταιρείες που έχουν στα περιουσιακά τους στοιχεία μόνο ένα ακίνητο μεγάλης αξίας και τίποτα άλλο, υπολογίζονται σήμερα στις 1.500, ενώ αυτές που δραστηριοποιούνται στα χρηματιστηριακά και στις επενδύσεις υπερβαίνουν τις 10.000». Επιπλέον, βάσει μη επιβεβαιωμένων εκτιμήσεων, το μέγεθος της απώλειας εσόδων του κράτους ανέρχεται στα 6 δισεκατομμύρια ευρώ.²

Βάση, επομένως, των ανωτέρω στοιχείων μπορεί να εννοηθεί πως το ανεξέλεγκτο που κυριαρχεί στις δραστηριότητες των offshore εταιρειών έχει αποτελέσει αδιαμφισβήτητα μία από τις αιτίες της παγκόσμιας κρίσης που βιώνουμε στις μέρες μας. Το γεγονός δε, ότι κυρίαρχο μέλημα των κυβερνήσεων και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου είναι η πάταξη της φοροδιαφυγής στρέφει ακόμα περισσότερο το βλέμμα όλων προς τη δράση των υπεράκτιων εταιρειών που αποτελούν το βασικό όχημα για την αποφυγή της φορολογίας.

Σκοπός, λοιπόν, αυτής της πτυχιακής εργασίας είναι η διερεύνηση της έννοιας των offshore εταιρειών, καθώς αποτελούν σημείο των καιρών μας και γίνεται ιδιαίτερα λόγος γι' αυτές τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, ενώ παράλληλα το περίπλοκο «παιχνίδι» που παίζεται από κυβερνήσεις, επιχειρηματίες και ιδιώτες με απώτερο σκοπό τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή ξέπλυμα βρώμικου χρήματος (money laundering), όπως συνηθέστερα αποκαλείται, αποτέλεσε φυσική εξέλιξη του θέματος αυτού. Πιο συγκεκριμένα, τα κύρια ερευνητικά ερωτήματα που η εργασία αυτή πραγματεύεται είναι τα εξής:

¹ Δουβής Π., «Offshore δραστηριότητες», Π. Δουβής, Αθήνα 2003, σελ. 45-46

²<http://www.tanea.gr/ellada/article/?aid=4515967>

- Τι είναι η υπεράκτια εταιρεία, πώς συστήνεται, τι εταιρική μορφή έχει, ποια είναι τα χαρακτηριστικά της, οι βασικότερες χρήσεις, τα προτερήματα και ελαττώματά της συγκριτικά με άλλες εταιρείες.
- Τι είναι φορολογικός παράδεισος, τι προνόμια και διευκολύνσεις προσφέρει στις εταιρείες που έχουν την έδρα τους σ' αυτόν, ποιοι είναι οι πιο δημοφιλείς και για ποιους λόγους προτιμούνται από τους περισσότερους ενδιαφερόμενους.
- Τι είναι το «ξέπλυμα βρώμικου χρήματος», πως πραγματοποιείται, τι ρόλο διαδραματίζουν οι υπεράκτιες εταιρείες σ' αυτή τη διαδικασία, ποιες είναι οι συνέπειες που απορρέουν από αυτή την τακτική και ποια είναι τα μέτρα που έχουν παρθεί για την πρόληψη και καταστολή του φαινομένου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΥΠΕΡΑΚΤΙΕΣ (OFF-SHORE) ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ

1.1 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ³

Ο Έλληνας νομοθέτης όρισε ότι «εξωχώρια εταιρεία» νοείται, ..., η εταιρεία εκείνη που έχει την έδρα της σε αλλοδαπή χώρα και με βάση την νομοθεσία της οποίας δραστηριοποιείται αποκλειστικά σε άλλες χώρες και απολαμβάνει ιδιαίτερα ευνοϊκής φορολογικής μεταχείρισης (Άρθρο 31.1.στ Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος).

Επομένως, υπεράκτια εταιρεία (Offshore Company) είναι η οικονομική οντότητα που θεωρείται πως δημιουργήθηκε για ένα συγκεκριμένο σκοπό, συνήθως βραχυπρόθεσμο και δεν διαπνέεται από την γενικά παραδεκτή αρχή του συνεχούς της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Συνήθως, ο όρος αναφέρεται με σκοπό να υποδειχθούν οι επιχειρήσεις που ιδρύονται σε οικονομικά κέντρα με ένα πολύ χαμηλό επίπεδο φόρων, που συνήθως βρίσκονται σε νησιά (όπως τις Νήσους Κεϋμάν ή τις Μπαχάμες). Συχνά, ο όρος χρησιμοποιείται και ως φορολογικός παράδεισος. Αυτές οι εταιρείες, συχνά χρησιμοποιούνται προκειμένου ο ιδιοκτήτης ή ο δικαιούχος να κρύψει συγκεκριμένα οικονομικά έσοδα/κέρδη για διάφορους λόγους (όπως απόκρυψη της ιδιοκτησίας). Στην πραγματικότητα, ακριβώς επειδή δεν είναι παράνομος, όλες οι πολυεθνικές έχουν offshore εταιρείες δημιουργημένες σε χώρες με ηπιότερο φορολογικό καθεστώς, για μια πιο αποδεκτή φορολόγηση των κερδών. Υπάρχουν χώρες που βρίσκονται σε «μαύρη λίστα» των Ελληνικών και Ευρωπαϊκών φορολογικών υπηρεσιών, και όποιος ανοίγει υπεράκτια εταιρεία στις χώρες που περιλαμβάνονται σε αυτή την «μαύρη λίστα», ελέγχεται αναλόγως. Άξιο παρατήρησης είναι, ότι δεν βρίσκονται όλα τα κέντρα offshore σε νησιά, όπως αναφέρεται στην πρώτη ερμηνεία: αρκεί να σκεφτεί κανείς την Ελβετία και το Δουβλίνο. Μπορεί να αναφέρεται σε εταιρείες ειδικού σκοπού, θυγατρικές ενός ομίλου, ή ακόμη και συγγενείς επιχειρήσεις.⁴

Η ταχύτατη ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου που εκδηλώθηκε κατά τη διάρκεια της μεταπολεμικής εποχής, το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης καθώς και το μεγάλο πλήθος των γεγονότων που εκτυλίχθηκαν σε όλη την υφήλιο την τελευταία εικοσαετία αποτέλεσαν τις αιτίες για τη ραγδαία αύξηση των συναλλαγών των υπεράκτιων εταιρειών. Επιπλέον, η σημαντική μείωση των εμποδίων που

³ Δουβής Π., «Offshore δραστηριότητες», Π. Δουβής, Αθήνα 2003, σελ. 47-49

⁴ Σαμέλης Ι.Β., «Εξωχώριες εταιρείες: δραστηριοποίηση αυτών στην Ελλάδα», σελ.11

σημειώθηκε στη διακίνηση του συναλλάγματος και των κεφαλαίων από όλες σχεδόν τις χώρες συνέβαλλε, ομοίως, προς αυτή την κατεύθυνση.

Αποτέλεσμα όλων των ανωτέρω ήταν μέσα σε λίγα έτη τα αρχικά υπεράκτια κέντρα που βρίσκονταν σε νησιά όπως τις Βερμούδες και τις Μπαχάμες να επεκταθούν και σε ηπειρωτικές χώρες από το Λουξεμβούργο, το Λιχτενστάιν και την Ουγγαρία, στην Ευρώπη έως την Ουρουγουάη στην Νότια Αμερική. Σήμερα δε, έχουν κυριαρχήσει σε ολόκληρο τον κόσμο και ο αριθμός τους αυξάνεται ταχύτατα, εάν συνυπολογίσει κανείς και το ιδιαίτερο ενδιαφέρον που εκδηλώνεται λόγω των ελκυστικών υπηρεσιών που παρέχουν.

Η ακριβής, όμως, έκταση των δραστηριοτήτων που συνδέονται με τις υπεράκτιες εταιρείες δεν είναι εφικτό να υπολογιστεί, εξαιτίας των δυσκολιών με τις οποίες έρχεται κανείς αντιμέτωπος όταν αναζητά σχετικές πληροφορίες στο χώρο αυτό. Παρόλα αυτά, έχει εκτιμηθεί ότι περίπου το ήμισυ των χρηματικών συναλλαγών που πραγματοποιούνται σε διεθνές επίπεδο σχετίζεται είτε άμεσα είτε έμμεσα με υπεράκτιες εταιρείες που βρίσκονται σε φορολογικούς παραδείσους.

Διερευνώντας τα πιθανά αίτια δημιουργίας των υπεράκτιων κέντρων, μπορούμε να διαπιστώσουμε πως το κυριότερο ήταν η έντονη ανάγκη επιβίωσης και ταχύτερης οικονομικής ανάπτυξης των συγκεκριμένων χωρών, οι οποίες στην πλειονότητα ήταν χώρες με μικρή έκταση και πληθυσμό, χωρίς ιδιαίτερους οικονομικούς πόρους και αδυναμία διατήρησης της εθνικής τους κυριαρχίας και της οικονομικής τους ανεξαρτησίας. Εάν ανατρέξουμε πίσω στο παρελθόν θα διαπιστώσουμε πως οι πρώτες υπεράκτιες εταιρείες εμφανίστηκαν σε νησιά όπως αυτά της Καραϊβικής, των οποίων η δυναμική οικονομική ανάπτυξη κατέστη δυσχερής εξαιτίας της γεωπολιτικής θέσης τους, αλλά και των ειδικών ιστορικών συγκυριών.

Τα κράτη αυτά επέλεξαν ήδη από τη δεκαετία του 1960, σοφά όπως αποδείχτηκε στη συνέχεια, να υποκαταστήσουν την έλλειψη ακόμη και βασικών υποδομών τους με νομοθετικές ρυθμίσεις και να παρέχουν σε αλλοδαπούς επιχειρηματίες ορισμένες διευκολύνσεις για να προσελκύσουν την επένδυση των κεφαλαίων τους και για να τους προτρέψουν να χρησιμοποιήσουν το δικό τους έδαφος ως βάση των οικονομικών τους δραστηριοτήτων. Οι διευκολύνσεις αυτές αφορούσαν, κυρίως, φορολογικές απαλλαγές και απαλλαγή από υποχρεώσεις της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας.

Ως πρώτο «υπεράκτιο κέντρο» αναπτύχθηκαν οι Μπαχάμες, οι οποίες καθιέρωσαν ένα φορολογικό σύστημα δύο επιπέδων. Δημιούργησαν ένα σύνολο νόμων για τους πολίτες της χώρας και ένα άλλο για τους αλλοδαπούς. Τα οφέλη που προέκυπταν από αυτή την πολιτική έσπευσαν να δρέψουν πολλές επιχειρήσεις αλλά και μεγάλο πλήθος εύπορων ιδιωτών έχοντας ως απώτερο σκοπό την αποκόμιση

υψηλών κερδών. Η κίνηση αυτή των μικρών χωρών αποτέλεσε την αρχή ενός λαμπρού μέλλοντος τόσο για τις ίδιες όσο και για τους κατοίκους τους καθώς επέφερε την εισροή συναλλάγματος, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την καταβολή τελών, εισφορών και αμοιβών από τους αλλοδαπούς επιχειρηματίες. Συνέπεια αυτής της τακτικής, ήταν να προκύψει σε σύντομο χρονικό διάστημα αναδιάρθρωση των οικονομιών τους και να επιτευχθούν υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης και προόδου.

Επειδή όμως η επιτυχία, η εκτόξευση της κερδοφορίας και η ραγδαία ανέλιξή τους αποτέλεσε κίνητρο ζηλοτυπίας δεν άργησαν και μεγαλύτερα και πιο ανεπτυγμένα κράτη να θέλουν να αναπτυχθούν σε υπεράκτια κέντρα καθώς το εξέλαβαν ως μία νέα πηγή εσόδων. Έτσι, σήμερα εμφανίζονται πολυάριθμα κράτη πάνω στο χάρτη που προσφέρουν τη δυνατότητα να δημιουργήσει κανείς τη δική του υπεράκτια εταιρεία και να απολαμβάνει τα οφέλη που προκύπτουν από αυτή του την κίνηση.

1.2 ΣΥΣΤΑΣΗ ΥΠΕΡΑΚΤΙΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ⁵

Οι υπεράκτιες εταιρείες αξιοποιούνται ως το μέσο για την αποφυγή της φορολογίας ειδικά στα ακίνητα. Μέσω μιας offshore εταιρείας μπορεί κανείς εύκολα να αλλάξει την ιδιοκτησία ακινήτων δίχως γραφειοκρατικές διαδικασίες ή φορολογικές επιβαρύνσεις. Μεγάλες εταιρείες χρησιμοποιούν offshore εταιρείες μεταφέροντας τα κέρδη από χώρα σε χώρα με στόχο να περιορίσουν την τελική φορολογική τους επιβάρυνση αλλά και για να πραγματοποιήσουν συναλλαγές που δεν επιτρέπεται σε άλλη χώρα ή στην χώρα εγκατάστασής τους.

ΙΔΡΥΣΗ

Για την ίδρυση υπεράκτιας εταιρείας απαιτείται οι ιδρυτές να συντάξουν και να υπογράψουν ιδιωτικό ιδρυτικό έγγραφο (καταστατικό) το οποίο κατατίθεται στο τηρούμενο σε κάθε χώρα μητρώο εταιρειών και εγκρίνεται και επικυρώνεται από την αρμόδια αρχή αυτής (λ.χ. έφορος εταιρειών, αρχειοφύλακας εταιρειών κ.ο.κ.). Σε ορισμένες χώρες, απαιτείται το ιδρυτικό έγγραφο να φέρει συμβολαιογραφική θεώρηση ή και να συνταχθεί συμβολαιογραφικά εφόσον η εταιρεία είναι ανώνυμη. Η αρμόδια αρχή εκδίδει με την ίδρυση της εταιρείας το σχετικό πιστοποιητικό ιδρύσεως

⁵el.wikipedia.org

αυτής. Την διαδικασία της ίδρυσης αναλαμβάνουν συνήθως εξειδικευμένοι νομικοί ή επιχειρηματικοί σύμβουλοι.

Υπάρχουν πολλές ιστοσελίδες και εταιρείες συμβούλων που αναλαμβάνουν την σύσταση τέτοιων εταιρειών. Για υψηλότερο επίπεδο προστασίας των προσωπικών δεδομένων των πραγματικών μετόχων, συνήθως οι εταιρείες συμβούλων διαθέτουν έναν δικηγόρο ως εντεταλμένο διευθυντή ο οποίος εκδίδει ένα πληρεξούσιο για τους πραγματικούς μετόχους. Αυτό εξασφαλίζει ότι οι προσωπικές πληροφορίες δεν θα διαχέονται σε άλλη αρχή. Μόνο οι δικηγόροι μπορούν να προσφέρουν αυτού του επιπέδου προστασία.

Τα έξοδα που χρεώνουν οι εταιρείες συμβούλων αφορούν την σύσταση της υπεράκτιας εταιρείας, την παροχή υπηρεσιών γραφείου, την λειτουργία ενός εικονικού γραφείου με επαγγελματική υπόσταση. Συνήθως, αναφέρεται μια φημισμένη διεύθυνση της εταιρείας με αριθμούς τηλεφώνου και φαξ. Οι τηλεφωνικές κλήσεις απευθύνονται σε έναν τηλεφωνητή με όλους τους χαιρετισμούς της εταιρείας και τα μαγνητοφωνημένα μηνύματα αποστέλλονται μέσω διαδικτύου. Η λειτουργία του εικονικού γραφείου μπορεί να περιλαμβάνει και μόνιμη τηλεφωνήτρια με ζωντανή επικοινωνία που μεταβιβάζει τις κλήσεις σε οποιοδήποτε αριθμό.⁶

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΤΟΧΩΝ

Οι περισσότερες υπεράκτιες εταιρείες μπορούν να ιδρυθούν με έναν μόνο μέτοχο. Η νομοθεσία ορισμένων χωρών ορίζει, ότι ελάχιστος επιτρεπτός αριθμός μετόχων είναι δύο (π.χ. Παναμάς). Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο ιδρυτής - μέτοχος πρέπει να είναι φυσικό πρόσωπο. Η συγκέντρωση του συνόλου των μετοχών στα χέρια ενός μετόχου δε συνιστά λόγο λύσης της εταιρείας.

ΕΤΑΙΡΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Οι περισσότερες νομοθεσίες κρατών προέλευσης υπεράκτιων εταιρειών ορίζουν, ως απαιτούμενο εταιρικό κεφάλαιο για την ίδρυση των εταιρειών τους ένα πολύ μικρό ποσό (π.χ. 1000 δολάρια Η.Π.Α., 1000 Κυπριακές Λίρες, κ.ο.κ.). Το εταιρικό κεφάλαιο δεν είναι απαραίτητο να είναι καταβεβλημένο σε τραπεζικό λογαριασμό και δεν απαιτείται να πιστοποιηθεί η καταβολή του από τις εποπτικές αρχές των κρατών προέλευσης. Θεωρείται καταβεβλημένο κατά την ίδρυση της εταιρείας. Οι νομοθεσίες των κρατών προέλευσης των υπεράκτιων εταιρειών δεν ορίζουν το ύψος του εταιρικού κεφαλαίου σε σχέση με το ύψος των επενδύσεων, του τζίρου ή των καθαρών κερδών της εταιρείας. Επίσης, πολλές νομοθεσίες επιτρέπουν το μετοχικό κεφάλαιο των εταιρειών να είναι καταβεβλημένο ακόμη και σε είδος ή σε νόμισμα διαφορετικό από το εγχώριο.

⁶Ρεπούσης Δ. Σ., «Χρηματοοικονομική απάτη και διαφθορά: Μορφές – Πρόληψη – Καταπολέμηση», Εκδόσεις Σακκουλά Α.Ε., Αθήνα – Θεσσαλονίκη 2010, σελ. 16

ΜΕΤΟΧΕΣ

Το μετοχικό κεφάλαιο των εταιρειών αυτών είναι διηρημένο σε μετοχές ανώνυμες (π.χ. Λιβερία) ή ονομαστικές (π.χ. Κύπρος, Μάλτα). Στις περισσότερες περιπτώσεις δεν καθορίζεται κατώτατο όριο της ονομαστικής αξίας της μετοχής. Η έκδοση των μετοχών δεν είναι απαραίτητη, ούτε επιδρά επί του κύρους και της δυνατότητας να εκδοθούν είδη μετοχών (κοινές, προνομιούχες με ή χωρίς δικαίωμα ψήφου κ.τ.λ.)

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Οι εργασίες των υπεράκτιων εταιρειών διευθύνονται από το Διοικητικό Συμβούλιο αυτών. Ορισμένες νομοθεσίες επιτρέπουν το Διοικητικό Συμβούλιο να απαρτίζεται από έναν μόνο διευθυντή. Στις περισσότερες περιπτώσεις, το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται από τουλάχιστον τρία ενήλικα μέλη. Στο Διοικητικό Συμβούλιο έχουν δικαίωμα να μετέχουν αλλοδαποί μέτοχοι ή μη μέτοχοι της εταιρείας. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου εκλέγονται (διορίζονται) και ανακαλούνται οποτεδήποτε ελεύθερα από τη Γενική Συνέλευση, που είναι το ανώτατο όργανο της εταιρείας. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου είναι επανεκλέξιμα.

ΣΚΟΠΟΣ

Δεν υπάρχει κατ' αρχήν περιορισμός στην επιλογή του σκοπού της εταιρείας, ο οποίος μπορεί να είναι η διακίνηση εμπορευμάτων καθορισμένων ή μη, η παροχή κάθε είδους υπηρεσιών, η διαχείριση και εκμετάλλευση ακινήτων, μπορεί να δραστηριοποιείται σε χρηματιστηριακές αγορές, να συνάπτει συμβάσεις χρηματιστηριακών προϊόντων, παραγωγών, προθεσμιακές συμβάσεις κ.ο.κ. Η νομοθεσία ωστόσο ορισμένων χωρών (λ.χ. Κύπρος) επιβάλλει περιορισμούς και θέτει προϋποθέσεις για την έγκριση της λειτουργίας, εταιρειών ειδικού σκοπού (χρηματιστηριακές, τραπεζικές κ.ο.κ.)

1.3 ΛΟΓΟΙ ΣΥΣΤΑΣΗΣ⁷

Η ανάπτυξη του Διεθνούς Εμπορίου, η διεθνοποίηση των χρηματοοικονομικών συναλλαγών και η ελευθερία που υπάρχει στον τομέα της διακίνησης των κεφαλαίων και του συναλλάγματος είχαν ως συνέπεια τη σημαντική αύξηση των συναλλαγών που διενεργούνται από υπεράκτιες εταιρείες. Σε

⁷El.wikipedia.org

παγκόσμια κλίμακα τα κέντρα εξωχώριων εταιρειών υπερβαίνουν τα 80 και μέσα από τις εταιρείες αυτές διακινείται περίπου το μισό του παγκόσμιου τζίρου.

Τα καθοριστικά κριτήρια για την ίδρυση και διατήρηση μιας υπεράκτιας εταιρείας μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- Η γρήγορη σύσταση με χαμηλό κόστος, ελάχιστο απαιτούμενο εταιρικό κεφάλαιο και εξαιρετικά περιορισμένες διατυπώσεις.
- Πλήρης ανωνυμία των πραγματικών μετόχων.
- Η δυνατότητα σύστασης της εταιρείας με έναν μόνο μέτοχο.
- Η μεταφορά των κερδών από υψηλά σε χαμηλά φορολογούμενες χώρες.
- Την αποφυγή του πόθεν έσχες τόσο στην αγορά περιουσιακών στοιχείων όσο και στην νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.
- Η αποφυγή της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας για επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται και απασχολούν προσωπικό στο εξωτερικό.
- Η αποφυγή δεσμεύσεων ατομικής περιουσίας, με τη διασφάλιση από μελλοντικές διεκδικήσεις δανειστών.
- Η αποφυγή φορολογικών επιβαρύνσεων.
- Η πλήρης απαλλαγή του φόρου κληρονομιάς, δωρεάς, μεταβίβασης και γονικής παροχής σε περιπτώσεις ακινήτων.
- Αποφυγή διεκδικήσεων συζύγου σε περίπτωση διαζυγίου.
- Αποφυγή φόρου τόκων στις καταθέσεις.
- Τραπεζικό απόρρητο που προστατεύει από ελέγχους.
- Η μη ύπαρξη συναλλαγματικών περιορισμών.

1.4 ΔΟΜΕΣ ΥΠΕΡΑΚΤΙΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ⁸

Οι χρήσεις των υπεράκτιων εταιρειών είναι πολλές και διαφοροποιούνται ανάλογα με το αντικείμενο δραστηριότητας και την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία της κάθε δικαιοδοσίας. Παρακάτω θα αναφέρουμε ορισμένες από τις πιο διαδεδομένες, οι οποίες καλύπτουν το μεγαλύτερο φάσμα, ωστόσο όμως δεν μπορούν να εξαντλήσουν την επινοητικότητα του ανθρώπου ο οποίος προχωρεί ταχύτατα σε νέες κατασκευές μέρα με τη μέρα. Αυτές είναι:

- Εταιρείες χαρτοφυλακίου (Holding companies)
- Εταιρείες παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών (Finance companies)
- Εταιρείες αδειών δικαιωμάτων (Licensing companies)
- Εμπορικές εταιρείες (Trading companies)
- Εταιρείες παροχής διοικητικών αποφάσεων (Administration companies)
- Ναυτιλιακές εταιρείες (Shipping companies)
- Εμπιστεύματα (Trusts)
- Επενδυτικές εταιρείες (Investments companies)
- Τραπεζικές εταιρείες (Banking companies)
- Εταιρείες παροχής υπηρεσιών
- Εταιρείες υβρίδια
- Δομές αντιπροσώπευσης (Nominees)
- Εταιρείες ασφαλειών (Insurance companies)
- Εταιρείες περιορισμένης ευθύνης (LLCs)
- Ακίνητα

⁸ Δουβής Π., «Offshore δραστηριότητες», Π. Δουβής, Αθήνα 2003, σελ.60-108

- Χρηματοδοτική μίσθωση

Πιο αναλυτικά:

Εταιρείες χαρτοφυλακίου (Holding companies)

Οι εταιρείες χαρτοφυλακίου που βρίσκονται εγκατεστημένες σε υπεράκτια κέντρα χρησιμοποιούνται ως μία μέθοδος διεθνούς φορολογικού σχεδιασμού για τη χρηματοδότηση των υπεράκτιων δραστηριοτήτων. Οι δραστηριότητες σε τρίτες χώρες συγκεντρώνονται σε μία υπεράκτια εταιρεία που έχει υποκαταστήματα ή διαθέτει τις μετοχές διεθνών θυγατρικών που δραστηριοποιούνται σε άλλες χώρες. Η υπεράκτια εταιρεία λοιπόν είναι αυτή που λειτουργεί ως εκκαθαριστής για τα κέρδη από δραστηριότητες σε άλλες χώρες, για τη συσσώρευση κερδών, για επανεπενδύσεις κερδών και γενικά για το φορολογικό σχεδιασμό όλων των δραστηριοτήτων. Η πιο συνήθης τακτική είναι να χρησιμοποιούνται θυγατρικές σε άλλες χώρες παρά τα υποκαταστήματα. Τα υπεράκτια κέντρα παρέχουν ειδικά φορολογικά προνόμια στις εταιρείες χαρτοφυλακίου, όπως είναι η αναβολή της πληρωμής φόρου στα μερίσματα, η αναβολή της πληρωμής φόρου στα κεφαλαιακά κέρδη και η απουσία συναλλαγματικών ελέγχων. Από την άλλη πλευρά, το μειονέκτημα της χρήσης μιας τέτοιου είδους εταιρείας είναι ότι σε πολλές περιπτώσεις το υπεράκτιο κέντρο δεν έχει συνάψει διεθνείς φορολογικές συμβάσεις και, επομένως, τα μερίσματα που πληρώνονται από τις θυγατρικές πιθανότατα να υπόκεινται σε σημαντικά υψηλό παρακρατούμενο φόρο στη χώρα προέλευσής τους. Το θέμα αυτό λύνεται με τη διοχέτευση των μερισμάτων στο υπεράκτιο κέντρο μέσω άλλων χωρών.

Συγκεκριμένα:

- Αναβολή ή πλήρης απαλλαγή από την καταβολή φόρου στα μερίσματα. Όπως είναι γνωστό τα μερίσματα φορολογούνται στην χώρα απόκτησης τους, που είναι στην περίπτωση μας η χώρα έδρας της θυγατρικής εταιρείας. Με την χρήση της υπεράκτιος εταιρείας συμμετοχών και των Συμβάσεων
- Αποφυγής διπλής φορολογίας, η τοποθέτηση είτε η συγκέντρωση των μερισμάτων στην εταιρεία συμμετοχών αναβάλλει, μερικές φορές μειώνει ή και σε ορισμένες υπεράκτιες δικαιοδοσίες απαλλάσσει τους επιχειρηματίες από την πληρωμή φόρου μερισμάτων.
- Αναβολή της πληρωμής φόρου στα κεφαλαιακά κέρδη (υπεραξία). Στην περίπτωση της πώλησης της θυγατρικής εταιρείας που βρίσκεται στην τρίτη χώρα από την υπεράκτια εταιρεία συμμετοχών (μητρική) τα κεφαλαιακά κέρδη

που προκύπτουν δεν υπόκεινται σε φορολόγηση και συγκεντρώνονται σε στην υπεράκτια εταιρεία (μητρική) με δυνατότητα επαναπατρισμού στην τρίτη χώρα. Εδώ, το μειονέκτημα μιας υπεράκτιος εταιρείας συμμετοχών είναι ότι στις περισσότερες περιπτώσεις τα υπεράκτια κέντρα (χώρες) δεν έχουν υπογράψει τις Συμβάσεις Αποφυγής διπλής φορολογίας και κατά συνέπεια τα μερίσματα που πληρώνονται από τις θυγατρικές, αλλά και τα κέρδη υπεραξίας πιθανόν να υπόκεινται σε υψηλό παρακρατούμενο φόρο στην χώρα προέλευσης τους. Αυτό το πρόβλημα παρακάμπτεται με την διοχέτευση των μερισμάτων στην υπεράκτια εταιρεία μέσω τρίτων χωρών, που έχουν υπογράψει την σύμβαση αποφυγής διπλής φορολογίας με την χώρα όπου διαμορφώνεται η φορολογητέα υλη.

- Απουσία συναλλαγματικών ελέγχων. Εάν η χώρα της μητρικής εταιρείας επιβάλλει συναλλαγματικούς ελέγχους στις ξένες επενδύσεις, η σύσταση μιας υπεράκτιας εταιρείας συμμετοχών διευκολύνει την μετακίνηση των κερδών από την θυγατρική εταιρεία της τρίτης χώρας και τη συγκέντρωσή τους στο υπεράκτιο κέντρο, αποφεύγοντας έτσι τη μετακίνηση τους προς τη χώρα έδρας της μητρικής και το συνεπαγόμενο συναλλαγματικό έλεγχο. Η ιδανική δομή εταιρείας συμμετοχών πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα μείωσης της φορολογίας των κερδών πράγμα που απαιτεί φορολογικές συμφωνίες με παρακάτω ιδιαίτερα στοιχεία:
- Τα μερίσματα που στέλνονται από τη θυγατρική στην εταιρεία holding ή πρέπει να απαλλάσσονται ή να υπόκεινται σε χαμηλούς παρακρατούμενους φόρους στο φορολογικό καθεστώς απόκτησης τους (θυγατρικής).
- Τα μερίσματα που λαμβάνονται από την holding προερχόμενα από τη θυγατρική ή πρέπει να απαλλάσσονται ή να υπόκεινται σε χαμηλούς φόρους στο φορολογικό καθεστώς της holding.
- Τα μερίσματα που πληρώνονται από την holding στην τελική μητρική πρέπει να απαλλάσσονται ή να υποβάλλονται σε χαμηλούς φόρους στα φορολογικά καθεστώτα της holding και της τελικής μητρικής.
- Τα κέρδη της holding από την πώληση των μετοχών της θυγατρικής πρέπει να υποβάλλονται σε χαμηλούς φόρους στο φορολογικό καθεστώς της holding. Οι παραδοσιακές και ευρέως γνώστες τοποθεσίες εγκατάστασης δομών των εταιρειών συμμετοχών - holding (Ηνωμένο Βασίλειο, Λουξεμβούργο, Δανία, Ολλανδία, Ολλανδικές Αντίλλες) έχουν οργανώσει την νομοθεσία τους ειδικά για τη μεταχείριση των εισοδημάτων από τα ξένα μερίσματα. Κάθε χώρα από τις προαναφερόμενες έχει ένα εκτεταμένο δίκτυο διμερών φορολογικών συμβάσεων. Αλλά καθεστώτα εταιρειών holding είναι ελκυστικά επειδή χρησιμοποιούν την οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις

μητρικές - θυγατρικές εταιρείες, ειδικά για περιπτώσεις Ευρωπαϊκών Επενδύσεων.

Εταιρείες παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών (Finance companies)

Μία εταιρεία παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών που είναι εγκατεστημένη σε κάποιο υπεράκτιο κέντρο λειτουργεί σαν κανάλι διοχέτευσης δανείων σε μία ξένη θυγατρική εταιρεία. Με αυτόν τον τρόπο δίνεται η δυνατότητα να μετακινηθούν αποτελεσματικά κέρδη από την ξένη θυγατρική εταιρεία, η οποία έχει υψηλό συντελεστή φορολόγησης, στην υπεράκτια δικαιοδοσία που έχει χαμηλό συντελεστή. Με άλλα λόγια, ο τόκος και οι δόσεις αποπληρωμής του δανείου προς την υπεράκτια εταιρεία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών ελαττώνουν σημαντικά το φορολογητέο εισόδημα της δανειολήπτριας εταιρείας. Για να αποφευχθούν λοιπόν ή να μειωθούν οι παρακρατούμενοι φόροι που προκύπτουν, όταν η ξένη θυγατρική εταιρεία πληρώνει τόκο στο εξωτερικό, μεθοδεύεται η κατεύθυνση των κεφαλαίων μέσω διεθνών υπεράκτιων χρηματοοικονομικών κέντρων που έχουν συνάψει ειδική σύμβαση αποφυγής διπλής φορολόγησης. Οι περισσότερες υπεράκτιες δικαιοδοσίες δεν έχουν την απαίτηση για διατήρηση συγκεκριμένων δεικτών κεφαλαιακής επάρκειας, δηλαδή δίνουν την ευκαιρία στις εταιρείες παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών να έχουν ελάχιστο ποσό ιδίων κεφαλαίων. Οι εταιρείες συνεπώς αυτού του είδους έχουν ιδιαίτερη αξία για τις χώρες που έχουν υψηλούς συντελεστές φορολόγησης εισοδήματος και μερισμάτων, αφού η αποπληρωμή των τόκων μειώνει παράλληλα με τα φορολογητέα κέρδη της δανειολήπτριας εταιρείας και τα προς αποπληρωμή μερίσματά της.

Εταιρείες αδειών - δικαιωμάτων (Licensing companies)

Μια εταιρεία μπορεί να χρησιμοποιεί μια υπεράκτια εταιρεία αδειών - δικαιωμάτων που βρίσκεται σε ένα διεθνές υπεράκτιο κέντρο για να λειτουργεί ως χορηγός αδειών δικαιωμάτων σε μια ξένη θυγατρική εταιρεία. Οι συστηματικές πληρωμές για το δικαίωμα χρήσης βιομηχανικής και πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως είναι παραδείγματος χάρη τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας, τα συγγραφικά δικαιώματα, τα σήματα, οι εικόνες, ο ήχος, οι επιστημονικές πληροφορίες κ.α., λειτουργούν και χρησιμοποιούνται από πολλές δικαιοδοσίες σαν ενοίκιο, δηλαδή σαν έξοδα που μειώνουν την φορολογητέα ύλη των επιχειρήσεων. Πληρώνοντας ένα ποσό για τη χρήση δικαιωμάτων σε μία υπεράκτια εταιρεία αδειών - δικαιωμάτων, τα κέρδη μεταφέρονται από την ξένη θυγατρική στην offshore εταιρεία, η οποία πληρώνει ελάχιστο ή καθόλου φόρο για τα ποσά που εισπράττει. Επομένως, με αυτόν τον

τρόπο επιτυγχάνεται μετακίνηση κερδών σε ένα αφορολόγητο ή με χαμηλούς φόρους υπεράκτιο κέντρο, χωρίς συνεπαγόμενους μεγάλους συντελεστές παρακρατούμενου φόρου. Πρέπει να σημειωθεί πως για να έχει το δικαίωμα μια υπεράκτια εταιρεία να δίνει άδεια χρήσης της πνευματικής ή βιομηχανικής περιουσίας οφείλει αρχικά η ίδια να την έχει αποκτήσει. Για τον λόγο αυτό απαιτείται μεταφορά της ευρεσιτεχνίας ή των άλλων δικαιωμάτων από την χώρα της μητρικής εταιρείας στην υπεράκτια δικαιοδοσία. Αυτή η μεταφορά πολλές φορές απαιτεί προηγούμενο φορολογικό ή συναλλαγματικό έλεγχο με αποτέλεσμα συχνά η μεταφορά αυτή να φορολογείται. Έτσι, οι σύμβουλοι φορολογικών θεμάτων κάνουν προσπάθειες να αναγνωρίσουν και να μεταφέρουν τα άυλα περιουσιακά δικαιώματα ενός ιδιώτη σε υπεράκτιες εταιρείες πριν αυτά αποκτήσουν μεγάλη αξία. Τέτοια άυλα περιουσιακά δικαιώματα μπορεί να είναι τα δικαιώματα ενός καινούριου μυθιστορήματος, το image ενός διάσημου τραγουδιστή, κ.α. Από την στιγμή που τα άυλα αυτά αγαθά είναι στην υπεράκτια εταιρεία, ενοικιάζονται σε μια μεσολαβούσα εταιρεία, η οποία διεξάγει την εκμετάλλευσή τους στην περιοχή που έχει αυτή τη δυνατότητα. Τα έσοδα από την εκμετάλλευση των άυλων περιουσιακών στοιχείων περνούν στην μεσολαβούσα εταιρεία με επιβολή μηδενικού ή ελαχίστου φόρου, η οποία στη συνέχεια παρακρατά μια μικρή προμήθεια ως αμοιβή για τις υπηρεσίες που παρέχει κατά τη διαπραγμάτευση των συμφωνιών, η οποία κυμαίνεται από 10% έως 20% και τα υπόλοιπα κέρδη τα αποδίδει στην υπεράκτια εταιρεία. Έτσι, συσσωρεύονται τα κέρδη από την εκμετάλλευση των δικαιωμάτων στην υπεράκτια εταιρεία και αποφεύγονται σε μεγάλο βαθμό οι φορολογικές επιβαρύνσεις.

Εμπορικές εταιρείες (Trading companies)

Οι εμπορικές εταιρείες είναι αυτές που δραστηριοποιούνται κυρίως στο εισαγωγικό και εξαγωγικό εμπόριο. Μία εισαγωγική ή εξαγωγική εμπορική εταιρεία ιδρύεται σε ένα υπεράκτιο κέντρο και δέχεται απευθείας παραγγελίες από τους πελάτες και στη συνέχεια τους παραδίδει τα προϊόντα απευθείας από τον κατασκευαστή ή τον τόπο αγοράς. Η υπεράκτια εταιρεία χρησιμοποιείται για να μεταφέρει με αποτελεσματικό τρόπο τα κέρδη από μια χώρα με υψηλή φορολόγηση σε μια χώρα με χαμηλή φορολόγηση. Τα σχήματα που διαμορφώνονται σε αυτές τις περιπτώσεις αποκαλούνται «τριγωνικό εμπόριο» το οποίο εφαρμόζεται ως εξής: μια εμπορική εταιρεία που πραγματοποιεί εισαγωγές εξαγωγές συστήνει μια υπεράκτια εταιρεία που λειτουργεί ως διαμεσολαβητής μεταξύ του πωλητή και του αγοραστή. Όταν η ιδρύτρια επιχείρηση κάνει εισαγωγές, ο προμηθευτής αποστέλλει τα προϊόντα απευθείας στην ιδρύτρια και εκδίδει το τιμολόγιο στο όνομα της υπεράκτιας εταιρείας, η οποία με τη σειρά της τιμολογεί την ιδρύτρια επιχείρηση σε τιμή προσαυξημένη. Αντίστοιχα, αν η μητρική επιχείρηση πραγματοποιεί εξαγωγές, το εμπόρευμα αποστέλλεται στον αγοραστή και η μητρική τιμολογεί την υπεράκτια εταιρεία με τιμή χαμηλότερη η οποία με την σειρά της τιμολογεί τον αγοραστή. Το

αποτέλεσμα είναι η μητρική επιχείρηση πρώτα από όλα να μειώνει τα εμφανιζόμενα κέρδη και επιπρόσθετα να συσσωρεύει το κεφάλαιο στο λογαριασμό της υπεράκτιας εταιρείας. Δεδομένου ότι οι περισσότερες υπεράκτιες δικαιοδοσίες επιβάλλουν υψηλούς εισαγωγικούς δασμούς σημαντικό είναι η υπεράκτια εταιρεία να μην παραλαμβάνει τα αγαθά, αλλά να τα πουλάει χωρίς αυτά να περάσουν μέσω του εδάφους της υπεράκτιας έδρας.

Εταιρείες παροχής διοικητικών αποφάσεων

(Administration companies)

Μερικές από τις υπεράκτιες δραστηριότητες δεν περιλαμβάνουν μόνο μια ξένη θυγατρική εταιρεία, αλλά έναν όμιλο που συντελείται από την μητρική εταιρεία και τις θυγατρικές που βρίσκονται εγκατεστημένες σε διάφορες χώρες και εκτελούν ποικίλες δραστηριότητες. Η διαχείριση του ομίλου μπορεί να διεξαχθεί μέσω μιας υπεράκτιας εταιρείας παροχής υπηρεσιών διοίκησης - διαχείρισης σε ένα διεθνές οικονομικό κέντρο προσφέροντας πολλά εμπορικά πλεονεκτήματα με τη συγκέντρωση όλων των διοικητικών - διαχειριστικών λειτουργιών σε έναν φορέα. Η ίδρυση κεντρικών γραφείων διοίκησης σε μια υπεράκτια περιοχή από φορολογική άποψη συνιστά μια πολιτική μεταφοράς κερδών όπου οι δραστηριότητες διοίκησης - διαχείρισης ενός ομίλου εταιρειών αναλαμβάνονται από την υπεράκτια εταιρεία παροχής διοικητικών υπηρεσιών, η οποία αμείβεται με ποσοστό επί των κερδών του ομίλου. Η υπεράκτια εταιρεία δεν φορολογείται ή φορολογείται με πολύ χαμηλό συντελεστή για τις αμοιβές της. Πιθανολογείται ότι οι εταιρείες του ομίλου, όταν κάνουν τις πληρωμές στην υπεράκτια εταιρεία παροχής διοικητικών υπηρεσιών πρέπει να πείθουν τις τοπικές φορολογικές αρχές ότι το τίμημα για τις υπηρεσίες προσδιορίζεται κάτω από τις πλήρως ανταγωνιστικές συνθήκες της αγοράς. Για τον λόγο αυτό, όταν υπάρχει πρόθεση να δημιουργηθεί μια τέτοια εταιρεία, κρίνεται απαραίτητο να βεβαιωθεί ο ενδιαφερόμενος ότι το διεθνές υπεράκτιο κέντρο που θα χρησιμοποιηθεί διαθέτει τις απαραίτητες υποστηρικτικές υπηρεσίες που θα του προσφέρουν αποτελεσματική λειτουργία.

Ναυτιλιακές εταιρείες (Shipping companies)

Μεγάλη είναι η λίστα των υπεράκτιων περιοχών που έχουν θεσπίσει ευνοϊκές φορολογικές ρυθμίσεις για τις εταιρείες που ασχολούνται με τη ναυτιλία, συμπεριλαμβανομένης της ναύλωσης και ενοικίασης σκαφών. Οι χώρες αυτές ενθαρρύνουν και προωθούν τις ναυτιλιακές εταιρείες να λειτουργήσουν υπό τις λεγόμενες σημαίες ευκαιρίας, γεγονός που δίνει την ευκαιρία σε μια μη μόνιμα εγκατεστημένη εταιρεία να νηολογήσει με απλές και όχι εξαιρετικά αυστηρές

διαδικασίες, αλλά και με εξαιρετικά μικρό και ανταγωνιστικό κόστος τα πλοία, χρησιμοποιώντας την σημαία του υπεράκτιου κέντρου. Τα κέρδη που προκύπτουν από την εκμετάλλευση του πλοίου που έχει μια υπεράκτια εταιρεία υποβάλλονται σε πολύ χαμηλή φορολόγηση. Ορισμένες φορές όμως, οι χαμηλοί φορολογικοί συντελεστές δεν εφαρμόζονται σε όλο το εισόδημα που αποκτάται από την εξωχώρια εταιρεία, μέρος του εισοδήματος φορολογείται με πλήρεις συντελεστές, κυρίως σε ότι αφορά το δικαίωμα χρήσης της σημαίας και της νηολόγησης. Τα περισσότερα υπεράκτια κέντρα έχουν ρυθμίσει νομοθετικές διατάξεις σχετικά με το ανθρώπινο δυναμικό και την ασφάλεια των πλοίων που έχουν νηολογηθεί στην χώρα τους και χρησιμοποιούν την δική τους σημαία. Ο βασικότερος λόγος για την χρήση της νηολόγησης σε υπεράκτια κέντρα ως σημαίας ευκαιρίας σχετίζεται με την ευνοϊκή μεταχείριση των εφοπλιστών και των πλοιοκτητών, που συχνά έρχεται σε αντίθεση με τα συμφέροντα των εργαζομένων και της Διεθνούς Ομοσπονδίας Εργαζομένων στις Μεταφορές.

Εμπιστεύματα (Trusts)

Το trust αποτελεί μια επινόηση που αναπτύχθηκε από τους Άγγλους ως ένα μέσο προστασίας της περιουσίας. Οι συμβαλλόμενοι σε ένα trust είναι ο διαθέτης (settlor) που μεταφέρει τα περιουσιακά του στοιχεία σε ένα trust, οι διαχειριστές (trustees), οι οποίοι διοικούν το trust, ο θεματοφύλακας (custodian) και οι δικαιούχοι (beneficiaries) που λαμβάνουν τα οφέλη των περιουσιακών στοιχείων του trust. Τα trusts έχουν διάρκεια περίπου εκατό έτη και λειτουργούν αποδοτικά στην περίπτωση που ο διαθέτης είναι ηλικιωμένος ή οι δικαιούχοι βρίσκονται σε αντιπαράθεση. Το trust δεν έχει νομική προσωπικότητα και δεν μπορεί να διαθέτει περιουσιακά στοιχεία. Ολόκληρη η περιουσία του trust είναι εκχωρημένη στον διαχειριστή που μπορεί να είναι είτε φυσικό πρόσωπο είτε εταιρεία. Τα περιουσιακά στοιχεία του trust, συνήθως, είναι ακίνητα, μετρητά και αλλά αξιόγραφα. Ένα trust συστήνεται με έγγραφη συμφωνία. Αξίζει να σημειωθεί ότι στις περισσότερες περιπτώσεις ο διαθέτης και ο δικαιούχος είναι το ίδιο πρόσωπο. Οι χώρες που αναγνωρίζουν το trust είναι κυρίως του Αγγλοσαξονικού δικαίου, ενώ στις άλλες χώρες, που βασίζονται σε Γαλλογερμανικό μοντέλο, όπως και η Ελλάδα, το trust δεν αναγνωρίζεται. Οι περισσότερες υπεράκτιες δικαιοδοσίες παρέχουν τη δυνατότητα στέγασης σε trust. Η πιο συνήθης αιτία χρήσης των υπεράκτιων trust είναι η απόκρυψη της ταυτότητας των διαθετών για την αποφυγή των διατάξεων περί ξεπλύματος του μαύρου χρήματος και αυξημένης φορολογίας.

Επενδυτικές εταιρείες (Investments companies)

Τα κεφάλαια που έχουν συγκεντρωθεί μέσω υπεράκτιων εταιρειών επενδύσεων μπορούν να επενδυθούν ή να κατευθυνθούν σε οποιοδήποτε σημείο του κόσμου. Τα έσοδα και οι πληρωτέοι τόκοι που προκύπτουν από αυτά τα κεφάλαια μπορούν να μη φορολογηθούν, καθώς υπάρχουν προνομιακές χώρες όπου τα κεφάλαια μπορούν να τοποθετηθούν σε αφορολόγητα ομόλογα ή σε τραπεζικές καταθέσεις στις οποίες ο τόκος καταβάλλεται δίχως φορολογικές επιβαρύνσεις. Η σωστή επιλογή της εξωχώριας δικαιοδοσίας επιτρέπει να επενδυθούν τα προαναφερόμενα κεφάλαια σε χώρες με υψηλούς συντελεστές φορολόγησης εάν αυτές έχουν συνάψει φορολογικές συνθήκες με διεθνή υπεράκτια κέντρα.

Τραπεζικές εταιρείες (Banking companies)

Τα τελευταία έτη πολλές τραπεζικές εταιρείες σε υπεράκτιες δικαιοδοσίες έχουν γίνει γνωστές ως φορολογικά καταφύγια. Πρόκειται συνήθως για θυγατρικές εταιρείες μεγάλων διεθνών τραπεζών. Το ισχυρό στοιχείο που τις κάνει να ξεχωρίζουν είναι ότι καταβάλλουν τόκους απαλλαγμένους από την παρακράτηση του φόρου. Εκτός αυτού, ασχολούνται με διεθνή χρηματοδότηση από προνομιακές βάσεις (υπεράκτια κέντρα), η οποία δεν υπόκειται σε συναλλαγματικούς ελέγχους. Αρκετές φορές μάλιστα, τα προνομιακά αυτά τραπεζικά ιδρύματα χρησιμοποιούνται από πιο μικρές επιχειρήσεις ή και από ιδιώτες ως κέντρα διαχείρισης των κεφαλαίων των πελατών τους.

Εταιρείες παροχής υπηρεσιών

Σύμβουλοι εταιρειών, οργανωτές ψυχαγωγικών προγραμμάτων, εκπονητές μελετών και άλλα πρόσωπα που λαμβάνουν παχυλούς μισθούς έχουν τη δυνατότητα να εκχωρήσουν τα δικαιώματα των αμοιβών τους σε μια υπεράκτια εταιρεία. Η εταιρεία αυτή απαλλάσσεται από την πληρωμή φόρου επί των κερδών της, τα οποία έπειτα μπορεί να επενδύσει με πολλή χαμηλή ή μηδενική φορολογία. Η πληρωμή των ενδιαφερομένων πραγματοποιείται έτσι ώστε να ελαχιστοποιείται κάθε είδους φορολογική υποχρέωση.

Εταιρείες υβρίδια

Πρόκειται για έναν συνδυασμό κλασικών δομών εταιρείας. Παραδείγματος χάρη, μια εμπορική εταιρεία μπορεί να έχει τη μορφή εταιρείας περιορισμένης ευθύνης στην οποία συμμετέχει μία ομάδα εταίρων, συνεισφέροντας ο καθένας τους ένα χρηματικό ποσό έναντι ενός μεριδίου. Στη συνέχεια, τα χρήματα αυτά ανήκουν στην εταιρεία η οποία μέσω της δραστηριότητας που ασκεί συγκεντρώνει κάποια κέρδη που εν τέλει καταλήγουν στους ανωτέρω εταίρους. Πέραν των εμπορικών επιχειρήσεων, υπάρχει ένα μεγάλο πλήθος εταιρειών που συστήνεται για άλλους σκοπούς, όπως λόγου χάρη για παροχή εγγυήσεων. Στην περίπτωση αυτή, πάλι έχουμε μια εταιρεία εμπορικής περιορισμένης ευθύνης στην οποία όμως, οι εταίροι δεν έχουν την υποχρέωση να εισφέρουν κάποιο αρχικό κεφάλαιο, αλλά πρέπει να εγγυηθούν πως όταν και εάν η επιχείρηση αντιμετωπίσει δυσκολίες θα συνεισφέρουν ένα ποσό. Τέτοιου είδους εταιρείες χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία αθλητικών σωματείων όπως επίσης και για να διατηρούν περιουσία που δεν έχει κάποιο εμπορικό ενδιαφέρον. Η ένωση των δύο αυτών εταιρειών μπορεί να «γεννήσει» μία εμπορική ή μη εμπορική οντότητα που τελικά αποτελεί μία εταιρεία υβρίδιο. Ο ορισμός της εταιρείας υβρίδιο θα είναι «εταιρεία περιορισμένης εγγύησης με εταιρικό κεφάλαιο».

Δομές αντιπροσώπευσης (Nominees)

Οι εταιρείες αντιπροσώπευσης είναι δομές στις οποίες μια εγχώρια εταιρεία ενεργεί ως αντιπρόσωπος μιας εξωχώριας εταιρείας. Συχνά, αυτές οι εταιρείες καλούνται «αντιπρόσωποι». Οι εταιρείες αυτής της μορφής παρέχουν αξιοπιστία και πολλά φορολογικά προνόμια. Πιο συγκεκριμένα, η offshore εταιρεία είναι η εντολέας σε κάθε είδους συναλλαγή και η εκπρόσωπος εταιρεία ενεργεί για λογαριασμό της. Η προβολή, η διαφήμιση, η τιμολόγηση και η λογιστική παρακολούθηση πραγματοποιείται από την onshore εταιρεία και η σχέση μεταξύ τους ορίζεται από ένα συμφωνητικό συνεργασίας. Όπως είναι γνωστό, οι υπεράκτιες εταιρείες αποβλέπουν στην μείωση της φορολογητέας ύλης των επιχειρηματικών τους λειτουργιών, καθώς επίσης πολύ συχνά και στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Για τον λόγο αυτό οι θιγόμενες χώρες προσπάθησαν να αντιδράσουν σε αυτή την διεθνή μέθοδο φοροδιαφυγής ορίζοντας ειδικούς νομοθετικούς κανόνες για την διασφάλιση σύλληψης της φορολογητέας ύλης των υπεράκτιων εταιρειών. Η Ελλάδα απάντησε στο φαινόμενο αυτό με τον Νόμο 3091/2002, με βάση τον οποίο οι συναλλασσόμενοι με υπεράκτιες εταιρείες δεν μπορούν να αναγνωρίσουν τις δαπάνες και τις αποσβέσεις για αγαθά και υπηρεσίες που προέρχονται από αυτές καθώς επίσης και επιβάλλοντας ειδικό ετήσιο φόρο 3% επί της ακίνητης περιουσίας των υπεράκτιων εταιρειών. Το διεθνές κεφάλαιο αντέδρασε στα καινούρια νομοθετικά δεδομένα μέσω των επιχειρήσεων αντιπροσώπευσης με έδρα σε κάποια

χώρα που έχει μεγάλο δίκτυο συμβάσεων αποφυγής διπλής φορολόγησης, όπως για παράδειγμα το Ηνωμένο Βασίλειο. Η κύρια δραστηριότητα των εταιρειών αυτών είναι η αντιπροσώπευση των υπεράκτιων εταιρειών. Η εκπρόσωπος εταιρεία συνάπτει με την υπεράκτια εταιρεία ένα συμφωνητικό αντιπροσώπευσης, όπου ορίζεται η αμοιβή της ως προμήθεια επί των συναλλαγών σε ποσοστό ύψους 3% - 5%. Έτσι, ενώ στην ουσία η συναλλαγή γίνεται μεταξύ μιας ελληνικής και μιας υπεράκτιας εταιρείας, εμφανίζονται να συναλλάσσονται η βρετανική με την ελληνική επιχείρηση. Επειδή, μάλιστα, τα αγαθά ή οι υπηρεσίες της συναλλαγής αυτής προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει προφανώς εφαρμογή ο Νόμος 3091/200214.

Εταιρείες ασφαλειών (Insurance companies)

Τα τελευταία χρόνια πολλοί διεθνείς οργανισμοί έχουν αναπτύξει την πολιτική συνδυασμού ενός υφιστάμενου trust με την ασφάλιση. Τα δυο αυτά προϊόντα μαζί προσέφεραν νέες ευκαιρίες και δυνατότητες. Όταν ασφαρίζεται κάποιος πληρώνει ένα απλό ή ένα σύνθετο ασφαλιστρο. Έπειτα, η ασφαλιστική εταιρεία λαμβάνει ένα ποσό του ασφαλιστρού και προχωράει στην ασφάλιση. Η ασφάλιση αυτή καλύπτει μόνο ένα μικρό μέρος του ασφαλιστρού που καταβάλλεται. Η ασφαλιστική εταιρεία αφού λοιπόν προβεί στην ασφάλιση, τοποθετεί το εναπομείναν ποσό μαζί με τα δικά της επενδυτικά κεφάλαια και προβαίνει σε παθητική διαχείριση, δηλαδή σε επενδύσεις χαμηλού κίνδυνου. Με αυτόν τον τρόπο η ασφαλιστική τακτική οδηγεί στο σχηματισμό ενός επενδυτικού χαρτοφυλακίου το οποίο είναι κάθε φορά μοναδικό και μπορεί να περιλαμβάνει όχι μόνο χρήματα, αλλά και άλλα στοιχεία όπως μετοχές, ομολογίες, χρηματοοικονομικά παράγωγα κ.α.

Εταιρείες περιορισμένης ευθύνης (LLCs)

Οι εταιρείες αυτές δεν διαθέτουν ούτε μετόχους, ούτε διευθυντές, ούτε συμβούλους. Οι εξουσίες παραχωρούνται στα μέλη και όταν απαιτείται στα διευθυντικά στελέχη. Οι μεριδιούχοι συνάπτουν μια λειτουργική συμφωνία με ιδιαίτερη μυστικότητα, γεγονός που προσδίδει μεγάλη ευελιξία στο σχήμα αυτό. Επίσης, μπορούν να συνάψουν συμφωνίες μεταξύ τους για να ορίσουν τη διοίκηση και τα επίπεδα των εσωτερικών υποθέσεων της Ε.Π.Ε.. Χαρακτηριστικό είναι ότι μέσω αυτών των εταιρειών μπορούν να λειτουργήσουν από κοινού επιχειρηματικά σχήματα (jointventures), συμμετοχικές επιχειρήσεις και κοινοπραξίες για φορολογικούς κυρίως σκοπούς.

Ακίνητα

Ίσως, η πιο διαδεδομένη χρήση των υπεράκτιων εταιρειών στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια είναι η αγορά και διαχείριση ακινήτων. Προκειμένου να προχωρήσει μια υπεράκτια εταιρεία στην αγορά ακινήτου, πρέπει το φυσικό πρόσωπο, που εμφανίζεται ενώπιον του συμβολαιογράφου ως εκπρόσωπος της εταιρείας, να είναι εφοδιασμένος με πλήρη σειρά εγγράφων που θα αποδεικνύουν την νόμιμη σύσταση της εταιρείας κατά το δίκαιο της έδρας της, την μέχρι εκείνη τη στιγμή λειτουργία και μη λύση της και την πληρεξουσιότητα του εμφανιζόμενου προσώπου για την κατάρτιση και υπογραφή του συμβολαίου αγοράς. Σημειωτέον ότι, όπως γίνεται δεκτό από την διοίκηση, η μίσθωση και ιδιοχρησία ακινήτων στην Ελλάδα από μόνα τους δεν δημιουργούν μόνιμη εγκατάσταση, καθώς και η μεταγενέστερη μεταβίβαση των μετοχών της εταιρείας και ως εκ τούτου όλης της περιουσίας της τόσο της κινητής όσο και της ακίνητης δεν είναι εύκολο να γίνει αντιληπτή από τις φορολογικές αρχές.

Χρηματοδοτική μίσθωση

Τέτοιες κατασκευές είναι σκόπιμες όταν έχουν συσσωρευτεί κεφάλαια στο όνομα της υπεράκτιας εταιρείας στο εξωτερικό και επιθυμείται επαναπατρισμός τους στον τόπο της ιδρύτριας επιχείρησης. Έτσι, η υπεράκτια εταιρεία αγοράζει στο όνομα της τα μηχανήματα που χρειάζεται η ιδρύτρια της και τα μισθώνει στην τελευταία. Με αυτόν τον τρόπο, η ιδρύτρια επιχείρηση αποκτά τον εξοπλισμό που χρειάζεται με τα κονδύλια που έχουν συσσωρευτεί στο εξωτερικό χωρίς να τα φορολογήσει, αλλά επιπλέον το κόστος του εξοπλισμού εκπίπτει από το εισόδημα της ιδρύτριας επιχείρησης με την μορφή των καταβαλλομένων μισθωμάτων.

1.5 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΥΠΕΡΑΚΤΙΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ⁹¹⁰

Η διαδικασία της επιλογής της κατάλληλης δικαιοδοσίας όπου θα ιδρυθεί η υπεράκτια εταιρεία είναι αρκετά χρονοβόρα και δύσκολη, αφού θα πρέπει να ληφθούν υπόψη πολλοί παράγοντες πριν παρθεί η απόφαση. Το βέβαιο είναι πως η επιλογή αυτή γίνεται αρχικά με βάση τους σκοπούς του επιχειρηματία, σε συνδυασμό πάντα με το κατά πόσο η δικαιοδοσία καλύπτει αυτούς τους σκοπούς.

⁹Μελάς Δημήτριος, «Διεθνής Φορολογικός Σχεδιασμός & Υπεράκτιες Επιχειρήσεις», Έκδοση του περιοδικού «Φοροτεχνική και Θρακική Προσέγγιση», 2010

¹⁰ <http://www.forologikanea.gr/news/apospasmata-apo-to-bibliou-tou-dimitri-mela/>

Έπειτα, θα πρέπει να ελεγχθεί εξονυχιστικά το εάν και σε πιο βαθμό η συγκεκριμένη υπεράκτια χώρα πληροί τα ακόλουθα κριτήρια:

- Σταθερότητα σε πολιτικό και οικονομικό επίπεδο, κύρος και αξιοπιστία της υπεράκτιας δικαιοδοσίας: Η πολιτική σταθερότητα είναι αυτή που εγγυάται την ασφάλεια των κεφαλαίων, ιδίως αυτών που είναι κατατιθέμενα στις τράπεζες της χώρας, τη δυνατότητα εξαγωγής συναλλάγματος και τη διατήρηση της ανωνυμίας των μετόχων σε επίπεδο φυσικών προσώπων. Αντίστοιχα, η οικονομική σταθερότητα και κατά κύριο λόγο η φορολογική δίνει την ευκαιρία στον εκάστοτε επιχειρηματία να προβεί σε μακροχρόνιο σχεδιασμό δίχως να φοβάται τυχόν ανατροπές. Τέλος, όσον αφορά το κύρος και την αξιοπιστία της υπεράκτιας χώρας, αυτή συνήθως είναι αντιστρόφως ανάλογη της ελευθερίας που προσφέρεται στις offshore εταιρείες. Δηλαδή, τα ανεπτυγμένα κράτη που είναι φορολογικά ευυπόληπτα, τις περισσότερες φορές βλέπουν με δυσπιστία τις υπεράκτιες εταιρείες και θεσπίζουν αυστηρές διατάξεις για να διασφαλίσουν τα φορολογικά τους έσοδα από ενδεχόμενη μείωση.
- Σύγχρονη και ευέλικτη νομοθεσία: Θα πρέπει να υπάρχουν ελάχιστοι έλεγχοι, απλοποιημένες διαδικασίες εγκατάστασης και εκκίνησης των δραστηριοτήτων και κυρίως, όσο το δυνατό λιγότερη κρατική εποπτεία στη διοίκηση και τα στελέχη της εταιρείας. Επιπλέον, η υποχρέωση υποβολής οικονομικών καταστάσεων και οι αιφνίδιοι έλεγχοι των ελεγκτικών μηχανισμών της υπεράκτιας δικαιοδοσία θα πρέπει να μειωθούν στο ελάχιστο.
- Φορολογικές διευκολύνσεις: Το φορολογικό καθεστώς μιας δικαιοδοσίας μπορεί να αποτελέσει πόλο έλξης για τις εταιρείες. Συνήθως, αυτές οι δικαιοδοσίες φορολογούν με μικρό ή και μηδενικό συντελεστή. Παράλληλα, προσφέρουν ένα μεγάλο πλήθος φορολογικών διευκολύνσεων, όπως μειωμένο ή μηδενικό συντελεστή παρακράτησης φόρου κατά τη διανομή μερισμάτων, απαλλαγή από φόρους κληρονομιάς, δωρεάς, μεταβίβασης ακινήτου και γονικής παροχής, απαλλαγή από δασμούς και τέλη, απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής εργοδοτικών εισφορών και πολλά άλλα.
- Ύπαρξη συμβάσεων αποφυγής διπλής φορολογίας: Οι συμβάσεις αποφυγής διπλής φορολογίας υπογράφονται μεταξύ κρατών προκειμένου να αποφευχθεί η διπλή φορολόγησή τους. Τα κράτη επιβάλλουν φόρο στο εισόδημα και το κεφάλαιο των φυσικών ή νομικών προσώπων βασιζόμενα στην αρχή της «κατοικίας» και στην αρχή της πηγής του εισοδήματος ή της τοποθεσίας του κεφαλαίου. Όταν λοιπόν δύο κράτη στηρίζονται στις παραπάνω αρχές, υπάρχει πιθανότητα το ίδιο πρόσωπο να φορολογηθεί διπλά για το ίδιο εισόδημα ή κεφάλαιο, αφενός μεν από το κράτος της «κατοικίας» και αφετέρου δε από το κράτος προέλευσης του εισοδήματος.

Συνέπεια του παραπάνω γεγονότος είναι η δύσκολη ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών και η δύσκολη διακίνηση κεφαλαίων μεταξύ των κρατών καθώς επίσης, και η αποθάρρυνση των επενδύσεων. Η χρήση διμερών συμβάσεων λύνει το πρόβλημα, προσφέροντας ευκαιρίες φορολογικού προγραμματισμού που επιτρέπουν την εξαγωγή και τον επαναπατρισμό κερδών με ελάχιστη ή μηδενική φορολογική επιβάρυνση. Έτσι, ο εκάστοτε επενδυτής μπορεί να χρησιμοποιήσει μια υπεράκτια εταιρεία και να πετύχει διενέργεια συναλλαγών με χώρες που συνδέονται με το κράτος των επιχειρηματικών του δραστηριοτήτων μέσω σύμβασης αποφυγής διπλής φορολογίας, ελαττώνοντας σε μεγάλο βαθμό τη φορολόγησή του.

- Απόρρητο και εχεμύθεια: Τα πρόσωπα που σκοπεύουν να ιδρύσουν μία υπεράκτια εταιρεία, επιθυμούν πάντα τη διατήρηση της ανωνυμίας τους. Για το λόγο αυτό, μεγάλη σημασία στην επιλογή μίας υπεράκτιας εταιρείας έχει ο βαθμός εχεμύθειας που προσφέρει αυτή. Παραδείγματος χάρη, η απουσία δημόσιων αρχείων και μητρώων, η δυνατότητα χρήσης θεματοφυλάκων, το τραπεζικό απόρρητο κ.α.

1.6 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΥΠΕΡΑΚΤΙΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ¹¹

Το κυριότερο χαρακτηριστικό γνώρισμα των υπεράκτιων εταιρειών είναι το τρίπτυχο: εξοικονόμηση χρήματος - ταχύτητα - εχεμύθεια. Οι υπεράκτιες εταιρείες συστήνονται πολύ γρήγορα, με χαμηλό κόστος, ελάχιστο εταιρικό κεφάλαιο και εξαιρετικά περιορισμένες διατυπώσεις. Η ανωνυμία του ιδιοκτήτη αποτελεί ένα από τα κεντρικά σημεία αναφοράς της θεωρίας των υπεράκτιων εταιρειών. Στις υπεράκτιες εταιρείες παρέχονται πολλά νομικά, οικονομικά και φορολογικά κίνητρα με τον απώτερο σκοπό συσσώρευση κεφαλαίων στην χώρα εγκατάστασης της εταιρείας. Συγκεκριμένα τα καθοριστικά κριτήρια για την ίδρυση και διατήρηση μιας υπεράκτιας εταιρείας είναι τα εξής:

- Το μνημόνιο και τα άρθρα του καταστατικού είναι θεμελιώδη έγγραφα για την ύπαρξη της εταιρείας. Τα άρθρα αυτά πρέπει να παρουσιάζουν λεπτομερέστατα τα δικαιώματα της εταιρείας, τους στόχους και τις εσωτερικές διαδικασίες της, το είδος της εταιρείας και το κεφάλαιο της.

¹¹el.wikipedia.org

- Το πιστοποιητικό εγγραφής, το οποίο εκδίδεται από τον έφορο εταιρειών ή τους ομολόγους τους, και χρησιμεύει ως απόδειξη ότι η εταιρεία έχει τεθεί σε ύπαρξη. Παράλληλα, άλλες πληροφορίες μπορεί να είναι αναγκαίες για να αποδειχθεί ότι η εταιρεία δεν έχει εκκαθαριστεί ή διαγραφεί.
- Εγγεγραμμένοι αντιπρόσωποι πρέπει να διοριστούν στην δικαιοδοσία στην οποία η εταιρεία έχει συσταθεί με σκοπό να ασχολούνται με τις επίσημες ανακοινώσεις. Ο αντιπρόσωπος θα πρέπει να έχει άδεια και να αναλάβει κάποιο βαθμό ευθύνης για τις δραστηριότητες της εταιρείας.
- Τα εγγεγραμμένα γραφεία που είναι η επίσημη διεύθυνση της εταιρείας, στην οποία τα έγγραφα αποστέλλονται και οι νομικές ειδοποιήσεις λαμβάνονται. Είναι απαραίτητο ο πράκτορας εγγραφής να κατέχει μια έδρα.
- Οι μέτοχοι, οι οποίοι είναι οι νόμιμοι ιδιοκτήτες της εταιρείας. Για τη διοικητική απλοποίηση, ή για την ανωνυμία, ένας εταιρικός πάροχος μπορεί να υποβάλλει υποψηφιότητα ώστε να κατέχει μετοχές για λογαριασμό του δικαιούχου και να ενεργεί κατ' εντολή του.
- Οι διευθυντές ή οι εκπρόσωποι τους είναι τα άτομα εκείνα που διαχειρίζονται τις καθημερινές υποθέσεις της εταιρείας. Σε πολλές δικαιοδοσίες είναι δυνατόν για τις εταιρείες αρμόδιοι να είναι οι διευθυντές των άλλων εταιρειών. Οι εταιρείες παροχής υπηρεσιών σε υπεράκτιες δικαιοδοσίες θα προσφέρουν συχνά διευθυντές, με τον προϋπόθεση ότι είναι σε θέση να τις ελέγξουν και να είναι ικανοποιημένοι με τις δραστηριότητες της εταιρείας.
- Οι επισκιασμένοι διευθυντές αποτελούν μέρος υπεράκτιας εταιρείας καθώς, σε ορισμένες περιπτώσεις, έχει αποδειχθεί ότι ο επίσημα διορισμένος διευθυντής του Διοικητικού Συμβουλίου ενεργεί απλά ως το «alter ego» των άλλων, ακολουθώντας τυφλά τις οδηγίες τους. Σε αυτές τις περιπτώσεις, τα δικαστήρια έκριναν ότι οι διευθυντές που δίνουν τις εντολές, ελέγχουν πραγματικά την εταιρεία και ότι οι επώνυμοι διευθυντές απλώς ακολουθούν αυτόματες αποφάσεις.
- Η γραμματεία της εταιρείας που είναι υπεύθυνη να διασφαλίζει ότι η εταιρεία πληροί τις κανονιστικές υποχρεώσεις της. Εταιρικοί πάροχοι υπηρεσιών, συνήθως, παρέχουν αυτή την υπηρεσία.
- Νόμιμες εγγραφές οφείλουν να υπάρχουν αφού μια εταιρεία είναι υποχρεωμένη να καθορίζει στα μητρώα της, ορισμένες πληροφορίες για την εταιρεία. Οι υποχρεωτικές εγγραφές διαφέρουν από χώρα σε χώρα, όπως και

το επίπεδο πρόσβασης του κοινού στις πληροφορίες που περιέχονται στα αρχεία. Τα αρχεία που απαιτούνται μπορούν να περιλαμβάνουν τα πρακτικά των συνεδριάσεων, τα μητρώα των μελών, των διευθυντών, των στελεχών και τα έξοδα.

- Η διατήρηση βιβλίων είναι επιβεβλημένη. Οι διευθυντές είναι υποχρεωμένοι να τηρούν τα πεπραγμένα στα λογιστικά βιβλία. Οι διάφορες ειδικές απαιτήσεις ποικίλουν μεταξύ των δικαιοδοσιών και μπορεί να εξαρτώνται από την φύση της δραστηριότητας της εταιρείας.

1.7 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ¹²¹³

Οι υπεράκτιες εταιρείες γνώρισαν και εξακολουθούν να γνωρίζουν μεγάλη άνθιση με την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου και την ελεύθερη μετακίνηση των κεφαλαίων, καθώς αποτελούν τον ορισμό της ευελιξίας. Το πιο βασικό χαρακτηριστικό τους γνώρισμα, το οποίο αποτελεί και το σημαντικότερο πλεονέκτημα, είναι το εξής τρίπτυχο:

1. Εξοικονόμηση χρήματος - 2. Ταχύτητα - 3. Εχεμύθεια.

Επιπρόσθετα, υφίσταται εξ' ορισμού διάσταση μεταξύ ουσίας και τύπου, αφού ο πραγματικός λόγος ίδρυσης και λειτουργίας μιας offshore εταιρείας είναι η φοροδιαφυγή, γεγονός που προφανώς δε δηλώνεται στο καταστατικό της. Οι εταιρείες αυτές έχουν τη δυνατότητα να συστήνονται εξαιρετικά εύκολα και γρήγορα, με μηδαμινό εταιρικό κεφάλαιο και ελάχιστες γραφειοκρατικές διατυπώσεις. Παρέχουν πλήρη ανωνυμία των πραγματικών μετόχων, ενώ μπορούν να συσταθούν ακόμα και με έναν μόνο μέτοχο. Στην περίπτωση που οι ιδιοκτήτες - δικαιούχοι μιας υπεράκτιας εταιρείας επιθυμούν εμπιστευτικότητα, μπορούν να ορίσουν έναν αντιπρόσωπο - διαχειριστή ο οποίος θα εμφανίζεται και θα διενεργεί το σύνολο των συναλλαγών της εταιρείας στο όνομά του αλλά για λογαριασμό τους. Η δημόσια αρχή μάλιστα που καθίσταται αρμόδια για την ίδρυση και καταχώρηση των υπεράκτιων εταιρειών σε ειδικούς καταλόγους οφείλει να διαφυλάσσει την ανωνυμία των ιδιοκτητών - μετόχων των παραπάνω εταιρειών.

¹² Παμπούκης Χ., «Οι υπεράκτιες εταιρείες στο Ελληνικό Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο», ΔΕΕ7, 2001, σελ.965 επ.

¹³ Παπαδογιάννης Γιάννης, «Ιδιοκτήτες offshore εταιρειών με... ένα κλικ και 1.000 ευρώ», Εφημερίδα Καθημερινή, 13.09.08

Παράλληλα, όμως, με τα τρία αυτά στοιχεία, τα οποία αποτελούν ισχυρά κίνητρα που προσελκύουν τους επιχειρηματίες να δημιουργήσουν μια τέτοιου είδους εταιρεία, διαφαίνεται και μία σειρά από πολυάριθμα νομικά, φορολογικά και οικονομικά προνόμια που σκοπό έχουν ουσιαστικά την συγκέντρωση κεφαλαίων στη χώρα εγκατάστασης της υπεράκτιας εταιρείας.

Πιο συγκεκριμένα:

- Κάθε επενδυτής μίας offshore εταιρείας μπορεί να αποφύγει τις διατάξεις του φορολογικού δικαίου. Στην περίπτωση των εταιρειών αυτών, δεν ισχύει το πόθεν έσχεσ και επιπλέον αυτές δεν επιβαρύνονται με τεκμήρια για την απόκτηση και διατήρηση περιουσιακών στοιχείων. Επίσης, μπορεί να μειωθεί σε μεγάλο μέρος ή και να αποφευχθεί εντελώς η καταβολή φόρων που έχουν σχέση με τη μεταβίβαση και κατοχή περιουσιακών στοιχείων, όπως ο φόρος κληρονομιάς, ο φόρος μεταβίβασης ακινήτων, ο φόρος δωρεάς, γονικής παροχής καθώς και ο φόρος μεγάλης ακίνητης περιουσίας.
- Αύξηση της αγοραίας αξίας των ακινήτων που κατέχουν, τουλάχιστον κατά το ισόποσο του φόρου μεταβίβασης. Ο κάτοχος ακινήτου με offshore εταιρεία μπορεί να πετύχει μεγαλύτερη τιμή πώλησης όταν αποφασίσει να πουλήσει το ακίνητο γιατί ο νέος ιδιοκτήτης δεν θα καταβάλει φόρο μεταβίβασης ακινήτου που είναι 13% επί της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου. Η διαφορά του φόρου προστατεύει την αγοραία αξία του ακινήτου.
- Αποφεύγεται ο φόρος τόκων καταθέσεων και ο φόρος μερισμάτων.
- Δεν υφίστανται συναλλαγματικοί περιορισμοί.
- Συμφωνίες με πολλές χώρες για αποφυγή διπλής φορολογίας. Τα κέντρα offshore εταιρειών έχουν πετύχει συνθήκες αποφυγής διπλής φορολογίας με διάφορες χώρες, προκειμένου οι εταιρείες που ιδρύονται στους φορολογικούς παραδείσους να φορολογούνται εκεί και ουσιαστικά να μην πληρώνουν φόρους λόγω των φορολογικών απαλλαγών που προσφέρουν.
- Υπάρχει το τραπεζικό απόρρητο που παρέχει προστασία από κάθε είδους έλεγχο.

- Παρακάμπτονται υποχρεώσεις και δεσμεύσεις από το κληρονομικό δίκαιο. Παραδείγματος χάρη, υπάρχει η δυνατότητα να παρακάμψει κάποιος τις διατάξεις σχετικά με τη νόμιμη μοίρα και να χρησιμοποιήσει τα υπεράκτια μορφώματα για τον καθορισμό της κληρονομικής διαδοχής κατά την επιθυμία του.
- Είναι δυνατή η μεταφορά κερδών από χώρες με υψηλούς φορολογικούς συντελεστές σε χώρες με χαμηλή ή μηδενική φορολογία.
- Πλήρη απαλλαγή του φόρου κληρονομιάς, δωρεάς, μεταβίβασης και γονικής παροχής. Η αγορά ακινήτου από offshore εταιρεία υπόκειται σε φόρο μεταβίβασης ακινήτου. Ο πραγματικός ιδιοκτήτης των μετοχών, όταν αποφασίσει να πουλήσει το ακίνητο ή να το δώσει στα παιδιά του, παραδίδει τις μετοχές και αυτόματα η κυριότητα και κατοχή του ακινήτου μεταβιβάζονται στον νέο δικαιούχο. Με τον τρόπο αυτόν, ο πραγματικός ιδιοκτήτης του ακινήτου αποφεύγει τους φόρους κεφαλαίου (κληρονομιάς, δωρεάς, μεταβίβασης και γονικής παροχής) που θα πλήρωνε αν είχε αγοράσει το ακίνητο στο όνομα του και αυτό βέβαια γίνεται από γενιά σε γενιά αδαπανώς.
- Αποφεύγεται η εφαρμογή εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας. Οι επιχειρήσεις που διατίθενται να ξεκινήσουν τη λειτουργία τους και να απασχολήσουν προσωπικό στο εξωτερικό πολλές φορές απαλλάσσονται από τη δέσμευση καταβολής εισφορών κοινωνικής ασφάλισης ή άλλων εργοδοτικών εισφορών.
- Αποφεύγεται η δέσμευση ατομικής περιουσίας. Συστήνοντας λοιπόν μία υπεράκτια εταιρεία στην οποία μεταβιβάζεται ένα μεγάλο μέρος της προσωπικής περιουσίας του ιδιοκτήτη επιτυγχάνεται διασφάλιση από τη διεκδίκηση οποιουδήποτε ανικανοποίητου δανειστή.
- Σε περίπτωση διαζυγίου αποφεύγονται οι διεκδικήσεις των συζύγων. Σε περίπτωση διαζυγίου των συζύγων ο κάτοχος των μετοχών της offshore εταιρείας είναι και δικαιούχος του ακινήτου, χωρίς να μπορεί ο άλλος σύζυγος να διεκδικήσει οτιδήποτε από την offshore εταιρεία.
- Πλήρη ανωνυμία των μετόχων. Η ανωνυμία των πραγματικών μετόχων της εταιρείας επιτυγχάνεται ως εξής: στο καταστατικό της εταιρείας δεν αναγράφονται οι πραγματικοί μέτοχοι αλλά ως μέτοχος εμφανίζεται το γραφείο που αναλαμβάνει την ίδρυση της εταιρείας, το οποίο στην

συνέχεια με απλή παράδοση παραδίδει τις μετοχές στον πραγματικό δικαιούχο του οποίου δεν γνωρίζει ούτε καν το όνομά του.

- Δυνατότητα σύστασης της εταιρείας με έναν μόνο μέτοχο. Σε διάφορα κέντρα offshore εταιρειών υπάρχει η δυνατότητα οι εταιρείες να έχουν μια μόνο μετοχή.
- Αποφυγή του πόθεν έσχες για την αγορά ακινήτου ή σκάφους στην Ελλάδα. Από την Ελληνική νομοθεσία δεν προβλέπεται τεκμήριο απόκτησης περιουσιακών στοιχείων για τα νομικά πρόσωπα. Με την σύσταση μιας offshore εταιρείας Έλληνες φορολογούμενοι αγοράζουν στην Ελλάδα ακίνητα μεγάλης αξίας και αποφεύγουν το πόθεν έσχες.
- Προσφέρεται η δυνατότητα διαφοροποίησης των επενδύσεων, καθώς επίσης, και συναλλαγματική διαφοροποίηση.
- Οι υπεράκτιες εταιρείες μπορούν να ασκούν την εμπορική τους δραστηριότητα σε οποιαδήποτε χώρα της υφηγίου (εκτός από λίγες εξαιρέσεις).
- Τα όργανα των εταιρειών αυτών (Διοικητικό Συμβούλιο, Γενική Συνέλευση κτλ.) μπορούν να συνεδριάζουν ελεύθερα και νομότυπα σε οποιαδήποτε χώρα.
- Οι μετοχές των εταιρειών αυτών είναι στις περισσότερες περιπτώσεις ανώνυμες ακόμα και όταν η νομοθεσία της χώρας προέλευσης προβλέπει υποχρεωτικά ονομαστικές μετοχές και τότε παρέχεται η ευχέρεια της διατήρησης της ανωνυμίας του πραγματικού μετόχου.
- Τα δικαιώματα των μετόχων διέπονται κατ' αρχήν από το δίκαιο της έδρας της εταιρείας. Οι μέτοχοι και διευθυντές των εταιρειών αυτών μπορούν στις περισσότερες περιπτώσεις να είναι πρόσωπα οποιασδήποτε εθνικότητας ή ιθαγένειας.
- Τα κέρδη των εταιρειών αυτών, τα οποία έχουν αποκτηθεί από την δραστηριότητα του εκτός της χώρας προελεύσεως, δεν υπόκεινται σε φόρους (ή η φορολόγηση τους είναι πολύ μικρή), τέλη - δασμούς ακόμα και αν οι σχετικές συμβάσεις έχουν συναφθεί εντός του κράτους προελεύσεως της εταιρείας.

- Ορισμένες χώρες, των οποίων η νομοθεσία τους επιτρέπει την ίδρυση υπεράκτιας εταιρείας στο έδαφός τους έχουν υπογράψει με πολλές άλλες χώρες συμβάσεις αποφυγής διπλής φορολογίας, οι οποίες συμβάσεις προσφέρουν σημαντικές ευκαιρίες για διεθνή φορολογικό προγραμματισμό.

Στις μέρες μας ο καθένας μπορεί να δημιουργήσει μια offshore εταιρεία ακόμα και μέσω του Διαδικτύου. Δεκάδες εξειδικευμένες εταιρείες-sites προσφέρουν τις υπηρεσίες τους προκειμένου άμεσα και με εύκολο τρόπο να δημιουργήσει ο καθένας μία υπεράκτια επιχείρηση. Παρέχουν όλες τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με το κόστος, τα πλεονεκτήματα, τα μειονεκτήματα και τα ειδικά χαρακτηριστικά κάθε χώρας όπου είναι δυνατό να συσταθούν offshore εταιρείες. Επιπροσθέτως, υπάρχει μεγάλο πλήθος δικηγορικών γραφείων, τα οποία είναι εξειδικευμένα στη δημιουργία και υποστήριξη αυτών των εταιρειών.

1.8 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ¹⁴

Παράλληλα, όμως, με τη μεγάλη λίστα των δελεαστικών προνομίων που παρέχει η ίδρυση και λειτουργία μιας υπεράκτιας εταιρείας θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και ορισμένα μειονεκτήματα που απορρέουν από τη χρήση της και αποτρέπουν τους υποψήφιους μετόχους να προχωρήσουν σε αυτό το βήμα.

Παρατίθενται τα πιο κύρια:

Πολύ συχνά τίθενται περιορισμοί σχετικά με το αντικείμενο που μια υπεράκτια εταιρεία μπορεί να ασκήσει, χωρίς βέβαια να υπάρχει ανάγκη για κάποια άδεια. Ουσιαστικά, το ίδιο συμβαίνει και στο εγχώριο εμπόριο, αν αναλογιστεί κανείς ότι η πλειονότητα των τραπεζών ασκούν και υπεράκτιες δραστηριότητες, όπως επίσης, και οι ασφαλιστικές εταιρείες που είναι υπεράκτιες εταιρείες με εξαρτημένη ασφάλιση.

Σε πολλές περιπτώσεις, η διεξαγωγή εργασιών κατά τη λειτουργία μιας υπεράκτιας εταιρείας καθίσταται εξαιρετικά δύσκολη, καθώς σε ορισμένες χώρες υπάρχει νομοθεσία κατά του φορολογικού παραδείσου.

Στην περίπτωση που ο μέτοχος της εταιρείας αποβιώσει, είναι, συνήθως, αναγκαίο να έχει τη διαθήκη του εισηγμένη προς επικύρωση στην υπεράκτια δικαιοδοσία, πράγμα που προσθέτει επιπλέον κόστος, καθυστέρηση και ταλαιπωρία στη διαχείριση της περιουσίας του θανόντος.

¹⁴ el.wikipedia.org

Στα έγκριτα υπεράκτια κέντρα της υφηλίου, η επιμέλεια και ο έλεγχος τείνουν να είναι πιο αυστηρά από τις περισσότερες εγχώριες περιοχές. Παραδείγματος χάρη, για να μπορέσει να ανοίξει ένας τραπεζικός λογαριασμός στο όνομα της υπεράκτιας εταιρείας, προκειμένου να είναι σύμφωνος με τους κανονισμούς κατά του ξεπλύματος χρήματος, η τράπεζα απαιτεί τα έγγραφα επαλήθευσης της ταυτότητας από τους υπογράφοντες στο λογαριασμό και, ταυτόχρονα, μπορεί να απαιτήσει μία ή και περισσότερες συστατικές επιστολές από έναν πληρεξούσιο, ένα λογιστή ή έναν τραπεζίτη που θα τον γνωρίζει.

Τέλος, στις υπεράκτιες εταιρείες απαγορεύεται, συνήθως, η διεξαγωγή εργασιών ή η διατήρηση των εργαζομένων στη δικαιοδοσία εντός της οποίας συστάθηκαν, αν και αυτό εξαρτάται κυρίως από τη δικαιοδοσία στην οποία εντάσσονται και από το είδος της εταιρείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ

2.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ¹⁵

Είναι απόλυτα εξακριβωμένο ότι σε ορισμένα νησιά και κρατίδια διάσπαρτα σ' ολόκληρο τον κόσμο, τα οποία παρέχουν απεριόριστα φορολογικά και άλλα κίνητρα και άπειρες άλλες τραπεζικές και επιχειρηματικές διευκολύνσεις, ευδοκιμεί, υποβοηθείται και λαμβάνει χώρα ξέπλυμα βρώμικου χρήματος σε ευρύτατη έκταση. Κατ' αρχήν, χρειάζεται να διευκρινιστούν σε κάθε περίπτωση τι εννοούμε ακριβώς με τους όρους «φορολογικός παράδεισος» και «εξωχώρια ή υπεράκτια χρηματοοικονομικά κέντρα» και ποιες διαφορές υπάρχουν μεταξύ τους, αν βέβαια υπάρχουν, τι υπηρεσίες και διευκολύνσεις παρέχουν σε κάθε περίπτωση. Πρόσθετα, επιβάλλεται να επισημανθούν, όχι μόνο οι όποιες θεσμικές ή ποιοτικές διαφοροποιήσεις υπάρχουν ανάμεσά τους, αλλά και ποια είναι εκείνα που δεν αξίζουν να δυσφημούνται ότι εξειδικεύονται στο ξέπλυμα του βρώμικου χρήματος και γι' αυτό χρησιμεύουν κυρίως ως άσυλα εγκληματιών.

Δεν υπάρχει ενιαίος και πλήρης ορισμός. Η σχετική εγκυκλοπαίδεια ορίζει ότι «φορολογικοί παράδεισοι» είναι οι τόποι εκείνοι όπου δεν υπάρχει καμία φορολογική επιβάρυνση ούτε για τους ημεδαπούς ούτε για τους αλλοδαπούς, ή εκεί όπου για τα αλλοδαπά φυσικά και νομικά πρόσωπα απολαμβάνουν πλήρους φορολογικής απαλλαγής ή αυτά έχουν πολύ μικρή φορολογική επιβάρυνση για τα κέρδη τους που πραγματοποιούν στο εξωτερικό, ή εκεί όπου ισχύουν ειδικά φορολογικά προνόμια για ορισμένους επιχειρηματίες και συγκεκριμένες συναλλαγές.

Εξάλλου, ο όρος «εξωχώριες τραπεζικές εργασίες» (offshore banking) χρησιμοποιήθηκε αρχικά σε σχέση με τις δραστηριότητες τραπεζών που δημιουργήθηκαν στην Καραϊβική, δηλαδή «έξω από τις ακτές των Ηνωμένων Πολιτειών (Off - the - shores of the United States) και ετυμολογικά σημαίνει τις τράπεζες που λειτουργούν offshore («έξω από το έδαφος» ή «πέρα από τις ακτές») των κρατών όπου βρίσκονται οι έδρες των μητρικών τους τραπεζών. Ο όρος, όμως, εφαρμόστηκε γενικά και χαρακτηρίζει σήμερα όλες τις τραπεζικές επιχειρήσεις που ιδρύονται και λειτουργούν στους φορολογικούς παραδείσους, όπου έχουν εγκατασταθεί όλες σχεδόν οι γνωστές διεθνείς τράπεζες ακολουθώντας τους πελάτες τους ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1960. Υπενθυμίζεται ότι κατά την ίδια αυτή περίοδο εγκαταστάθηκαν και στη χώρα μας τα υποκαταστήματα των ξένων τραπεζών.

¹⁵ Σαμέλης Ι.Β., «Εξωχώριες εταιρείες: δραστηριοποίηση αυτών στην Ελλάδα», σελ. 12

Πρέπει, ακόμη, να διευκρινιστεί ότι δεν είναι εξωχώριες ή υπεράκτιες όλες οι τράπεζες που λειτουργούν σ' ένα φορολογικό παράδεισο, αλλά ούτε όλοι οι φορολογικοί παράδεισοι εξειδικεύονται ή ασχολούνται με εξωχώριες τραπεζικές εργασίες, όπως π.χ. είναι η περίπτωση του Λίχτενσταϊν, του Λουξεμβούργου και της Λιβερίας. Από την άλλη πλευρά τέτοιες εργασίες υπάρχουν σε χώρες που δεν θεωρούνται φορολογικοί παράδεισοι, όπως π.χ. είναι το Μπαχρέϊν, η Σιγκαπούρη, η Μπανγκόκ, η Ν. Κορέα κ.α.

Κοινός παρονομαστής όλων αυτών των τραπεζικών επιχειρήσεων, δηλαδή τόσο των εξωχώριων τραπεζών (offshore banks) όσο και των άλλων τραπεζών, είναι ότι λειτουργούν υπό καθεστώς απόλυτου έως πολύ αυστηρού τραπεζικού απορρήτου, ιδιαίτερα σε ότι αφορά τους πελάτες τους που δεν είναι κάτοικοι των εν λόγω φορολογικών παραδείσων ή υπεράκτιων χρηματοπιστωτικών κέντρων.

Είναι απαραίτητο, επίσης, να διευκρινιστεί ποιές είναι οι χώρες οι υιοθέτησαν ειδικά φορολογικά καθεστώτα στη προσπάθεια τους να προσελκύσουν άμεσες επενδύσεις του ξένου κεφαλαίου και ποιες είναι οι χώρες που παρέχουν αφειδώς φορολογικά κίνητρα και άλλες διευκολύνσεις για να προσελκύσουν αδιακρίτως μη αλλοδαπούς κατοίκους.

Τα κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματα των πολύ γνωστών και επιτυχημένων εξωχώριων ή υπεράκτιων χρηματοοικονομικών κέντρων είναι η εξασφάλιση απόλυτης εχεμύθειας στις συναλλαγές, η επικράτηση συνθηκών πολιτικής σταθερότητας και ασφάλειας, η σύγχρονη εμπορική νομοθεσία, τα φορολογικά πλεονεκτήματα, το χαμηλό λειτουργικό κόστος, η διαθεσιμότητα εξειδικευμένων συμβούλων στα χρηματοπιστωτικά και εταιρικά θέματα, καλές επικοινωνίες κ.ο.κ..

2.2 ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ¹⁶

Στα εξωχώρια ή υπεράκτια κέντρα και στους φορολογικούς παραδείσους, το νομικό καθεστώς του τραπεζικού και φορολογικού απορρήτου αποτελεί κανόνα. Ισχύει πρώτα από όλα η απαγόρευση της αποκαλύψεως όλων των στοιχείων των τραπεζικών λογαριασμών: ονόματα δικαιούχων των λογαριασμών αυτών, ονόματα των τρίτων προσώπων που ωφελούνται από τις σχετικές συναλλαγές (beneficiaries), διευθύνσεις, υπόλοιπα και κίνηση των λογαριασμών κτλ.. Η παραβίαση της απαγορεύσεως αυτής συνιστά ποινικό αδίκημα στα περισσότερα

¹⁶ Τραγάκης Γεώργιος, «Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, Money Laundering», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1996, σελ 173-175

υπεράκτια χρηματοπιστωτικά κέντρα και στους φορολογικούς παραδείσους. Αξίζει να σημειωθεί σχετικά και στις δυο περιπτώσεις χωρών ότι ισχύουν αρκετές παραλλαγές του τραπεζικού απορρήτου ως προς την αποκάλυψη των πραγματικών δικαιούχων των λογαριασμών.

Αρκετές χώρες καθιέρωσαν καθεστώς απόλυτης μυστικότητας προς όφελος των πραγματικών δικαιούχων (beneficial owners), το οποίο επιτυγχάνεται με την έκδοση, κατά κανόνα, ανώνυμων μετοχών που κρατούνται από πληρεξούσιους (nominees) ή θεματοφύλακες (trustees) που είναι δικηγόροι. Το μόνο που απαιτείται καμία φορά είναι να αναφέρονται οι αλλαγές στα διευθυντικά στελέχη που διαχειρίζονται αυτούς τους λογαριασμούς. Ομοίως, οι απαιτήσεις της ντόπιας νομοθεσίας για τον έλεγχο των λογαριασμών υπεράκτιων επιχειρήσεων μπορεί να είναι πολύ χαλαρές ή ανύπαρκτες, ενώ για τους μη κατοίκους δεν ισχύουν έλεγχοι ούτε στο εξωτερικό συνάλλαγμα. Ορισμένες από τις ίδιες αυτές χώρες παρέχουν πρόσθετες διευκολύνσεις μέσω των «ελεύθερων ζωνών» (free zones), που οι ξένοι εισαγωγείς δεν καταβάλουν δασμούς. Συνήθως μέσα σε αυτές τις ελεύθερες ζώνες λειτουργούν πρακτορεία τραπεζών που δεν υπόκεινται στους κανόνες εποπτείας και ελέγχου που ισχύουν για τις εμπορικές τράπεζες που τα εγκαθιστούν. Τέλος, είναι αδύνατον να εξακριβωθεί ποιος είναι ο ιδιοκτήτης ή πραγματικός δικαιούχος των πολλαπλών αυτών διευκολύνσεων και ποιος έχει κάποια πρόσβαση στην χρήση των μυστικών λογαριασμών.

Είναι γεγονός ότι κατά την δεκαετία του 1980 και μέχρι σήμερα παρατηρείται το φαινόμενο πολλών χωρών που προσπαθούν να γίνουν ολοένα και πιο ελκυστικές, προκειμένου να δεχθούν κεφάλαια που φεύγουν από άλλες χώρες για λόγους φοροδιαφυγής. Πράγματι, τεράστιοι όγκοι κεφαλαίων κινούνται προς τους φορολογικούς παραδείσους, χωρίς να δηλώνονται στις εθνικές φορολογικές αρχές. Κατά μεγάλο μέρος, αυτό το «μαύρο χρήμα» μεταφέρεται με την μεσολάβηση τραπεζών και χρηματοπιστωτικών οργανισμών στις χώρες εκροής για να επενδυθεί κατάλληλα εκεί όπου ισχύει απόλυτο φορολογικό και τραπεζικό απόρρητο. Αρκετές φορές, τα κεφάλαια αυτά μεταμφιεζόμενα, ανάλογα με την περίπτωση, φαίνεται ότι περνούν κάποιο φορολογικό παράδεισο, αλλά στην πραγματικότητα δεν γίνεται καμία μεταφορά, δεδομένου ότι χρησιμοποιείται το «κόλπο» των εικονικών εταιρειών που ανήκουν στους ίδιους ενδιαφερόμενους και με τις οποίες ανοίγονται λογαριασμοί στις εξωχώριες τράπεζες.

Όπως ήδη σημειώθηκε, όλα τα υπεράκτια χρηματοπιστωτικά κέντρα και ιδιαίτερα οι αμιγείς φορολογικοί παράδεισοι προσελκύουν τα κεφάλαια που προέρχονται τόσο από τις παράνομες δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος, όσο και από την μεγάλη φοροδιαφυγή, προσφέροντας ουσιαστικά φορολογικά κίνητρα και απόλυτη μυστικότητα και ασφάλεια. Πολλές από τις χώρες υποδοχής αυτών των κεφαλαίων, δεν έχουν άλλους οικονομικούς ή δημοσιονομικούς πόρους. Γι' αυτό, άρπαξαν την ευκαιρία όταν αντιλήφθηκαν τον

ρόλο που μπορούσαν να έχουν στις διεθνείς μεταφορές κεφαλαίων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ολόκληρο το σύστημα των κινήτρων και διευκολύνσεων στους φορολογικούς παραδείσους πήρε τέτοια μορφή και περιεχόμενο, ώστε να διευκολύνεται το οργανωμένο έγκλημα να διακινεί άνετα και να ξεπλύνει το βρώμικο χρήμα.

Πιο συγκεκριμένα, η διευκόλυνση αυτή αφορά την διάπραξη των εξής ποινικών παραβάσεων:

- Διακίνηση ναρκωτικών, πορνεία γυναικών και παιδιών, λαθρεμπόριο όπλων, μεταφορά λαθρομεταναστών από τρίτες χώρες, μεταφορά τοξικών αποβλήτων και απαγορευμένων χημικών ουσιών κ.α.
- Απάτες, δόλιες χρεωκοπίες, υπεξαιρέσεις και γενικώς οικονομικά εγκλήματα, που είναι γνωστά και ως «εγκλήματα λευκού κολάρου».
- Απαγωγές και εκβιάσεις καθώς και πρόσοδοι από τις δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος.
- Διαφθορά πολιτικών και δημοσίων υπαλλήλων.

Με άλλη διατύπωση, όποια χώρα εφαρμόζει την αρχή του απόλυτου τραπεζικού και φορολογικού απορρήτου, με την έννοια ότι αυτό δεν αίρεται ούτε και προς το συμφέρον της κοινωνίας και της ποινικής δικαιοσύνης, μεταβάλλεται αναπόφευκτα σε άσυλο, όχι απλώς φοροφυγάδων, αλλά και ανθρώπων που διαπράττουν κατ' επάγγελμα τα παραπάνω σοβαρά εγκλήματα. Έτσι, παραμένουν ατιμώρητοι οι υπηρετούντες το οργανωμένο έγκλημα το οποίο αποκτά μεγαλύτερη ισχύ και οικονομική δύναμη από τα «νομιμοποιημένα» κεφάλαια που επενδύονται και ανακυκλώνονται συνεχώς.

2.3. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΙ ΑΝΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ¹⁷

Ο διεθνώς αποδιδόμενος χαρακτηρισμός των δικαιοδοσιών που περιγράφονται ως φορολογικοί παράδεισοι δεν σημαίνει κατ' ανάγκη φορολογική ασυλία για κάθε είδους οικονομική δραστηριότητα ούτε εξομοιώνει όλες τις δικαιοδοσίες ως προς την φορολογική τους πολιτική.

Κάθε δικαιοδοσία έχει ορισμένα χαρακτηριστικά φορολογικού παραδείσου. Άλλες προσφέρουν πλήρη φορολογική απαλλαγή άλλες μειωμένη. Άλλες

¹⁷ Δουβής Π., «Offshore δραστηριότητες», Π. Δουβής, Αθήνα 2003, σελ. 135-286

προσφέρουν φορολογική απαλλαγή σε ορισμένες μόνο δραστηριότητες και δίνουν το πλεονέκτημα σε επιχειρηματίες να τις χρησιμοποιούν στο διεθνή φορολογικό τους σχεδιασμό με τελικό στόχο την αποφυγή ή τη μείωση των φορολογικών επιβαρύνσεων.

Οι δικαιοδοσίες που προσφέρουν offshore (υπεράκτιες) υπηρεσίες μπορούν να διαιρεθούν σε τέσσερις κατηγορίες.

Στην πρώτη κατηγορία είναι εκείνες οι δικαιοδοσίες που δεν επιβάλλουν καμία φορολογία. Αυτές είναι:

- Anguilla
- Bahamas
- Bermuda
- Cayman Islands
- Nauru
- Turks & Caicos Islands

Στην δεύτερη κατηγορία υπάρχουν δικαιοδοσίες που προσφέρουν φορολογικά κίνητρα. Στην περίπτωση αυτή υπάρχουν τρεις υποκατηγορίες:

A) Εκείνες που προβλέπουν πλήρη φορολογική εξαίρεση. Αυτές είναι:

- Alderney
- Antigua
- Aruba
- Belize
- British Virgin Islands
- Canary Islands
- Cook Islands
- Gibraltar
- Grenada
- Guernsey
- Isle of Man
- Israel
- Jersey
- Jordan
- Liberia
- Liechtenstein
- Madeira
- Marshall Islands
- Mauritius
- Monaco
- Montenegro
- Montserrat
- Netherlands Antilles
- Nevis
- Niue
- Russian Federation
- St Kitts
- St Vincent
- Seychelles
- Virgin Islands
- Vanuatu
- Western Samoa

B) Εκείνες που προσφέρουν χαμηλή φορολόγηση. Αυτές είναι:

- Barbados
- Belgium
- Cyprus
- Dublin
- Gibraltar
- Guernsey
- Hungary
- Isle of Man
- Israel
- Jersey
- Labuan-Malaysia
- Madeira
- Malta
- Mauritius
- Switzerland

Γ) Εκείνες που προσφέρουν ειδικό καθεστώς στις Holding εταιρείες. Αυτές είναι:

- Austria
- Denmark
- France
- Germany
- Hungary
- Luxemburg
- Holland
- Spain
- Sweden
- United Kingdom

Στην τρίτη κατηγορία των offshore δικαιοδοσιών είναι εκείνες οι οποίες αν και γενικά έχουν υψηλή αναλογία φόρων προσφέρουν ευκολίες στις μη εγκατεστημένες εταιρείες. Μερικές δικαιοδοσίες χαρακτηρίζουν μια εταιρεία ως εγκατεστημένη ανάλογα με τον τόπο που διευθύνεται και ελέγχεται και αυτό αποτελεί την ουσιαστική αιτία χαρακτηρισμού της, δηλαδή τον τόπο συνάντησης των μελών της Διοίκησης. Το γεγονός ότι οι διευθύνοντες και οι ελέγχοντες την εταιρεία διαμένουν εκτός της δικαιοδοσίας και οι συναντήσεις αυτού του σώματος λαμβάνουν χώρα εκτός της δικαιοδοσίας δεν αποκλείει την δυνατότητα, αυτές οι συναντήσεις να γίνονται μόνο και μόνο για να σφραγίζονται οι αποφάσεις που έχουν ληφθεί οπουδήποτε. Οι δικαιοδοσίες που λειτουργούν κάτω από αυτό το καθεστώς είναι:

- Barbados
- British Virgin Islands
- Gibraltar
- Grenada
- Ireland
- Singapore
- Switzerland

Από αυτές οι πλέον δημοφιλείς και γνωστές είναι οι Ιρλανδικές.

Στην τέταρτη κατηγορία ανήκουν εκείνες που φορολογούνται σε τοπική βάση. Αυτές είναι:

- Costa Rica
- Hong Kong
- Lebanon
- Malaysia
- Panama
- Singapore
- South Africa

Τέλος, στη κατηγορία των υπεράκτιων δικαιοδοσιών ανήκουν και οι παρακάτω χώρες:

- Bahrain
- Common wealth of Dominica
- Republic of Maldives
- St Lucia

2.3.1 ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΕΣ ΧΩΡΙΣ ΕΠΙΒΟΛΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ¹⁸

2.3.1.1 ΜΠΑΧΑΜΕΣ

Η οικονομία της χώρας βασίζεται κυρίως στον τουρισμό και στις offshore εταιρείες. Οι offshore εταιρείες αποτελούν εξαιρετική πλουτοπαραγωγική πηγή της χώρας. Η πολιτεία δεν επιδιώκει να περιορίσει τις επιχειρήσεις σε τοπικά χέρια. Ο ξένος είναι ελεύθερος να συστήσει μια εταιρεία στις Μπαχάμες ή να συμμετάσχει σε κάθε είδους νόμιμη offshore εταιρεία και είναι καλοδεχούμενος ως ένας εγχώριος επενδυτής. Από το 1990 οι Μπαχάμες προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στις εταιρείες διεθνών δραστηριοτήτων (IBC). Είναι οι πιο φθηνές στην σύσταση και συντήρηση. Στην χώρα δεν υπάρχει ειδική νομοθεσία απορρήτου εμπιστευτικότητας αλλά ο αστικός κώδικας προβλέπει κυρώσεις εναντίον εκείνων που κρίνονται ένοχοι για παραβίαση της εμπιστευτικότητας. Οι ευκολίες για διεθνείς επιχειρήσεις είναι πολλές. Υπάρχει δυνατότητα επιλογής δικηγόρων, λογιστών και τραπεζιτών. Οι Μπαχάμες δεν προβλέπουν φόρο εισοδήματος, φόρο κεφαλαίου, φόρο δωρεάς ή κληρονομιάς, ούτε υπάρχουν παρακρατούμενοι φόροι. Δεν έχει συμβάσεις αποφυγής διπλής φορολόγησης. Η εταιρεία που θα συσταθεί σύμφωνα με την νομοθεσία για τις διεθνείς offshore εταιρείες (IOFC) εξαιρείται κάθε φόρου και συναλλαγματικού ελέγχου για 20 χρόνια από την ημερομηνία σύστασής της.

2.3.1.2 ΒΕΡΜΟΥΔΕΣ

Η σημαντική ανάπτυξη των offshore δραστηριοτήτων στις Βερμούδες ξεκίνησε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο εξαιτίας της γεωγραφικής τους θέσης. Οι προσφερόμενες υπηρεσίες στις Βερμούδες είναι οι μηδενικές φορολογικές επιβαρύνσεις που προσφέρουν και οι άλλες δικαιοδοσίες (αφορολόγητες εταιρείες, συνταξιοδοτικά funds, trusts και αμοιβαία funds). Οι offshore εταιρείες των Βερμούδων είναι οι εξαιρούμενες εταιρείες. Χαρακτηρίζονται έτσι όχι γιατί εξαιρούνται από οποιαδήποτε φορολογία αλλά επειδή εξαιρούνται από τις απαιτήσεις που θέτει ο νόμος για τις άλλες εγκατεστημένες εταιρείες. Οι εξαιρούμενες εταιρείες δεν έχουν το δικαίωμα να δραστηριοποιούνται στην χώρα, μπορούν να δραστηριοποιούνται μόνο στο εξωτερικό. Έχουν το μεγάλο πλεονέκτημα μιας ιστορικής ελευθερίας στους άμεσους φόρους. Έχουν συμφωνήσει με τις Η.Π.Α. για συνεργασία στην καταπολέμηση του εγκλήματος και έτσι δεν ασκούνται πιέσεις για τον περιορισμό των ευνοϊκών φορολογικών απαλλαγών που παρέχουν στις offshore δραστηριότητες. Στις

¹⁸ Δουβής Π., «Offshore δραστηριότητες», Π. Δουβής, Αθήνα 2003, σελ. 135-286

εγκατεστημένες και στις offshore εταιρείες δεν επιβάλλεται φόρος εισοδήματος, φόρος κεφαλαιακών κερδών, φόρος πλούτου ή κληρονομιάς ή κερδών ή μερισμάτων. Οι Βερμούδες από το 1988 εισήλθαν σε συμφωνία με τις Η.Π.Α., η οποία σε γενικές γραμμές εξαιρεί τις ασφαλιστικές εταιρείες των Βερμούδων από τους φόρους.

2.3.1.3 ΝΗΣΙΑ KEYMAN

Η ανάπτυξη των νήσων Κεϋμάν ως διεθνές offshore οικονομικό κέντρο έχει οδηγήσει στην δημιουργία ενός σύνθετου επιχειρηματικού περιβάλλοντος με ένα πλήρες εύρος υπηρεσιών που συμπεριλαμβάνει τράπεζες, δικηγόρους, λογιστές, διευθυντές ασφάλισης και όλες τις κανονικές υποστηρικτικές διευκολύνσεις, όπως προμηθευτές ηλεκτρονικών υπολογιστών, ταχυμεταφορές, εκτυπωτές, γραφική ύλη κλ. Υπάρχουν 545 τράπεζες και trust εταιρείες εγγεγραμμένες στα νησιά Κεϋμάν που συμπεριλαμβάνουν τις περισσότερες από τις 50 μεγαλύτερες τράπεζες του κόσμου. Περίπου 110 τράπεζες διατηρούν την έδρα τους στα νησιά Κεϋμάν και οι υπόλοιπες εκπροσωπούνται στα νησιά Κεϋμάν από ένα υποκατάστημα τραπεζής πρώτης κατηγορίας. Οι μη εγκατεστημένες εταιρείες δραστηριοποιούνται εκτός των Νήσων Κεϋμάν. Δεν υπόκεινται σε φόρο εισοδήματος, φόρο νομικών προσώπων, φόρο κεφαλαιακών κερδών και φόρους κεφαλαίου παρά μόνο σε ετήσια έξοδα ανάλογα με το δηλωμένο κεφάλαιο. Οι μη εγκατεστημένοι ιδιώτες και εταιρείες μπορούν ελεύθερα να επαναπατρίσουν όλα τα κέρδη ανεξαρτήτως ποσού ελεύθερα από συναλλαγματικούς ελέγχους ή φόρους. Οι offshorefinance εταιρείες όπως και κάθε άλλη επιχείρηση ή ιδιώτης δεν μπορούν να διενεργούν τραπεζικές εργασίες εκτός εάν έχουν άδεια που εκδίδεται από την κυβέρνηση των Νήσων Κεϋμάν.

2.3.2 ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΜΕ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ¹⁹

2.3.2.1 ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΜΕ ΠΛΗΡΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΞΑΙΡΕΣΗ

2.3.2.1.1 ΛΙΧΤΕΝΣΤΑΪΝ

Το Λιχτενστάιν αποτελεί τον παλαιότερο φορολογικό παράδεισο που έχει δημιουργηθεί, καθώς ήταν το πρώτο κράτος που καθιέρωσε το νόμο περί προστασίας των ακινήτων από τις αρχές του 1920. Είναι ένα κρατίδιο που, παρά το σχετικά μικρό μέγεθός του και τις περιορισμένες φυσικές πλουτοπαραγωγικές πηγές, έχει αναπτύξει μία κερδοφόρα και άκρως εξελισσόμενη οικονομία η οποία στηρίζεται στην πολύ χαμηλή φορολογία και στην σύσταση ονομαστικών γραφείων που παρέχουν το 30% των δημόσιων εσόδων. Αξιοσημείωτο είναι πως, έχει συνάψει με την Ελβετία ένα είδος οικονομικής συμμαχίας που προσφέρει πολλά προνόμια, όπως το ότι δεν απαιτείται VISA παρά μόνο διαβατήριο για να μεταβείς από τη μία χώρα στην άλλη. Το βασικό χαρακτηριστικό του Λιχτενστάιν είναι ότι διαθέτει ευέλικτη νομοθεσία, δίνοντας την άδεια για δημιουργία κάθε είδους νομικού προσώπου αναγνωρίσιμου από τη δικαιοδοσία του κράτους. Ο πιο βασικός τύπος είναι οι offshore εταιρείες στις οποίες δίνεται ελευθερία για ανάληψη οποιασδήποτε δραστηριότητας, αφού εκδοθεί πρώτα η σχετική άδεια. Όσον αφορά την εμπιστευτικότητα και το απόρρητο προβλέπεται αυστηρό πλαίσιο για κάθε επαγγελματικό μυστικό.

2.3.2.1.2 ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΣΑΙΝΤ ΚΙΤΤΣ ΚΑΙ ΝΕΒΙΣ

Πρόκειται για δύο νησιά της Καραϊβικής περίπου 1200 μίλια νοτιοανατολικά του Μαϊάμι. Είναι Βρετανικές αποικίες και από το 1983 απολαμβάνουν την ανεξαρτησία τους ως μία ομοσπονδία. Υποστηρίζουν εξαιρετικά την ίδρυση υπεράκτιων εταιρειών με τη νομοθεσία που θέσπισαν, σύμφωνα με την οποία δεν υφίστανται φόροι εισοδήματος, κεφαλαίου και λοιποί άμεσοι φόροι, αλλά και με το σύνολο των αξιόλογων υποστηρικτικών υπηρεσιών που προσφέρουν (νομικές, οικονομικές, επιχειρηματικές). Ωστόσο η ομοσπονδία διαθέτει περιορισμένες τραπεζικές υπηρεσίες (7 τράπεζες, εκ των οποίων οι 2 διεθνείς) και το Οικονομικό Επιμελητήριο εργάζεται σκληρά για να δημιουργήσει καλές σχέσεις με τους Ελβετούς τραπεζίτες προς όφελος των δικών τους εταιρειών.

¹⁹ Δουβής Π., «Offshore δραστηριότητες», Π. Δουβής, Αθήνα 2003, σελ. 135-286

2.3.2.1.3 ΜΠΕΛΙΖΕ

Η Μπελίζε είναι μία μικρή χώρα που βρίσκεται στην Κεντρική Αμερική και αποτελεί μέλος της Βρετανικής Κοινοπολιτείας. Αυτή η τροπική αμερικάνικη χώρα έχει προωθήσει τον εαυτό της πολύ ως διεθνές οικονομικό κέντρο και το μέλλον της δείχνει γεμάτο υποσχέσεις. Διατηρεί αυστηρό τραπεζικό απόρρητο και δεν πραγματοποιεί συναλλαγματικούς ελέγχους. Αποτελεί μία τέλεια βάση για σύσταση υπεράκτιων εταιρειών, καθώς προσφέρει νομοθεσία και μία τεράστια ποικιλία οικονομικών υπηρεσιών που θα της επιτρέψουν να εξελιχθεί σε ένα πλήρως ανεξάρτητο οικονομικό κέντρο.

2.3.2.2 ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΜΕ ΧΑΜΗΛΗ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ

2.3.2.2.1. ΕΛΒΕΤΙΑ

Η Ελβετία είναι μια από τις πιο ισορροπημένες πολιτικά και οικονομικά χώρες στον κόσμο. Αποτελεί ένα εξαιρετικό χρηματοοικονομικό κέντρο με υψηλό επίπεδο επαγγελματικών υπηρεσιών στο τραπεζικό, επιχειρηματικό και φορολογικό τομέα. Πάνω από 593 τράπεζες και επενδυτικές εταιρείες διαμορφώνουν το επιχειρηματικό τοπίο, ενώ πολλές από αυτές είναι ξένες που χρησιμοποιούν την Ελβετία για τα υποκαταστήματα και τις θυγατρικές τους. Το τραπεζικό απόρρητο που ισχύει εδώ προστατεύεται και συνίσταται στο ότι δεν μπορεί να αρθεί από τις φορολογικές αρχές εάν προκύψει κάποιο θέμα φορολογίας ή φοροδιαφυγής, ενώ παράλληλα συναλλαγματικοί έλεγχοι και έλεγχοι για επενδύσεις από και προς τη χώρα δεν υφίστανται. Συμπεραίνουμε λοιπόν, πως η οικονομική ασφάλεια που προσφέρεται στους πελάτες της αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο για την μεγάλη επιτυχία της. Άλλωστε, δεν είναι τυχαίο ότι πάνω από το 1/3 των ακινήτων όλου του κόσμου τα διαχειρίζεται η Ελβετία. Οι Ελβετοί τραπεζίτες είναι οι πιο εχέμυθοι διαχειριστές χρημάτων σε όλη την υφήλιο.

2.3.2.2.2 ΚΥΠΡΟΣ

Η γεωγραφική θέση της Κύπρου στην ανατολική Μεσόγειο σε συνδυασμό με τα φορολογικά κίνητρα που παρέχει και τον μεγάλο αριθμό συμβάσεων αποφυγής διπλής φορολογίας που έχει υπογράψει με άλλες χώρες την κατέστησαν ένα καταξιωμένο και αξιόλογο διεθνές εμπορικό και οικονομικό κέντρο. Η Κύπρος έχει αναπτύξει υποδομές τέτοιες, που εγγυώνται την γρήγορη και απλή διεξαγωγή κάθε διεθνούς επιχειρηματικής εργασίας. Έχει καταφέρει να μετατραπεί σε ένα υπερσύγχρονο κέντρο διεθνών υπηρεσιών στον τομέα των offshore εταιρειών. Η διακριτικότητα και το απόρρητο είναι εξασφαλισμένα όσον αφορά την κατοχή μετοχών σε μια

εταιρεία λόγω της λειτουργίας εταιρειών καταπιστεύματος που είναι οι εγγεγραμμένοι κάτοχοι των μετοχών ενώ τα δικαιώματα κινητών ή ακινήτων περιουσιακών στοιχείων διαφυλάσσονται με πράξεις μεταβίβασης των περιουσιακών στοιχείων σε τρίτους. Η μόνη αρχή στην Κύπρο που γνωρίζει για τις πράξεις αυτές είναι η Κεντρική Τράπεζα Κύπρου που δεσμεύεται να διατηρεί το απόρρητο. Εκδίδει μια άδεια για την ίδρυση της offshore οντότητας ως μη εγκατεστημένης για τον έλεγχο συναλλάγματος. Αυτό δίνει στην εταιρεία την δυνατότητα να διατηρεί λογαριασμούς στην Κύπρο και στο εξωτερικό χωρίς ελέγχους. Το λειτουργικό κόστος στην Κύπρο είναι πιο χαμηλό από όλα τα οικονομικά κέντρα παγκοσμίως. Μια offshore οικονομική οντότητα μπορεί να πάρει τις εξής μορφές:

- Εταιρεία εγγεγραμμένη στην Κύπρο.
- Παράρτημα υφισταμένης αλλοδαπής εταιρείας.
- Ομόρρυθμος ή ετερόρρυθμος συνεταιρισμός.

Στην Κύπρο δραστηριοποιούνται πάνω από 31.000 offshore εταιρείες, οι οποίες είναι εγγεγραμμένες στην Κύπρο. Το ελάχιστο κεφάλαιο για μια τέτοια εταιρεία απαιτείται να είναι 1.000 Κυπριακές λίρες. Εάν η εταιρεία διατηρεί γραφεία στην Κύπρο, το ελάχιστο δηλωμένο κεφάλαιο είναι 10.000 Κυπριακές λίρες. Η Κύπρος έχει υπογράψει συμβάσεις για την αποφυγή διπλής φορολογίας με 31 χώρες που συνιστούν ένα ευρύτατο διεθνές δίκτυο οικονομικής δραστηριότητας με όλα τα πλεονεκτήματα και ωφελήματα.

2.3.2.2.3. ΜΑΟΥΡΙΤΙΟΥΣ

Η οικονομία του κράτους βασίζεται στον τουρισμό κυρίως. Μεγάλη σημασία έχει για την χώρα και η λειτουργία των offshore εταιρειών. Μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια πλατφόρμα οικονομικών υπηρεσιών των Αφρικανικών κρατών με υψηλό επίπεδο επικοινωνίας και ενδιαφέρουσες προσφερόμενες προκλήσεις σε διεθνείς επιχειρηματίες. Απολαμβάνει ένα χαμηλής φορολογίας καθεστώς συγκριτικά με τα αντίστοιχα αφρικανικά. Η offshore εταιρεία λειτουργεί σε περιπτώσεις ανάγκης για φορολογική διευκόλυνση και ελέγχου διπλής φορολογίας υπό την προϋπόθεση ότι η δομή της είναι ορθή και οι στόχοι της σαφώς καθορισμένοι. Από την στιγμή που ορίζεται το όνομά της, πρέπει να κατατεθούν τρία αντίτυπα του καταστατικού της μαζί με τα ονόματα των ιθυνόντων, του γραμματέα και του τόπου σύστασής της. Η offshore μπορεί να αναλαμβάνει τραπεζικές ασφαλιστικές εργασίες ή να αποδέχεται κεφάλαια από το κοινό, αν έχει σχετική άδεια γι' αυτό. Έχει την ίδια δύναμη και τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις που έχουν τα φυσικά

πρόσωπα. Η offshore εταιρεία δεν διατίθεται για την εξυπηρέτηση ατομικών σκοπών και χρειάζεται δυο με τρεις βδομάδες για να συσταθεί. Μπορεί να γίνει χρήση οποιασδήποτε ονομασίας, ακόμα και αν υπάρχει συνάφεια με ήδη υπάρχον όνομα και απαιτείται άδεια για επίκληση πολύ ειδικών ονομασιών. Η offshore υποχρεούται να αποκαλύπτει το ιδιοκτησιακό καθεστώς στις δημόσιες αρχές. Το ποσό που απαιτείται για την έκδοση άδειας σύστασης ανέρχεται στο ύψος των 1.500 US\$, το χαμηλότερο μετοχικό κεφάλαιο είναι US\$ 100.000 και μετά την ίδρυσή τους πρέπει να παρουσιάσουν προσχέδιο επιχειρηματικού σχεδίου. Για μια offshore εταιρεία, που λειτουργεί στο Μαουρίτιους, ο ελάχιστος αριθμός διευθυντών είναι δυο, που πρέπει να είναι φυσικά πρόσωπα, όχι απαραίτητα κάτοικοι του Μαουρίτιους, σε αντίθεση με τον Γενικό Γραμματέα που πρέπει να είναι υπήκοος της χώρας. Για την ίδρυση της offshore εταιρείας πρέπει να υπάρχουν τουλάχιστον δυο συμβαλλόμενοι ή ένας εάν η εταιρεία αυτή θα λειτουργεί απλά σε επικουρικό και επιβοηθητικό επίπεδο.

Για την σύσταση μιας offshore εταιρείας απαιτούνται οι εξής πληροφορίες και τα στοιχεία:

- Το όνομα της εταιρείας.
- Περιγραφή του επιχειρηματικού σχεδίου και των μελλοντικών δραστηριοτήτων.
- Το συμφωνητικό και το καταστατικό της εταιρείας.
- Τα ονόματα και οι διευθύνσεις των μετόχων και δικαιούχων ιδιοκτητών της εταιρείας.
- Συστατική επιστολή τραπεζίτης.
- Ελεγχθέντες λογαριασμοί για τα τρία τελευταία χρόνια εάν οι μέτοχοι/δικαιούχοι ή ιδιοκτήτες είναι εταιρεία.

Όλες οι εγκατεστημένες εταιρείες στο Μαουρίτιους υπόκεινται σε φορολόγηση εισοδήματος εγχώριου και διεθνούς με συντελεστή 25%. Εγκατεστημένες για φορολογικούς λόγους θεωρούνται οι εταιρείες που έχουν συσταθεί στο Μαουρίτιους ή έχουν την κεντρική διοίκηση και τον έλεγχο τους στο Μαουρίτιους. Δεν υπάρχει φορολογία μερισμάτων. Τα μερίσματα των holding εταιρειών που οι πηγές τους είναι σε ξένες χώρες εξαιρούνται της φορολογίας. Δικαιώματα που πληρώνονται από offshore εταιρείες σε μη εγκατεστημένους εξαιρούνται της φορολογίας. Έχει υπογράψει συμφωνίες με 25 χώρες και αυτό το καθιστά μια ιδιαίτερα προνομιακή δικαιοδοσία για επενδύσεις.

2.3.2.3 ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΕΣ ΜΕ ΕΙΔΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ

2.3.2.3.1 ΑΥΣΤΡΙΑ

Η Αυστρία είναι άλλος ένας ελκυστικός ευρωπαϊκός φορολογικός παράδεισος με μακροχρόνια παράδοση στην τήρηση του τραπεζικού απορρήτου. Η πολιτική κατάσταση στη χώρα είναι σταθερή και η οικονομία της ανοδική. Αποτελεί κατάλληλο τόπο για ίδρυση offshore εταιρειών καθώς παρέχει ευνοϊκό φορολογικό σύστημα στους μη εγχώριους επενδυτές και δεν πραγματοποιεί συναλλαγματικούς ελέγχους.

2.3.2.3.2. ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

Το Λουξεμβούργο τα τελευταία χρόνια έχει γίνει ένα σοβαρό οικονομικό και επιχειρηματικό κέντρο. Η μικρή πρωτεύουσα του Λουξεμβούργου είναι δημοφιλής περιοχή για εταιρείες συμμετοχών (holding) και εταιρείες επενδύσεων όπου μπορούν να επανεπενδύουν τα κέρδη από ξένες χώρες. Οι εγκατεστημένες εταιρείες υπόκεινται σε φόρο επιχειρηματικών κερδών για το εγχώριο και διεθνές εισόδημα. Η διπλή φορολόγηση αποφεύγεται μέσω διμερών φορολογικών συμβάσεων η με αφαίρεση των φόρων που πληρώθηκαν στο εξωτερικό από το φορολογητέο εισόδημα. Οι μη εγκατεστημένες εταιρείες ή οι ξένες υπόκεινται σε φόρο για τα κέρδη τους που προέρχονται μόνο από το Λουξεμβούργο. Οι εταιρείες συμμετοχών, οι ναυτιλιακές και οι εταιρείες επενδύσεων δεν υπόκεινται σε φόρους. Οι ξένες επιχειρήσεις υπόκεινται σε φόρο καθαρής περιουσίας μόνο για την περιουσία που βρίσκεται στο Λουξεμβούργο. Τα κέρδη κεφαλαίου φορολογούνται ως κανονικό εισόδημα. Groundtax συντελεστής 1% φόρος εγγραφής (0.2% για τις holding εταιρείες, 0.01% για τα moneyfunds, 0% για τα secondaryfunds και 0.5% για όλα τα υπόλοιπα funds). Συναλλαγματικοί έλεγχοι δεν υπάρχουν πλέον και ειδική νομοθεσία προστατεύει το τραπεζικό απόρρητο. Δίνονται στοιχεία μόνο σε περιπτώσεις ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Οι συμφωνίες αποφυγής διπλής φορολόγησης του Λουξεμβούργου αφορούν την ακίνητη περιουσία, τα εμπορικά και βιομηχανικά κέρδη, τα μερίσματα και τον τόκο.

2.3.3 ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΕΣ ΜΕ ΕΥΚΟΛΙΑ ΣΤΙΣ ΜΗ ΕΓΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ²⁰

2.3.3.1 ΜΠΑΡΜΠΕΙΝΤΟΣ

Με ένα υψηλού μορφωτικού επιπέδου εργατικό δυναμικό, έχοντας υψηλές απαιτήσεις, είναι ιδιαίτερα εκπληκτικό ότι η κυβέρνηση του Μπαρμπεϊντος υποστηρίζει την μικρή αλλά αναπτυσσόμενη offshore βιομηχανία. Οι εγκαταστημένες εταιρείες υπόκεινται σε φορολόγηση εισοδήματος (εγχώριου και διεθνούς) με συντελεστή από 15% έως 35% ανάλογα με το μέγεθος της εταιρείας. Οι εταιρείες διεθνών δραστηριοτήτων (International Business Companies) φορολογούνται με συντελεστή 1,5% - 2,5% επί των κερδών τους. Οι νομοθεσία της νήσου για τις offshore προσφέρει:

- Εξαίρεση από συναλλαγματικούς ελέγχους.
- Δεν φορολογεί τα κέρδη κεφαλαίου. Δεν έχει φορολογία στα ακίνητα, παρακρατούμενους φόρους στα μερίσματα, στους τόκους ή τα δικαιώματα, φόρος στην μεταβίβαση μετοχών και τέλη χαρτοσήμου στο κεφάλαιο.
- Εργαζόμενοι σε offshore εταιρείες μπορούν να λάβουν άδεια εργασίας εύκολα και εξαιρούνται του φόρου σε ποσοστό 35% από τις απολαβές τους.
- Μπορούν να εισάγουν κεφαλαιουχικό εξοπλισμό και πρώτες ύλες χωρίς δασμούς.
- Δεν απαιτούνται λογιστικοί έλεγχοι για εταιρείες με ενεργητικό ή εισπράξεις λιγότερο από 1 εκατ. BBD.
- Μετοχές στον κομιστή δεν επιτρέπονται.
- Οι εταιρείες μπορούν να έχουν μόνο ένα μέτοχο.
- Οι εταιρείες συστήνονται πολύ γρήγορα.
- Υπάρχουν περισσότερες από 1.000 εταιρείες διεθνών δραστηριοτήτων.
- Πληρώνουν αρχικά δικαίωμα για την άδεια US\$ 510 και US\$ 100 ετησίως.

²⁰Δουβής Π., «Offshore δραστηριότητες», Π. Δουβής, Αθήνα 2003, σελ. 135-286

- Οι εταιρείες IBC φορολογούνται με συντελεστή 1,5% - 2,5% επί των κερδών τους.

Έχει συμβάσεις αποφυγής διπλής φορολογίας από τότε που το νησί ήταν ακόμα Βρετανική αποικία. Δεν υπάρχουν παρακρατούμενοι φόροι για τις Εταιρείες Διεθνών Δραστηριοτήτων. Ο νόμος για τις offshore τράπεζες επιτρέπει τραπεζικές εργασίες σε ξένο συνάλλαγμα, να λαμβάνουν καταθέσεις, να πωλούν και να αγοράζουν μετοχές, να δανειοδοτούν, να συμβουλεύουν και να επενδύουν.

2.3.3.2. ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Η οικονομία της Ιρλανδίας βασίζεται στην γεωργία, η οποία αποτελεί σημαντικό παράγοντα και στο εξαγωγικό εμπόριο. Μολονότι, το εξαγωγικό εμπόριο αποτελεί τον κινητήριο μοχλό της οικονομίας, σημαντικής σπουδαιότητας είναι και η λειτουργία των offshore εταιρειών. Η κυβέρνηση της Ιρλανδίας έχει μια πολιτική ενίσχυσης των ξένων επενδύσεων. Δεν υπάρχουν περιορισμοί στον ξένο ιδιοκτήτη επιχείρησης που δραστηριοποιείται στην Δημοκρατία της Ιρλανδίας. Αν και δεν ορίζεται από τον Ιρλανδικό νόμο, offshore εταιρείες θεωρούνται οι ιδρυθείσες εταιρείες στην Δημοκρατία της Ιρλανδίας που ανήκουν σε μη εγκατεστημένους πολίτες και τα εισοδήματά τους προέρχονται από πηγές έξω από την Ιρλανδία. Εάν κάποιες εταιρείες είναι εγκατεστημένες στην Ιρλανδία αυτές υπόκεινται στον Ιρλανδικό φόρο εταιρειών για εισοδήματα που αποκτούν σε όλο τον κόσμο. Όμως, το πλεονέκτημά τους, πρωτίστως διαμορφώνεται από την δυνατότητα για πληρωμή μόνο 10% μέχρι 31/12/2005 φόρου και την δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν το δίκτυο συμφωνιών αποφυγής διπλής φορολογίας έτσι ώστε να ελαχιστοποιήσουν την επίδραση της Ιρλανδικής και ξένης φορολογίας. Για τις περιπτώσεις των εμπορικών offshore εταιρειών είναι σύνηθες για έναν Ιρλανδό να δραστηριοποιείται με ένα υποκατάστημα μιας εταιρείας που έχει συσταθεί και εγκατασταθεί σε ένα άλλο Διεθνές Οικονομικό Κέντρο. Αυτό δίνει την δυνατότητα στο νομικό πρόσωπο να αποκτήσει το όφελος της φορολογίας με 10% στα εμπορικά κέρδη ενώ το εισόδημα από περαιτέρω επενδύσεις αυτών των κερδών μπορεί να εισπραχθεί από το κεντρικό κατάστημα της εταιρείας στο άλλο Διεθνές Οικονομικό Κέντρο. Έτσι αποφεύγεται ο αναλογούν υψηλός Ιρλανδικός φόρος που αφορά το επενδυθέν εισόδημα.

2.3.4 ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΜΕ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΕ ΤΟΠΙΚΗ ΒΑΣΗ²¹

2.3.4.1 ΧΟΝΓΚ ΚΟΝΓΚ

Η οικονομία του Χονγκ Κονγκ στηρίζεται στο φυσικό λιμάνι που διαθέτει, το οποίο φημίζεται για την εξαιρετική του δομή και αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα οικονομικά κέντρα του πλανήτη. Εδώ εδρεύουν περίπου 160 τράπεζες, ανάμεσα στις οποίες συγκαταλέγονται και οι μεγαλύτερες του κόσμου. Στον φορολογικό αυτό παράδεισο υπάρχει τραπεζικό και φορολογικό απόρρητο, δεν υπάρχουν φόροι μερισμάτων, φόρος κεφαλαίου και φορολογούνται μόνο τα κέρδη που προέρχονται από δραστηριότητες εντός της χώρας. Όσον αφορά τις εμπορικές υπεράκτιες επιχειρήσεις, δεν υπάρχουν γι αυτές ειδικές νομοθετικές ρυθμίσεις. Μία τέτοια εταιρεία, μπορεί να χρησιμοποιηθεί προκειμένου τα ελαττωθούν τα φορολογητέα κέρδη από μία υψηλά φορολογούμενη δικαιοδοσία, αγοράζοντας και πουλώντας τα αγαθά μέσω μιας εταιρείας του Χόνγκ Κόνγκ. Εταιρείες στο Χόνγκ Κόνγκ είναι πολύ χρήσιμες για συσσώρευση κερδών από διεθνείς δραστηριότητες, αν λάβουμε υπόψη ότι εκεί δεν φορολογείται το εισόδημα από ξένες πηγές.

2.3.4.2. ΠΑΝΑΜΑΣ

Ο Παναμάς είναι ένα από τα πλέον σοβαρά οικονομικά κέντρα του Δυτικού Ημισφαιρίου και αποτελεί τη λατινική εκδοχή της Ελβετίας ή του Χονγκ Κονγκ. Αποτελεί το στενό πέρασμα που ενώνει την Κεντρική με τη Νότια Αμερική και συγκαταλέγεται στους πιο παλαιούς φορολογικούς παραδείσους του κόσμου. Σήμερα είναι ένα μοντέρνο και εκσυγχρονισμένο οικονομικό κέντρο το οποίο χαρακτηρίζεται από την αυστηρή νομοθεσία του τραπεζικού απορρήτου. Εξαίρεση αποτελεί η διερεύνηση προϊόντων εγκληματικών πράξεων, όπου το Οικονομικό Ινστιτούτο και οι επαγγελματίες είναι υποχρεωμένοι να δώσουν τις απαιτούμενες πληροφορίες για τις υποθέσεις των πελατών τους. Το Ανώτατο Δικαστήριο του Παναμά έχει αποφανθεί για την υποχρέωση παροχής στοιχείων σε περιπτώσεις διακίνησης ναρκωτικών και ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Όσον αφορά την ίδρυση υπεράκτιων εταιρειών στον Παναμά, αυτή είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη στους κλάδους της ναυτιλίας και του εμπορίου, ενώ ξεχωριστή θέση έχουν οι εταιρείες holding. Η αντίληψη του Παναμά για την επιβολή φόρου εισοδήματος εξαιρεί τις υπεράκτιες εταιρείες και αξίζει να σημειωθεί ότι και στην περίπτωση αυτή δεν υφίστανται συναλλαγματικοί έλεγχοι.

²¹ Δουβής Π., «Offshore δραστηριότητες», Π. Δουβής, Αθήνα 2003, σελ. 135-286

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΞΕΠΛΥΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

3.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ²²

Την εποχή της ποτοαπαγόρευσης στην Αμερική, η Ιταλική «μαφία» είχε αναλάβει την διαδικασία της παράνομης διακίνησης του αμφισβητούμενης ποιότητας παραγόμενου αλκοόλ. Φυσικά, όπως κάθε παράνομη οικονομική δραστηριότητα, τα κέρδη που απέφερε η διακίνηση στην οργάνωση ήταν τεράστια. Το πρόβλημα, όμως, με τα παρανόμως αποκτηθέντα κεφάλαια, και τότε και τώρα, είναι ότι δύσκολα μπορείς να τα προωθήσεις στον νόμιμο οικονομικό ιστό.

Είναι βέβαια κατανοητό ότι τα χρήματα ως αντικειμενική υπόσταση δεν έχουν καμία αξία, αν δεν μπορούν να μετατραπούν σε υλικά αγαθά. Ως αποτέλεσμα αυτού, υπάρχει μια εγγενή αδυναμία από την οργάνωση στην προώθηση των παρανόμως αποκτηθέντων χρηματικών μέσων σε νόμιμες δραστηριότητες. Την λύση την έδωσαν οι οικονομολόγοι της οργάνωσης και ήταν η εξής απλή: τα παράνομα χρήματα θα έπρεπε να διοχετευτούν σε νόμιμες επιχειρήσεις, οι οποίες θα απέφεραν κέρδη, πολλαπλάσια της αρχικής «επένδυσης».

Αν, όμως, οι επιχειρήσεις ασχολούνταν με την παραγωγή ή την εμπορία θα ήταν πολύ εύκολο να αποκαλυφθεί ότι οι υπεραξίες που δημιουργήθηκαν δεν είχαν καμία σχέση με το παραχθέν ή εμπορευόμενο αγαθό. Για τον λόγο αυτό, οι οικονομολόγοι της οργάνωσης κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι θα έπρεπε να δραστηριοποιηθούν στην παροχή υπηρεσιών.

Ως τελική απόφαση πάρθηκε, η δημιουργία καθαριστηρίων ενδυμάτων (laundries). Με δεδομένο τον χαμηλό φορολογικό συντελεστή επί των κερδών, οι επιχειρήσεις αυτές εμφάνιζαν τεράστιους εικονικούς τζίρους, διένειμαν επιπλέον στους μετόχους τους υψηλά φορολογηθέντα κέρδη. Από το γεγονός αυτό, έλκει την ονομασία της η διαδικασία του ξεπλύματος χρήματος γνωστή παγκοσμίως ως «money laundering».

Ιστορικά, η έννοια του ξεπλύματος χρήματος έγινε γνωστή το 1931 με την καταδίκη του διάσημου AlCarone για φοροδιαφυγή. Ωστόσο, ο πρώτος που ξέπλυσε από μικρά καζίνο της Φλόριντα, τα οποία στην συνέχεια μετέφερε στην Ελβετία σε εταιρείες Holding ήταν ο Meyer Lasnky. Από τότε μέχρι σήμερα η διακίνηση μαύρου χρήματος έχει αυξηθεί ανησυχητικά πολύ γρήγορα και σε μεγάλη έκταση.

²²Σαμέλης Ι.Β., «Εξωχώριες εταιρείες: δραστηριοποίηση αυτών στην Ελλάδα», σελ. 47-49

3.2 ΣΥΝΔΕΣΗ ΥΠΕΡΑΚΤΙΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΜΕ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ²³

Η ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων που χαρακτηρίζει την παγκόσμια οικονομία σε συνδυασμό με το διαβρωμένο πολιτικό και κοινωνικό υπόβαθρο των κρατών έδωσε την ευκαιρία για την ανάπτυξη της ιδέας του ξεπλύματος «βρώμικου» χρήματος. Ομάδες εγκληματιών άρχισαν να καρπώνονται, χωρίς δισταγμούς, τα κέρδη που προέκυπταν από τις παράνομες δραστηριότητες τους και να τα ανακυκλώνουν μέσω των υπεράκτιων εταιρειών καταφέροντας έτσι να εξαφανίσουν κάθε ενοχοποιητικό στοιχείο εις βάρος τους. Έχοντας στην διάθεσή τους άφθονο χρήμα, υλικά μέσα και την κατάλληλη οργάνωση, χρησιμοποιούν με άψογο τρόπο το διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα και επωφελούνται από την κατάργηση συναλλαγματικών και άλλων ελέγχων για να προβούν σε παράνομες πράξεις, όπως είναι το λαθρεμπόριο όπλων, η διακίνηση ναρκωτικών και η νομιμοποίηση εσόδων του υποκόσμου.

Σχετικά με τον όρο «βρώμικο χρήμα» θα πρέπει να αναφέρουμε ότι δηλώνει το σύνολο των εσόδων ή προσόδων ή το εισόδημα που προκύπτει από την διακίνηση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, είτε από την διάπραξη άλλων σοβαρών ποινικών αδικημάτων. Πολλές φορές το συναντάμε και με τον όρο «μαύρο χρήμα», εννοώντας το χρήμα που προκύπτει από φοροδιαφυγή, παράνομη εξαγωγή συναλλάγματος, τις «μίξεις», τα «φακελάκια» και όλες τις αθέμιτες δραστηριότητες της παραοικονομίας. Να επισημάνουμε στο σημείο αυτό ότι το «βρώμικο ή μαύρο χρήμα» πρέπει να «ξεπλυθεί» προκειμένου να καλυφθεί η παράνομη προέλευση του. Πρόκειται ουσιαστικά για την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες που αναφέραμε πιο πάνω. Οι υπεράκτιες εταιρείες αποτελούν το ιδανικό όχημα για την κάλυψη των παράνομων αυτών δραστηριοτήτων και το ξέπλυμα μαύρου χρήματος μέσω των πλεονεκτημάτων που παρέχουν αφού προσφέρουν ανωνυμία, μηδενικό κόστος, χαλαρό νομοθετικό πλαίσιο και τραπεζικό απόρρητο.

Ουσιαστικά, όλα τα παραπάνω αποτελούν οικονομικό έγκλημα, καθώς εξ' ορισμού προκύπτει ότι το οικονομικό έγκλημα κινείται σε ένα οικονομικό περιβάλλον, όπου η τυποποιημένη στον νόμο αξιόποινη πράξη, η οποία τελείται με εκμετάλλευση των δυνατοτήτων του οικονομικού συστήματος, αποσκοπεί στη επαύξηση της περιουσίας του δράστη ή και άλλου για τον οποίο αυτός ενεργεί και κατά κανόνα βλάπτει την περιουσία του δημοσίου,

²³ Αγγελόπουλος Π., «Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα», Εκδόσεις Σταμούλη, 2005, σελ. 55-60

των τραπεζών, των επιχειρήσεων ή πιστωτών τους, ή του καταναλωτικού κοινού.²⁴

Από την άλλη πλευρά, όμως, δεν είναι αντικειμενικό να θεωρούμε ότι όλες οι υπεράκτιες εταιρείες δημιουργούνται με απώτερο σκοπό την άσκηση παράνομων δραστηριοτήτων. Εφόσον, το νομικό αυτό σχήμα υφίσταται και το έχει αποδεχτεί το σύνολο της κοινωνίας, θα ήταν εξωπραγματικό να πιστέψουμε στην ολοκληρωτική κατάργησή του. Μάλιστα, εκατοντάδες πολυεθνικές εταιρείες στον κόσμο έχουν ιδρύσει offshore εταιρείες σε χώρες με ηπιότερο φορολογικό καθεστώς, για μια αποδεκτή φορολόγηση των κερδών τους. Υπάρχουν χώρες «φορολογικοί παράδεισοι» που βρίσκονται σε «μαύρη λίστα» των Ελληνικών αλλά και των Ευρωπαϊκών φορολογικών υπηρεσιών και η εγκατάσταση και δραστηριότητα γραφείων offshore εταιρειών από τις χώρες αυτές ελέγχεται αναλόγως. Για να διασφαλιστεί, επομένως, η ύπαρξη και λειτουργία των υπεράκτιων εταιρειών θα πρέπει η κοινωνία να θεσπίσει τους κατάλληλους νόμους, ώστε να αποφευχθεί η εκμετάλλευση του εταιρικού αυτού τύπου.

Για να διατηρηθεί το καθεστώς των υπεράκτιων εταιρειών, εφόσον θεωρείται σύννομη η λειτουργία τους και να απαλλαγεί από το στίγμα της υποψίας του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος είναι αναγκαίο να υιοθετηθούν σε επίπεδο ευρωπαϊκής ένωσης, οι δύο άξονες της αντεγκληματικής πολιτικής, δηλαδή:

Σε επίπεδο πρόληψης, θα πρέπει να εισαχθεί η υποχρέωση γνωστοποίησης στις εγχώριες αρχές (π.χ. εφορίες, χρηματιστήριο), του πραγματικού ιδιοκτήτη της υπεράκτιας εταιρείας, εφόσον αυτή αναπτύσσει δράση σε κράτος μέλος της ευρωπαϊκής ένωσης, χωρίς αυτό να επιφέρει φορολογικές επιβαρύνσεις στον ιδιοκτήτη της, δεδομένου ότι όπως προελέχθη, άλλο είναι η χρήση νομοθετικών επιλογών με σκοπό την φοροαποφυγή και άλλο τέλεση της φοροδιαφυγής, όπως αυτή ρητά απαγορεύεται.

Σε επίπεδο καταστολής, η επιβολή τύπου «εμπάργκο» των οικονομικών συναλλαγών στους μη συμμορφωμένους με τις διεθνείς επιταγές φορολογικούς παραδείσους, είναι ένα βήμα πίεσης και τιμωρίας αυτών που αποκρύπτουν το έγκλημα, προκειμένου να βελτιώσουν την νομοθεσία τους την υποχρέωση διοικητικής, αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας.

²⁴Ζησιάδης Ι. Β., «Η Οικονομική Εγκληματικότητα: Το Ουσιαστικό Και Δικονομικό Οικονομικό Ποινικό Δίκαιο», Εκδόσεις Σακκουλά, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, σελ. 33-36

3.3 ΣΤΑΔΙΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ²⁵

Το μοντέλο, το οποίο είναι ευρέως διαδεδομένο και αποδεκτό τόσο από την αμερικανική όσο και από την ευρωπαϊκή θεωρία, είναι αυτό που προέκυψε από την έκθεση των τελωνειακών υπηρεσιών των ΗΠΑ και είναι γνωστό ως «αμερικανικό μοντέλο τριών φάσεων», διότι περιγράφει τρία στάδια που είναι απαραίτητα για το ξέπλυμα του βρώμικου χρήματος. Πιο αναλυτικά:

1. Η φάση της τοποθέτησης. Στη φάση αυτή το ρευστό χρήμα από τις παράνομες δραστηριότητες διοχετεύεται σε τραπεζικούς λογαριασμούς ή κατατίθεται σε άλλους χρηματοπιστωτικούς κλάδους προκειμένου να μετατραπεί σε νόμιμες αξίες και να ενσωματωθεί στο νόμιμο οικονομικό σύστημα. Οι ΗΠΑ στην προσπάθειά τους να καταπολεμήσουν το ξέπλυμα του βρώμικου χρήματος πραγματοποιούν συνεχείς ελέγχους της διακίνησης ρευστού χρήματος και ταυτόχρονα θέσπισαν την υποχρεωτική αναφορά όλων των συναλλαγών που ξεπερνούν τα 10.000\$. Ορισμένα παραδείγματα τοποθέτησης είναι οι καταθέσεις μετρητών σε πιστωτικά ιδρύματα, η φυσική διασυνοριακή μεταφορά χαρτονομισμάτων, η αγορά περιουσιακών στοιχείων υψηλής αξίας όπως ακίνητα, εταιρικά μερίδια, έργα τέχνης, κ.α. Με λίγα λόγια, το άτομο που επιθυμεί να «ξεπλύνει» μαύρο χρήμα κάνει τις εξής κινήσεις: Καταθέτει τα χρήματα αυτά στο χρηματοπιστωτικό σύστημα ή αγοράζει μεγάλης αξίας αντικείμενα ή τα επενδύει στην αγορά. Στην περίπτωση, μάλιστα, που χρησιμοποιεί το τραπεζικό σύστημα για να νομιμοποιήσει τα παράνομα έσοδά του, διασπά τα κεφάλαια και τα καταθέτει σε μικρότερα, λιγότερο ύποπτα ποσά τα οποία μπαίνουν σε πολλούς τραπεζικούς λογαριασμούς ή χρησιμοποιούνται για αγορά μέσω πληρωμής, που έπειτα κατατίθενται σε λογαριασμούς ακόμα και σε τρίτες χώρες. Το στάδιο αυτό της τοποθέτησης κρίνεται ως το πιο επικίνδυνο, επειδή είναι εκείνο στο οποίο το εξωλογιστικό χρήμα μπορεί να εντοπιστεί πιο εύκολα. Με την ολοκλήρωση της τοποθέτησης, τα παράνομα έσοδα δεν έχουν πλέον τη μορφή ρευστού χρήματος.

• ²⁵Κάντζος Κωσταντίνος, «Ελεγκτική – Θεωρία και Πρακτική», Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα, 2006, σελ. 422

2. Η φάση της διαστρωμάτωσης. Με τον όρο διαστρωμάτωση εννοούμε το «διαχωρισμό των παράνομων εσόδων από την πηγή τους, δημιουργώντας ένα πλέγμα οικονομικών συναλλαγών, σχεδιασμένο να καλύψει το εποπτικό ίχνος και να εξασφαλίσει την ανωνυμία». Σ' αυτό το στάδιο τα τοποθετημένα χρηματικά ποσά μεταφέρονται είτε με τη μορφή λογιστικού χρήματος είτε με τη μορφή πολύτιμων μετάλλων σε διάφορα οικονομικά κέντρα τα οποία εξασφαλίζουν διακριτικότητα και κινητικότητα. Μέσω ενός σύνθετου πλέγματος διαστρωματώσεων και μεταφορών χρήματος γίνεται η αποσύνδεση των παράνομων εσόδων από την πραγματική προέλευσή τους. Αρχικά προτιμούνται τα μικρά υπεράκτια τραπεζικά κέντρα μέσω των οποίων μεταφέρονται τα κεφάλαια σε παγκόσμια χρηματοπιστωτικά κέντρα με τη χρήση ποικίλων τραπεζικών λογαριασμών. Για να καλύψουν τις δραστηριότητες τους στηρίζονται τις περισσότερες φορές στα νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγελματικά απόρρητα, όπως είναι το τραπεζικό, το δικηγορικό, το χρηματιστηριακό κ.α., παράλληλα με τη χρήση υπεράκτιων εταιρειών ως δικαιούχων των τραπεζικών λογαριασμών.
3. Η φάση της ολοκλήρωσης. Εφόσον, η διαδικασία της τοποθέτησης πέτυχε, στο στάδιο της ολοκλήρωσης, τα έσοδα που νομιμοποιήθηκαν επανατοποθετούνται στην οικονομία με τέτοιο τρόπο ώστε να εμφανίζονται ως πραγματικά επιχειρηματικά κεφάλαια. Η διαδικασία της νομιμοποίησης των εσόδων από παράνομες και εγκληματικές δραστηριότητες λαμβάνει τέλος όταν τα περιουσιακά στοιχεία αποκτώντας νόμιμη νομική μορφή είτε μεταβιβάζονται εκ νέου στον κύκλο του «δράστη» είτε διοχετεύονται σε άλλες μεσομακροπρόθεσμες επενδύσεις.

Είναι λογικό να σκεφτεί κανείς ότι η απλή και μόνο απόκρυψή τους θα μπορούσε να εξυπηρετήσει τον κύριο σκοπό τους, δηλαδή την προφύλαξή τους από τις διωκτικές αρχές. Ωστόσο, ο φόβος της φυσικής απώλειας και η ανάγκη της επένδυσης των εσόδων αυτών ωθεί τους δράστες να διοχετεύσουν τα χρήματα στο νόμιμο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Επειδή δε, η απλή κεκαλυμμένη τοποθέτηση των κεφαλαίων σε έναν τραπεζικό λογαριασμό δεν αρκεί, απαιτείται η συνεχής διοχέτευσή τους στις χρηματοοικονομικές αγορές.

Τα τρία στάδια που ακολουθούνται κατά τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες συνοψίζονται στον παρακάτω πίνακα. Στάδια διαδικασίας ξεπλύματος βρώμικου χρήματος.

Πρώτο Στάδιο Τοποθέτηση	Δεύτερο Στάδιο Διαστρωμάτωση	Τρίτο Στάδιο Ολοκλήρωση
Κατάθεση μετρητών σε πιστωτικά ιδρύματα.	Μεταφορά των χρημάτων σε τράπεζες του εξωτερικού με τηλεγραφικά εμβάσματα	Πληρωμή συναφθέντων δανείων, εισαγωγή εμπορευμάτων ή εξοπλισμού κλπ.
Εξαγωγή ή φυσική μεταφορά μετρητών	Κατάθεση των μετρητών σε τράπεζα του εξωτερικού	Δημιουργία ιστού περίπλοκων συναλλαγών
Αγορά αντικειμένων μεγάλης αξίας, ακινήτων, έργων τέχνης, εξαγορά επιχειρήσεων, κ.α.	Τα είδη μεγάλης αξίας ρευστοποιούνται	Τα έσοδα των ρευστοποιήσεων των περιουσιακών στοιχείων ή των νόμιμων επιχειρήσεων «ξεπλένονται»

3.4 ΕΙΔΗ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΓΙΑ ΞΕΠΛΥΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΣ ΜΕΣΩ ΥΠΕΡΑΚΤΙΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ²⁶

Είναι γνωστό ότι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν την υποχρέωση να ελέγχουν την ταυτότητα του εκάστοτε πελάτη κατά τις συναλλαγές μετρητών για να μην ανακύπτουν προβλήματα. Για το λόγο αυτό, προέκυψε η ανάγκη χρησιμοποίησης κάποιων ιδιόμορφων εταιρειών, μέσω των οποίων θα επιτυγχάνεται η μετατροπή και απόκρυψη των παράνομων εσόδων κατά τη διαδικασία του ξεπλύματος. Οι μορφές αυτές των εταιρειών είναι οι ακόλουθες:

1. Εταιρείες βιτρίνα: Νομική οντότητα που επιδίδεται ή προσποιείται πως επιδίδεται σε νόμιμες ενέργειες. Ιδανικές μορφές τέτοιων εταιρειών είναι εκείνες που λόγω του αντικειμένου δραστηριότητας έχουν υψηλό βαθμό ρευστότητας και σταθερά έξοδα, όπως είναι τα εστιατόρια, τα μεσιτικά

²⁶El.wikipedia.org

γραφεία, τα πρακτορεία ταξιδιών κ.α. Βασικό χαρακτηριστικό τους είναι η δυνατότητα διοχέτευσης χρημάτων στο νόμιμο χρηματοοικονομικό σύστημα διατηρώντας την ανωνυμία τους και η χρησιμοποίησή τους ως πηγή δικαιολόγησης δαπανών και διαβίωσης.

2. Εταιρείες φαντάσματα: Υφίστανται μόνο ονομαστικά, δίχως να υπάρχει κάποια μορφή σύστασης, καταχώρισης ή δημοσίευσης της εταιρικής της μορφής. Εμφανίζονται, τις περισσότερες φορές, σε φορτωτικά έγγραφα και εντολές εμβασμάτων με την ιδιότητα του παραλήπτη ή άλλου τρίτου προσώπου προκειμένου να αποκρύπτεται ο τελικός λήπτης των παράνομων χρημάτων.

3. Εταιρείες σφραγίδα: Μία εταιρεία σφραγίδα συστήνεται εξαιρετικά εύκολα και γρήγορα, καθώς αποτελείται μόνο από τα έγγραφα της ίδρυσης και έναν τοπικό σύνδεσμο, συνήθως ένα δικηγόρο, ο οποίος λειτουργεί ως διαχειριστής της. Ο δικηγόρος έχει μια σειρά από τέτοιες εταιρείες με διαφορετικά αντικείμενα δραστηριότητας από τις οποίες ο ενδιαφερόμενος μπορεί να διαλέξει. Η χρήση αυτών των εταιρειών αποτελεί το πιο συνηθισμένο χαρακτηριστικό της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, διότι μέσω αυτών των εταιρειών διασφαλίζεται μυστικότητα και ανωνυμία. Συγκεκριμένα, η υπεράκτια εταιρεία σφραγίδα εμφανίζεται ως νομικό πρόσωπο που ενεργεί αντί αυτού αποκρύπτοντας το φυσικό πρόσωπο του δράστη. Στις περισσότερες, μάλιστα, περιπτώσεις, επειδή τα χρήματα μεταφέρονται λογιστικά μέσω αλυσίδων τέτοιων εταιρειών στο νόμιμο χρηματοοικονομικό σύστημα δυσκολεύεται ακόμα περισσότερο ο εντοπισμός τους από τις διωκτικές αρχές.

4. Συναλλαγές στο χρηματιστήριο: στις συναλλαγές στο χρηματιστήριο, για να νομιμοποιήσουν έσοδα από εγκληματικές ή παράνομες δραστηριότητες, μπορούν να χρησιμοποιηθούν φυσικά πρόσωπα, offshore εταιρείες και νομικά πρόσωπα. Τα χρηματιστηριακά προϊόντα που προσελκύουν αυτούς που επιθυμούν να διοχετεύσουν παράνομες προσόδους, είναι τα εξής:

A. Αγορά μετοχών εισηγμένων στο Χ.Α.

B. Αγορά μεριδίων αμοιβαίων κεφαλαίων

Γ. Τοποθετήσεις σε repos²⁷

Δ. Αγορά ομολόγων

E. Συμμετοχή σε δημόσιες εγγραφές εταιρειών που πρόκειται να εισαγάγουν τις μετοχές τους στο Χ.Α.

²⁷www.euretirio.com

ΣΤ. Αγορά χρηματιστηριακών παράγωγων προϊόντων.

Οι διαδικασίες για τις παραπάνω συναλλαγές πραγματοποιούνται μέσω χρηματιστηριακών εταιρειών, εταιρειών επενδυτικών υπηρεσιών (Ε.Π.Ε.Υ.), καθώς και από εταιρείες λήψης και διαβίβασης εντολών (Ε.Λ.Δ.Ε.). Έχει παρατηρηθεί ότι, η έρευνα για ξέπλυμα χρήματος, δυσχεραίνεται όταν ο επενδυτής και πελάτης της χρηματιστηριακής εταιρείας είναι υπεράκτια εταιρεία ή φυσικό πρόσωπο - κάτοικος εξωτερικού και για λογαριασμό του ενεργεί θεσμικός επενδυτής. Στις περιπτώσεις αυτές, η χρηματιστηριακή εταιρεία δεν έχει την δυνατότητα να γνωρίζει το «προφίλ» του τελικού επενδυτή.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα συμπεριφοράς ύποπτης για «ξέπλυμα χρήματος» είναι το «βραχύβιο» της συναλλαγής, δηλαδή δεν πραγματοποιούνται συναλλαγές σημαντικών ποσών για επένδυση, αλλά απλώς για την νομιμοποίηση, η οποία συντελείται με την πώληση των μετοχών, ακόμη και αν με την πώληση αυτή προκύπτουν ζημιές, καθόσον αυτό που ενδιαφέρει αυτούς που «ξεπλένουν βρώμικα χρήματα» δεν είναι τα χρηματιστηριακά οφέλη αλλά ο «εξαγνισμός» και η επανένταξη τους στους υγιείς οικονομικούς κύκλους.

Στο σημείο αυτό, πρέπει να αναφερθεί ότι *repos* ονομάζονται οι συμφωνίες επαναγοράς, δηλαδή είναι συμφωνίες μεταξύ ενός δανειστή και ενός οφειλέτη, με σκοπό να πουλήσουν και μετά να επαναγοράσουν κάποιο χρεόγραφο μικρού κινδύνου, συνήθως ένα έντοκο γραμμάτιο του Δημοσίου. Ένας οφειλέτης (π.χ. ένας χρηματοπιστωτικός οργανισμός) εκδίδει ένα *repo* κάνοντας συμφωνία να πουλήσει χρεόγραφα σε έναν δανειστή σε μία συγκεκριμένη τιμή και ταυτόχρονα συμφωνεί να τα επαναγοράσει σε μία μελλοντική στιγμή και σε μία συγκεκριμένη τιμή. Η διαφορά μεταξύ των δύο τιμών είναι η απόδοση του δανειστή. Με άλλα λόγια, το ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη δανείζεται χρήματα για να καλύψει τις ανάγκες ρευστότητας του, χρησιμοποιώντας ως ενέχυρο ένα χρεόγραφο γνωστής αξίας από το χαρτοφυλάκιο του. Η συμφωνία μπορεί και να εμφανιστεί σαν ένα βραχυπρόθεσμο δάνειο με ενέχυρο κάποια χρεόγραφα ή ως μία κατάθεση προθεσμίας. Η διάρκεια ενός *repo* είναι, συνήθως, πολύ μικρή (από μία νύχτα (*overnight*) έως λίγες εβδομάδες), αν και υπάρχουν και *repos* μεγαλύτερης διάρκειας. Τα *repos* δεν είναι, συνήθως, διαπραγματεύσιμα στην δευτερογενή αγορά.

3.5 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΑΡΑΔΕΙΣΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ²⁸

Με πολύ απλά λόγια, θα μπορούσαμε να πούμε πως «η υπεράκτια εταιρεία είναι μία ανίκητη, απόρρητη κρυψώνα για κάθε μεγαλοεπιχειρηματία αλλά και κάθε απατεώνα, είναι παγκόσμιος θεσμός απαραίτητος στους σεβόμενους τη μεγάλη τους περιουσία, τις άμετρες φιλοδοξίες, την ελαστικότητα στις επιχειρηματικές διαδικασίες, στους επιθυμούντες να κρυφτούν από την εφορία, από τους διεκδικητές των περιουσιών που αποκτήθηκαν με νομότυπο ή παράνομο, αλλά σχεδόν πάντα με ανήθικο τρόπο».

Αποτελεί, πλέον, κοινό τόπο πως ο ρόλος των υπεράκτιων κέντρων ή φορολογικών παραδείσων, όπως αποκαλούνται, είναι ιδιαίτερα σημαντικός στη διαδικασία του ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Όπως προαναφέρθηκε, οι δικαιοδοσίες στις οποίες έχουν την έδρα τους οι υπεράκτιες εταιρείες προσφέρουν ένα πλήθος ωφελημάτων, τα οποία έχουν ανάγκη όλοι όσοι θέλουν να νομιμοποιήσουν τα έσοδα που έχουν αποκτήσει από παράνομες δραστηριότητες. Το τραπεζικό απόρρητο, που παρέχει απόλυτη μυστικότητα, η έλλειψη κρατικών και τραπεζικών ελέγχων, το ελάχιστο απαιτούμενο κόστος ίδρυσης είναι μερικά από αυτά που ωθούν τους ενδιαφερόμενους να εκτοξεύσουν στα ύψη τον αριθμό των υπεράκτιων εταιρειών.

Βασικό έργο των τραπεζών, σε ορισμένα, τουλάχιστον, υπεράκτια κέντρα, είναι να χρησιμοποιηθούν ως «πλυντήρια» του βρώμικου χρήματος, ξεκινώντας το πρώτο στάδιο της νομιμοποίησης των εσόδων. Έπειτα, τα μεγάλα αυτά χρηματικά ποσά εξάγονται και πάλι με τη μορφή τηλεγραφικών εμβασμάτων, εικονικών συναλλαγών, επενδύσεων κ.ο.κ., έτσι ώστε να διοχετευθούν και να ανακυκλωθούν στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Με αυτόν τον τρόπο πραγματοποιείται μία συνεχής ροή του μαύρου χρήματος, το οποίο αφού ακολουθήσει διάφορες διαδρομές μέσα και έξω από το τραπεζικό σύστημα και τα χρηματοπιστωτικά κέντρα όλου του κόσμου, «ξεπλένεται», δηλαδή νομιμοποιείται και χάνεται κάθε ίχνος ταυτότητας των δραστηριοτήτων.

Οι υπεράκτιες εταιρείες πολύ συχνά διαφημίζονται από σοβαρά ξένα έντυπα και εφημερίδες, ενώ τέτοιες διαφημίσεις μπορεί να συναντήσει κανείς ακόμα και στα ελληνικά έντυπα. Οι εταιρείες αυτές δεν χρησιμοποιούνται απλά ως αποθετήρια ρευστού χρήματος, αλλά συστήνονται ή αγοράζονται έτοιμες να επιτελέσουν το έργο τους με τη στήριξη ενός δικηγόρου ή κάποιου

²⁸Τραγάκης Γεώργιος, «Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, Money Laundering», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1996, σελ. 176-192

άλλου πληρεξουσίου, ο οποίος ξέρει καλά τη δουλειά του και διαθέτει σίγουρα τραπεζικούς λογαριασμούς στο εν λόγω υπεράκτιο κέντρο. Έτσι, χρηματοδοτείται η αγορά εταιρειών στη χώρα της αρχικής προέλευσης του βρώμικου χρήματος μέσω δανείων που γίνονται δήθεν προς τους ενδιαφερόμενους αγοραστές από την υπεράκτια εταιρεία.

Μια άλλη τακτική νομιμοποίησης μαύρου χρήματος είναι η τεχνική της διπλής τιμολόγησης. Σύμφωνα μ' αυτή, οι εταιρείες που ελέγχονται από τους «δράστες» φαίνεται να αγοράζουν σε πολύ υψηλές τιμές προϊόντα από τις εταιρείες που οι ίδιοι έχουν αγοράσει ή ιδρύσει σε κάποιο υπεράκτιο κέντρο. Η διαφορά που προκύπτει μεταξύ της δηλούμενης και της πραγματικής τιμής κατατίθεται σε τράπεζα του φορολογικού παραδείσου και βέβαια σε λογαριασμό της υπεράκτιας εταιρείας από όπου στην συνέχεια τα χρήματα θα μεταφερθούν στους ιδιοκτήτες των εταιρειών πλήρως νόμιμα.

Πολλά κράτη για να αποτρέψουν τέτοιου είδους παράνομες δραστηριότητες έχουν θεσπίσει αυστηρούς κανόνες και μηχανισμούς. Όλοι, μάλιστα, συμφωνούν με τη λήψη αυτών των μέτρων, αλλά πολλοί από αυτούς καθυστερούν ή δε σπεύδουν να τα εφαρμόσουν άμεσα, επικαλούμενοι οικονομικούς λόγους και νομοθετικές ρυθμίσεις για να μη δεχτούν τη διεθνή συνεργασία ή για να επιλέξουν την εκούσια αδράνεια. Με το να αγνοείται, όμως, η λειτουργία των υπεράκτιων κέντρων δεν προωθείται η ιδέα της διεθνούς συνεργασίας στο ζήτημα της αντιμετώπισης των ναρκωτικών και των υπόλοιπων μορφών οικονομικού εγκλήματος αλλά, αντιθέτως, προσφέρεται έδαφος για την ανάπτυξή τους.

3.6 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ²⁹

Χαρακτηριστικό στοιχείο της εποχής μας είναι ο ελεύθερος ανταγωνισμός που κυριαρχεί στις αγορές, ο οποίος παράλληλα με την ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων οδήγησαν στο να περιοριστούν πολλά εμπόδια στις επενδύσεις ξένου κεφαλαίου, στις αποκρατικοποιήσεις και την ιδιωτικοποίηση των επιχειρήσεων του δημόσιου τομέα, συνήθως μέσω του Χρηματιστηρίου, καθώς και στη μετατρεψιμότητα των εθνικών νομισμάτων.

Επιπρόσθετα, είναι σύνηθες, πλέον, όλες οι αναπτυσσόμενες χώρες να υιοθετούν οικονομικές μεταρρυθμίσεις με άμεσο τρόπο προκειμένου να

²⁹ Τραγάκης Γεώργιος, «Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, Money Laundering», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1996

αποκομίσουν οικονομικά οφέλη και να αναπτυχθούν με γρηγορότερους ρυθμούς. Οι μεγάλες αυτές αλλαγές και ανακατατάξεις σε παγκόσμιο επίπεδο έχουν οδηγήσει στο να καταστεί το χρηματοπιστωτικό σύστημα εξαιρετικά ευάλωτο και τρωτό στους χειρισμούς και τις παρανομίες του οργανωμένου εγκλήματος. Η επίδραση του μαύρου χρήματος στην εθνική οικονομία γίνεται αντιληπτή από το γεγονός ότι τα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος έχουν ιδρύσει νόμιμες επιχειρήσεις ιδιωτικού αλλά και δημόσιου τομέα, τις οποίες διοικούν χωρίς να δέχονται ιδιαίτερες παρεμβάσεις.

Οι κυβερνήσεις πλέον δεν είναι σε θέση να επιβάλλουν τους κανόνες δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής με αποτελεσματικότητα. Ένα σημαντικό κομμάτι των χρηματοοικονομικών αξιών έχει επενδυθεί από το οργανωμένο έγκλημα κι, έτσι, οι κύριοι δείκτες οικονομικής δραστηριότητας χάνουν την αξιοπιστία και την αντικειμενικότητά τους μέρα με τη μέρα.

Προφανώς, οι λόγοι και τα κίνητρα που ωθούν τις επιχειρήσεις κολοσσούς που ασχολούνται με το οργανωμένο έγκλημα να λάβουν τις επενδυτικές τους αποφάσεις διαφέρουν σημαντικά από εκείνα των νόμιμων επιχειρήσεων. Είναι βέβαιο πως οι παράνομες αυτές επιχειρήσεις χρησιμοποιούνται καθαρά και μόνο για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος και για την παραπέρα ανάπτυξη της εγκληματικής δραστηριότητας. Τα μέλη που διευθύνουν αυτές τις εταιρείες δε λαμβάνουν τις αποφάσεις τους με βάση τους αναμενόμενους ρυθμούς πληθωρισμού ή τις αποδόσεις των ομολογιακών δανείων, αλλά ενδιαφέρονται, συγκεκριμένα, για την εξασφάλιση της ανωνυμίας τους και για την ευκολία διενέργειας των δραστηριοτήτων τους.

Αξιοσημείωτο είναι ότι εξετάζουν πάντα εξονυχιστικά τις ισχύουσες θεσμικές ρυθμίσεις της χώρας στην οποία θέλουν να δραστηριοποιηθούν και την πιθανή λήψη μέτρων ελέγχου από τις νομισματικές αρχές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση της Ρωσίας, όπου τα δίκτυα του οργανωμένου εγκλήματος κατάφεραν να προκαλέσουν μέσα σε ένα 24ωρο νομισματική κρίση και συνθήκες υπερπληθωρισμού, αποσύροντας μαζικά και με αιφνιδιαστικό τρόπο δισεκατομμύρια δολάρια από το τραπεζικό σύστημα και εξαγοντας τα σε άλλες χώρες. Αποτέλεσμα του ανωτέρω φαινομένου είναι να προκαλείται αποσταθεροποίηση της παγκόσμιας οικονομίας και κατάρρευση της οικονομικής, συναλλαγματικής και νομισματικής πολιτικής όλων των χωρών. Τα χρήματα που επενδύονται και διακινούνται από το οργανωμένο έγκλημα έχουν σίγουρα αρνητική επίδραση και στην κοινωνική ευημερία.

Σε βραχυπρόθεσμο διάστημα, μπορεί η αύξηση των προσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες να φαίνεται ακίνδυνη και ίσως κάποιες φορές επωφελής, κυρίως αν επείγει η αντιμετώπιση σοβαρών ελλειμμάτων στη δημοσιονομική διαχείριση και στο ισοζύγιο πληρωμών.

Ωστόσο, εν τέλει η μείωση της δύναμης των εποπτικών οργάνων καταλήγει σε κλονισμό της εμπιστοσύνης προς αυτά και παράλληλα σε μείωση του κύρους των τραπεζών και των λοιπών χρηματοπιστωτικών φορέων. Επομένως, συμπεραίνουμε ότι αυτά τα «προσωρινά» οφέλη που προέρχονται από τέτοιου είδους δραστηριότητες πληρώνονται στο τέλος πολύ ακριβά. Πιο συγκεκριμένα, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις δεν μπορούν πλέον να καταφύγουν στις νόμιμες πηγές χρηματοδότησης και το κράτος χάνει την πιστοληπτική του ικανότητα με αποτέλεσμα ο δανεισμός του από άλλες χώρες ή οργανισμούς να καθίσταται δύσκολο έργο.

Ένα παράδειγμα που αποδεικνύει τις επιπτώσεις της δύναμης των μελών του οργανωμένου εγκλήματος στην κοινωνία είναι αυτό της οικονομίας της Κολομβίας. Η χώρα της «κοκαΐνης», όπως αποκαλείται, σε επίσημες στατιστικές μετρήσεις φαίνεται να έχει ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης εξαιρετικά εντυπωσιακό τα τελευταία 40 χρόνια. Μια χώρα με πλούσιο υπέδαφος σε χρυσό, πλατίνα, λιγνίτη, πετρέλαιο κ.α. και με συνεχόμενη εισροή δισεκατομμυρίων από τις εξαγωγές καφέ και το λαθρεμπόριο της κοκαΐνης αποτελεί σήμερα μία από τις χώρες με τα υψηλότερα επίπεδα οικονομικής υπανάπτυξης και διαφθοράς σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο.

Είναι γεγονός, ότι ένα πλήθος τραπεζικών, δικαστικών, πολιτικών, δημοσιογράφων και αστυνομικών δωροδοκούνται αδρά από εγκληματίες που θέλουν να ξεπλύνουν χρήμα και να εξασφαλίσουν την εύνοια και τη σιωπή τους. Ο πακιστανός Agha Hasan Abedi, ιδρυτής της BCCI (Bank Of Credit And Commerce International) που έμεινε γνωστή ως Bank of Crooks And Criminals International δήλωσε: «Οι μοναδικοί νόμοι που είναι μόνιμοι είναι οι νόμοι της φύσης. Οτιδήποτε άλλο είναι ελαστικό και ευμετάβλητο. Πάντοτε μπορούμε να προσαρμόζουμε τους νόμους ανάλογα με τους σκοπούς μας. Οι νόμοι αλλάζουν». Από τη δήλωση αυτή μπορεί σαφώς να εννοηθεί ότι με τις κατάλληλες «κινήσεις» οι νόμοι και θεσμοί μπορούν να μετατραπούν προς όφελος των ισχυρών ανά πάσα στιγμή το θελήσουν.

3.7 ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ^{30 31 32}

Οι διεθνείς οργανισμοί που συμβάλλουν στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι οι εξής:

1. Ο ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης) ο οποίος ενδιαφέρεται για την ελαχιστοποίηση των δυσχερών φορολογικών πολιτικών « harmful tax practices».

2. Η FATF (Financial Action Task Force) η οποία αποτελεί μία διακυβερνητική ανεξάρτητη ομάδα δράσης που συστάθηκε από τη σύνοδο κορυφής των χωρών G-7 το 1989. Το 2000 η ομάδα αυτή ξεκίνησε μια αξιολόγηση 47 χωρών προκειμένου να εξετάσει το επίπεδο αποτελεσματικότητας των θεσμών και μηχανισμών που διαθέτουν για την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Ως κριτήριο διάλεξαν την επικινδυνότητα κάθε χώρας να χρησιμοποιείται σαν δίαυλος των παράνομων δραστηριοτήτων. Από τότε μέχρι και σήμερα, η ομάδα κάνει συνεχείς επαναξιολογήσεις με γνώμονα την επάρκεια των νομοθετικών κανονισμών και τους ελέγχους που πραγματοποιούν με αποτέλεσμα να παράγει ένα πολύ σπουδαίο έργο.

3. Το FSF (Forum για Οικονομική Σταθερότητα) συστάθηκε τον Απρίλιο του 1999 στην Ουάσινγκτον από τους υπουργούς Οικονομικών και τους διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών των κρατών G-7. Αποστολή του είναι να μελετήσει την επίδραση των offshore οικονομικών κέντρων στη σταθερότητα του οικονομικού συστήματος, αλλά και να προτείνει ουσιαστικές λύσεις στην αντιμετώπιση των προβλημάτων. Από έκθεση που συνέταξε η ομάδα προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα: τα υπεράκτια κέντρα δεν ζημιώνουν την οικονομική σταθερότητα με την προϋπόθεση ότι ελέγχονται και ότι οι εποπτικές αρχές συνεργάζονται μεταξύ τους. Παράλληλα, επισημαίνεται ότι ορισμένα κέντρα ελέγχονται σωστά και συνεργάζονται με άλλες χώρες, ενώ άλλα αδυνατούν ή αρνούνται να προσαρμοστούν στις διεθνείς επιταγές εποπτείας και ανταλλαγής πληροφοριών, γεγονός που αποτελεί πιθανή απειλή για την παγκόσμια οικονομική σταθερότητα.

4. Ο OFAC (Office Of Foreign Assets Control) διαχειρίζεται τις οικονομικές και εμπορικές κυρώσεις με βάση την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ και των

³⁰ Δημήτραινας Γιώργος, «Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος, Ζητήματα εφαρμογής του ν. 2331/1995», Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, σελ 30

³¹ www.bankofgreece.gr

³² Γκόρτσος Χρήστος, «Το διεθνές και κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και η ενσωμάτωση στην Ελληνική έννομη πράξη», Δελτίο ΕΕΤ, Δ' Τρίμηνο 2005, Αθήνα

εθνικών στόχων ασφαλείας κατά κρατών με συγκεκριμένα καθεστώτα, της τρομοκρατίας, της διακίνησης ναρκωτικών ουσιών, καθώς, επίσης και δραστηριοτήτων που σχετίζονται με όπλα μαζικής καταστροφής και άλλων απειλών κατά της εθνικής ασφαλείας των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής. Ετησίως, δημοσιεύει λίστες ονομάτων με πρόσωπα και χώρες που εμπλέκονται σε τέτοια περιστατικά και δραστηριότητες. Ορισμένες από αυτές τις κινήσεις υιοθετούνται και από την Ευρωπαϊκή Ένωση και μετατρέπονται στην συνέχεια σε κανόνες.

5. Η Επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία (BCBS) μέσω των εκθέσεων της διατυπώνει τις θέσεις της σε θέματα πρόληψης της χρησιμοποίησης του τραπεζικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και καταστολής της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Βασικός της στόχος είναι, η προώθηση της ίδιας ερμηνείας και αντιμετώπισης των ζητημάτων που προκύπτουν από όλες τις εθνικές εποπτικές αρχές - μέλη της.

6. Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με απόφασή της τον Απρίλιο του 2004, προέβη στην ενημέρωση των ευρωπαϊκών χωρών με λίστα προσώπων και οντοτήτων που συνδέονται με τρομοκρατικές ενέργειες. Τα πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στην επικράτειά της πρέπει να διαθέτουν μηχανισμούς παρακολούθησης των ονομάτων που περιλαμβάνονται στην ισχύουσα λίστα και στην περίπτωση που διαπιστώσουν πως κάποιο πρόσωπο ή οντότητα προχώρησε ή αποπειράθηκε να προχωρήσει σε συναλλαγές μέσω αυτού, οφείλουν άμεσα να ενημερώσουν τις αρμόδιες αρχές.

7. Η Επιτροπή Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών εποπτεύει την εφαρμογή από μέρους των κρατών - μελών όλων των περιοριστικών μέτρων που έχουν ληφθεί έναντι φυσικών προσώπων και οντοτήτων που σχετίζονται με την Al Qainta, τους Taliban και τον Osama Bin Laden. Τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να έχουν μηχανισμούς παρακολούθησης των ονομάτων που περιλαμβάνονται στην ισχύουσα λίστα και στην περίπτωση που διαπιστώσουν πως κάποιο πρόσωπο ή οντότητα προχώρησε ή αποπειράθηκε να προχωρήσει σε συναλλαγές μέσω αυτού, οφείλουν άμεσα να ενημερώσουν τις αρμόδιες εποπτικές αρχές.

3.8 ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ³³

Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες έχει λάβει πλέον τεράστιες διαστάσεις και απασχολεί τόσο σε διεθνές όσο και σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο. Ως δίαυλοι για τη νομιμοποίηση εσόδων χρησιμοποιούνται, κατά κύριο λόγο, τα πιστωτικά ιδρύματα, οι ασφαλιστικές εταιρείες, οι κεφαλαιαγορές, η κτηματαγορά, οι εμπορικές επιχειρήσεις και τα καζίνο. Η καταπολέμηση του φαινομένου αυτού ξεκίνησε ήδη από τη δεκαετία του 1980 και τέθηκε ως ζήτημα προτεραιότητας από πολλές κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο. Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στο γεγονός ότι χρησιμοποιείται, κυρίως, το χρηματοπιστωτικό σύστημα ως δίαυλος της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων με αποτέλεσμα να πλήττεται η αξιοπιστία, η σταθερότητα και η φερεγγυότητα του απέναντι στο κοινό. Έτσι, οι αρμόδιες αρχές και κυβερνήσεις έλαβαν δράση θεσπίζοντας μια σειρά από ρυθμιστικούς κανόνες.

Παράλληλα, από τη δεκαετία του 1990 ξεκίνησαν και προσπάθειες για την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας με τη διαμόρφωση του κατάλληλου ρυθμιστικού πλαισίου. Είναι σημαντικό, στο σημείο αυτό, να επισημανθεί ότι:

- Το κανονιστικό πλαίσιο που αφορά την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος από την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αποτελεί το σημαντικότερο κομμάτι των μέτρων που έχουν παρθεί για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Τα μέτρα αυτά σχετίζονται με την ποινικοποίηση της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, την καταστολή της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, τις υποχρεώσεις επαγγελματιών και επιχειρήσεων που δεν εντάσσονται στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και τη διεθνή δικαστική συνεργασία και συνδρομή.
- Όμως, η ρυθμιστική παρέμβαση στο χρηματοπιστωτικό σύστημα δεν γίνεται αποκλειστικά και μόνο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, αλλά εκτείνεται και σε άλλα πεδία όπως αυτό της φυσικής ασφάλειας των τραπεζών, της πρόληψης της απάτης των μέσων πληρωμής και της αντιμετώπισης των πρακτικών κατάχρησης της κεφαλαιαγοράς.

³³ Δημήτραινας Γιώργος, «Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος, Ζητήματα εφαρμογής του ν. 2331/1995», Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, σελ. 30

3.8.1. ΟΙ 40 ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ F.A.T.F.³⁴³⁵

Τον Ιούλιο του 1989 συστάθηκε στο Παρίσι έπειτα από απόφαση των επτά ισχυρότερων οικονομικά χωρών (G-7), η Επιτροπή Οικονομικής Δράσης, η γνωστή ως Financial Action Task Force On Money Laundering (F.A.T.F.). Η επιτροπή αυτή, τον Απρίλιο του 1989 προχώρησε στη διατύπωση ενός καταλόγου με 40 συστάσεις για την αντιμετώπιση του προαναφερθέντος θέματος, οι οποίες είναι οι εξής:

1. Κάθε κράτος οφείλει να εφαρμόσει τη Σύμβαση της Βιέννης.
2. Το τραπεζικό απόρρητο θα πρέπει να αίρεται όταν εξετάζονται υποθέσεις ξεπλύματος βρώμικου χρήματος από τις αρμόδιες αρχές.
3. Κάθε πρόγραμμα εφαρμογής ξεπλύματος μαύρου χρήματος θα πρέπει να περιλαμβάνει κανόνες πολυμερούς συνεργασίας και αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής στις υποθέσεις ανακρίσεως, εκδικάσεως και απέλασης των υποδίκων για να είναι αποτελεσματικό.
4. Το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος που προέρχεται από διακίνηση ναρκωτικών πρέπει να ποινικοποιηθεί από όλες τις χώρες.
5. Κάθε χώρα πρέπει να εξετάσει σοβαρά το ενδεχόμενο επέκτασης του ποινικού αδικήματος της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων και σε άλλα ποινικά αδικήματα που συνδέονται με την παραγωγή και διακίνηση ναρκωτικών. Διαφορετικά, μπορούν να ποινικοποιηθούν όλα τα σοβαρά ποινικά αδικήματα ή όλα τα αδικήματα που δημιουργούν σημαντικά έσοδα αυτής της μορφής.
6. Το ποινικό αδίκημα του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος πρέπει να ισχύει για τις πράξεις που διαπράττονται με πρόθεση, δηλαδή εν γνώσει του δράστη ή από πράξεις συμμετοχής σε παράνομη δραστηριότητα.
7. Εάν είναι δυνατό, πρέπει να εφαρμόζεται η ποινική ευθύνη του νομικού προσώπου με την έννοια των διοικούντων (μέλη Δ.Σ., νομικοί εκπρόσωποι, συλλογικά όργανα).
8. Τα κράτη πρέπει να υιοθετήσουν τα κατάλληλα νομοθετικά μέτρα για να παραχωρήσουν εξουσία στις αρμόδιες αρχές, ώστε αυτές να κατάσχουν στοιχεία που χρησιμοποιούνται για το ξέπλυμα χρήματος.
9. Οι υπ' αριθμόν 12-29 Συστάσεις πρέπει να εφαρμόζονται από τράπεζες αλλά και μη τραπεζικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

³⁴ www.fatf-gafi.org

³⁵ Δημήτραινας Γιώργος, «Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος, Ζητήματα εφαρμογής του ν. 2331/1995», Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, σελ. 30

10. Οι αρμόδιες αρχές της εκάστοτε χώρας πρέπει να πάρουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε να συμμορφώνονται στις 40 Συστάσεις.

11. Πρέπει να γίνει κατάλογος των μη τραπεζικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και άλλων επαγγελματιών που σχετίζονται με τις Συστάσεις.

12. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα δεν πρέπει να τηρούν ανώνυμους λογαριασμούς ή λογαριασμούς με φανταστικά ή ανύπαρκτα ονόματα.

13. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πρέπει να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε να αποκτούν πληροφορίες για την πραγματική ταυτότητα των προσώπων για τα οποία ανοίγονται λογαριασμοί ή συνάπτονται συναλλαγές.

14. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πρέπει να διατηρούν αρχείο για τουλάχιστον πέντε έτη με όλα τα στοιχεία των συναλλαγών και των συμβάσεων προκειμένου να είναι σε θέση ανά πάσα στιγμή να δώσουν πληροφορίες στις αρμόδιες αρχές που πραγματοποιούν ελέγχους.

15. Απαιτείται μεγάλη προσοχή στις πολύπλοκες και μεγάλου ύψους συναλλαγές, καθώς, και στα ασυνήθιστα πρότυπα συναλλαγών που δεν έχουν προφανές οικονομικό ή νομικό σκοπό.

16. Στην περίπτωση που τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οι τράπεζες υποψιάζονται ότι κάποια κεφάλαια προέρχονται πιθανόν από παράνομη δραστηριότητα θα πρέπει να αναφέρουν τις υποψίες τους αυτές στις αρμόδιες αρχές. Μάλιστα, θα πρέπει να προβλέπεται νομοθετική ρύθμιση για την προστασία των τραπεζών, των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και του προσωπικού από κάθε ποινική ή αστική ευθύνη λόγω μη τήρησης του απορρήτου.

17. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, οι διευθυντές και οι λοιποί υπάλληλοι δεν πρέπει να ειδοποιούν τους πελάτες τους, όταν αναφέρονται οι ύποπτες συναλλαγές στον αρμόδιο κρατικό φορέα.

18. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, κατά την αναφορά των ύποπτων συναλλαγών, πρέπει να υπακούουν στις οδηγίες των αρχών.

19. Εάν ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα έχει υποψίες για έναν πελάτη οφείλει να προβεί σε διακοπή της συνεργασίας μαζί του και να κλείσει τους λογαριασμούς του.

20. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πρέπει να σχεδιάσουν και στην συνέχεια να εφαρμόσουν ένα πρόγραμμα κατά της νομιμοποίησης των παράνομων εσόδων. Το πρόγραμμα αυτό θα πρέπει σίγουρα να περιλαμβάνει τα εξής:

- Τον καθορισμό εσωτερικής πολιτικής κάθε ιδρύματος, τις διαδικασίες και τους ελέγχους, την ανάθεση ειδικών καθηκόντων στα διευθυντικά

στελέχη, καθώς, και την θέσπιση κανόνων για την επιλογή και πρόσληψη του προσωπικού.

- Την οργάνωση και παρακολούθηση του προγράμματος συνεχούς ενημέρωσης και εκπαίδευσης του προσωπικού.
- Τη δημιουργία και εφαρμογή διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου και επικοινωνίας.

21. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να δίνουν πολλή προσοχή στις συναλλαγές με άτομα, εταιρείες και χώρες που δεν εφαρμόζουν σχετική νομοθεσία και δεν τηρούν επακριβώς τις 40 Συστάσεις.

22. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πρέπει να ελέγχουν αν οι παραπάνω αρχές τηρούνται και από τα υποκαταστήματα και τις θυγατρικές επιχειρήσεις στο εξωτερικό, ιδιαίτερα όταν αυτές είναι εγκατεστημένες σε χώρες που δεν έχουν εφαρμογή οι 40 Συστάσεις. Στην περίπτωση που η τοπική νομοθεσία δεν επιτρέπει την εφαρμογή των παραπάνω κανόνων, οι εποπτικές αρχές του μητρικού χρηματοπιστωτικού ιδρύματος πρέπει να ενημερώνονται.

23. Πρέπει διαρκώς να εξετάζεται η αποτελεσματικότητα των μέτρων εντοπισμού χρημάτων κατά τη φυσική μεταφορά τους στα σύνορα, δίχως όμως να παρουσιάζονται εμπόδια στην ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων.

24. Όλες οι χώρες, θα πρέπει να μελετήσουν τη δυνατότητα ίδρυσης ενός συστήματος, στο οποίο τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οι τράπεζες θα αναφέρουν όλες τις εγχώριες και μη συναλλαγές σε ξένα νομίσματα πάνω από ένα ποσό, έτσι ώστε ο κεντρικός φορέας να μπορεί να αξιοποιήσει τα πλεονεκτήματα μίας τέτοιας βάσης δεδομένων.

25. Οι χώρες πρέπει να προωθήσουν την ανάπτυξη σύγχρονων τεχνικών διαχείρισης χρημάτων, όπως τη χρήση πιστωτικών καρτών, επιταγών κ.α. προκειμένου να μειωθεί η εκτεταμένη χρήση μετρητών σε καθημερινή βάση.

26. Οι υπεύθυνοι εποπτείας των τραπεζών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων πρέπει να εξασφαλίσουν ότι ισχύουν και εφαρμόζονται επαρκή προγράμματα για την καταπολέμηση του ξεπλύματος του βρώμικου χρήματος, ενώ παράλληλα θα πρέπει να συνεργάζονται και να παρέχουν την εμπειρία και την τεχνογνωσία τους στις δικαστικές και διωκτικές αρχές.

27. Οι αρχές πρέπει να εξασφαλίζουν την αποδοτική εφαρμογή των 40 Συστάσεων και σε άλλες επιχειρήσεις ή επαγγέλματα που μεσολαβούν στη διακίνηση μετρητών.

28. Οι αρχές πρέπει να δώσουν τις κατευθυντήριες γραμμές στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ώστε να εντοπίζουν άμεσα τις ύποπτες συναλλαγές.

29. Οι αρχές οφείλουν να πάρουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε να εντοπίζουν και να ελέγχουν την απόκτηση και τον έλεγχο επιχειρήσεων από δράστες παράνομων πράξεων.

30. Οι νομισματικές αρχές πρέπει να μελετήσουν την περίπτωση στατιστικής παρακολούθησης των διεθνών μεταφορών μετρητών σε όλα τα νομίσματα, προκειμένου να μπορούν να γίνουν υπολογισμοί των εισροών και εκροών ρευστών από διάφορες πηγές του εξωτερικού. Αυτές οι πληροφορίες πρέπει να δίνονται στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και στην Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών για να διευκολυνθούν οι διεθνείς μελέτες.

31. Οι διεθνείς αρχές, όπως είναι το Παγκόσμιο Συμβούλιο Τελωνείων και η Interpol, πρέπει να έχουν την ευθύνη για την συγκέντρωση και παροχή πληροφοριών στις διωκτικές, εποπτικές και δικαστικές αρχές των κρατών για όλες τις εξελίξεις που σχετίζονται με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Ομοίως, πρέπει να πράξουν και οι κεντρικές τράπεζες και οι άλλες αρχές εποπτείας σε ότι αφορά τις τράπεζες και το λοιπό χρηματοπιστωτικό σύστημα.

32. Όλες οι χώρες πρέπει να προσπαθήσουν να δημιουργήσουν ένα συνεχώς βελτιούμενο διεθνές σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρμόδιων αρχών όσον αφορά τις ύποπτες συναλλαγές.

33. Πρέπει να διασφαλιστεί ότι δεν υφίστανται διαφορές στην ορολογία και στη διατύπωση των διατάξεων μέσω διμερών ή πολυμερών συμβάσεων, έτσι ώστε να μην επηρεάζεται η ικανότητα ή η προθυμία των κρατών για αμοιβαία δικαστική συνδρομή.

34. Η διεθνής συνεργασία πρέπει να βασίζεται σε ένα σύνολο διμερών και πολυμερών συμφωνιών, που να στηρίζονται σε νομικές έννοιες γενικά αποδεκτές για το σκοπό διασφάλισης κάθε πιθανής αμοιβαίας βοήθειας στην καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος.

35. Κάθε χώρα πρέπει να προωθεί την καθιέρωση των κανόνων διεθνών συμβάσεων για την ανίχνευση, κατάσχεση και δήμευση των εσόδων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες στο εσωτερικό της δίκαιο.

36. Πρέπει να προωθούνται οι έρευνες και οι μελέτες που έχουν ως αντικείμενο το ξέπλυμα χρήματος και μάλιστα με τη συνεργασία των αρμόδιων αρχών.

37. Πρέπει να καθιερωθούν διαδικασίες παροχής αμοιβαίας βοήθειας σε ποινικά θέματα και, ιδιαίτερα, σε ότι αφορά την άρση του τραπεζικού απορρήτου, την έρευνα προσώπων, την κατάσχεση και την απόκτηση στοιχείων και μαρτυριών.

38. Οι αρμόδιες αρχές πρέπει να παρέχουν άμεσα βοήθεια στις αρχές άλλων χωρών για την εξακρίβωση της ταυτότητας, το μπλοκάρισμα λογαριασμών, την κατάσχεση και δήμευση περιουσιακών στοιχείων που προήλθαν από εγκληματικές πράξεις.

39. Πρέπει να επιβληθεί ένας μηχανισμός που να βοηθά στη λήψη αποφάσεων σχετικά με τον τόπο εκδικάσεως των υποδίκων στην περίπτωση που οι δράστες μπορούν να δικαστούν σε περισσότερες από μία χώρες.

40. Όλα τα κράτη οφείλουν να προβλέπουν την έκδοση ατόμων που σχετίζονται με ξέπλυμα βρώμικου χρήματος ή άλλα ποινικά αδικήματα. Όλες οι χώρες πρέπει να αναγνωρίζουν ως ποινικό αδίκημα αυτήν πράξη και να επιτρέπουν την έκδοση.

3.8.2 Η Σύμβαση της Βιέννης³⁶

Η Σύμβαση της Βιέννης υπογράφηκε το Δεκέμβριο του 1988 από 67 χώρες για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών στο πλαίσιο της οποίας προβλέπεται και η ουσιαστική συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων δικαστικών και διωκτικών αρχών, η άρση του τραπεζικού απορρήτου και η υποχρέωση ποινικοποίησης πράξεων που σκοπό έχουν τη νομιμοποίηση παράνομων εσόδων από εμπόριο ναρκωτικών. Από την Ελληνική Δημοκρατία, η επικύρωση έγινε με το Νόμο 1990/1991 (ΦΕΚ Α΄, 193/16.12.91). Οι χώρες που υπέγραψαν και επικύρωσαν με νόμο τη Σύμβαση της Βιέννης υποχρεούνται τα εξής:

1. Να ποινικοποιήσουν το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος και να διαβεβαιώνουν ότι τόσο οι κύριοι κατηγορούμενοι όσο και εκείνοι που βοηθούν εν γνώσει τους στην τέλεση αυτού του αδικήματος συμπεριλαμβάνονται στον ορισμό του.
2. Να ορίσουν κανόνες για την έκδοση σε άλλα κράτη των κατηγορούμενων για ξέπλυμα.
3. Να δημιουργήσουν μηχανισμούς και νόμους για την παρακολούθηση, το «πάγωμα» και τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων από τα ναρκωτικά.
4. Να παρέχουν τη δυνατότητα στις αρμόδιες δικαστικές αρχές να προβαίνουν στην κατάσχεση βιβλίων και στοιχείων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

³⁶ Δημήτραινας Γιώργος, «Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος, Ζητήματα εφαρμογής του ν. 2331/1995», Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, σελ. 26

5. Να θεσπίσουν διατάξεις για να επιτρέπεται στα δικαστήρια μίας χώρας να εκδικάζουν υποθέσεις ξεπλύματος βρώμικου χρήματος με παγκόσμιες διαστάσεις.

6. Να διευκολύνουν την ελεγχόμενη παράδοση ναρκωτικών προκειμένου να επιτευχθούν καλύτερα αποτελέσματα από τις αρμόδιες διοικητικές αρχές.

7. Να συνεργάζονται η μία χώρα με την άλλη σε θέματα ποινικού δικαίου σε διμερή ή πολυμερή βάση. Η σύμβαση τέθηκε σε ισχύ στις 11 Νοεμβρίου του 1990 και κυρώθηκε από 170 κράτη.

3.8.3 Η Σύμβαση του Στρασβούργου (Σύμβαση Συμβουλίου της Ευρώπης)³⁷

Η Σύμβαση του Στρασβούργου, η οποία αφορά τη νομιμοποίηση, την ανίχνευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, έχει μείνει ανοιχτή από τις 8 Νοεμβρίου του 1990. Αποτελεί ένα πολύ σημαντικό εργαλείο για τους εθνικούς νομοθέτες από το οποίο μπορούν να «αντλήσουν», κατά την προσπάθειά τους να αντιμετωπίσουν προβλήματα όπως τη διακίνηση ναρκωτικών, το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος κ.α. Τόσο η Σύμβαση του Στρασβούργου όσο και η Σύμβαση της Βιέννης είναι πολύ σπουδαίες και αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι αποτελούν τη βάση αναφοράς της Οδηγίας 91/308/ΕΟΚ «για την πρόληψη χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες».

Η προκειμένη σύμβαση, κατά κύριο λόγο, προσφέρει στον εθνικό νομοθέτη την ευχέρεια να ορίσει εναρμονισμένα μέτρα σχετικά με την κατάσχεση και δήμευση χρηματικών μέσων που χρησιμοποιούνται σε παράνομες δραστηριότητες, καθώς, και να προωθήσει τη διεθνή συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων δικαστικών, διωκτικών και διοικητικών αρχών. Επιπροσθέτως, μπορεί να παρέχει τη δυνατότητα στη δικαστική εξουσία και τις λοιπές αρχές να κατάσχουν λογιστικά βιβλία, έγγραφα και παραστατικά συναλλαγών δίχως αυτό να αντιτίθεται στο τραπεζικό απόρρητο. Εξάλλου, η πλειονότητα των χωρών κατανοεί ότι το συμφέρον της κοινωνίας και η αποφυγή καταδίκης των αθώων υπερέχει της προστασίας του παρέχει το τραπεζικό απόρρητο. Αξίζει να σημειωθεί, στο σημείο αυτό, ότι και στην Ελλάδα ο νομοθέτης έχει θεσπίσει διατάξεις προς το συμφέρον του κοινού όσον αφορά την άρση του τραπεζικού απορρήτου.

³⁷ Δημήτραινας Γιώργος, «Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος, Ζητήματα εφαρμογής του ν. 2331/1995», Νομική Βιβλιοθήκη, 2002, σελ. 37

3.8.4 Η Διεθνής Σύμβαση Των Ηνωμένων Εθνών (1999)

Με τη σύμβαση αυτή προωθείται η επίτευξη διεθνούς συνεργασίας μεταξύ των κρατών που θα προσχωρήσουν σε αυτήν μέσω της ποινικοποίησης των πράξεων που ορίζονται ως τρομοκρατικές και της επιβολής σχετικών κυρώσεων. Τέθηκε σε ισχύ στις 10 Απριλίου 2002 και έχει κυρωθεί από 132 χώρες μεταξύ των οποίων είναι και η χώρα μας.

3.9 ΔΗΜΟΦΙΛΕΙΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ³⁸

Η Διεθνής Δράση για το ξέπλυμα χρήματος (F.A.T.F.) , έχει συγκεντρώσει χαρακτηριστικές περιπτώσεις ξέπλυματος χρήματος που έχουν εντοπισθεί διεθνώς. Οι απλές περιπτώσεις έχουν σχέση με την ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων (εμβάσματα). Σύμφωνα με την F.A.T.F., οι περιπτώσεις ξέπλυματος με εμβάσματα έχουν αυτή τη μορφή: Μικροκαταθέσεις σε πολλούς τραπεζικούς λογαριασμούς διαφόρων τραπεζών, των οποίων οι εισπράξεις γίνονται από ένα άλλο πρόσωπο και όχι από τον φαινομενικά δικαιούχο, με εξουσιοδότηση. Συνήθως, οι περιπτώσεις αυτές σχετίζονται με ξέπλυμα χρήματος που έχει προέλθει από σωματεμπορία (Human trafficking).

Άλλη, ιδιαίτερα προσφιλής μέθοδος και στην Ελλάδα, είναι η αγορά λαχείων ή κερδισμένων λαχνών τυχερών παιχνιδιών. Από προσωπική μας εμπειρία, γνωρίζουμε περιπτώσεις, όπου φορολογούμενοι προσκόμισαν στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. για κάλυψη τεκμηρίων, βεβαιώσεις κερδών επίσημων εθνικών τυχερών παιχνιδιών (ΛΟΤΤΟ, ΠΡΩΤΟ κλπ.), όπου τα τυχερά δελτία φαινόταν να έχουν κατατεθεί την ίδια μέρα με διαφορά λίγων λεπτών της ώρας, σε πολλές διαφορετικές πόλεις της χώρας. Η μέθοδος αυτή, φθίνει βαθμιαία γιατί γεννά άμεσα υποψίες στα ελεγκτικά όργανα και ερευνάται επισταμένα.

Για την κλασική μέθοδο της ίδρυσης εταιρείας «βιτρίνας» έχουμε αναφερθεί επισταμένα πιο πάνω. Στην πραγματικότητα, εταιρείες «βιτρίνες» σήμερα ιδρύονται συνήθως σε χώρες φορολογικούς παραδείσους με μηδενική ή ελάχιστη φορολογική επιβάρυνση ή σε χώρες με χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές. Οι επιχειρήσεις αυτές, χρησιμοποιούνται, κυρίως, για ανατιμολογήσεις αγαθών σε περιπτώσεις τριγωνικών αγορών ή πωλήσεων.

³⁸El.wikipedia.gr

Κλασικό σε αυτή την περίπτωση είναι το παράδειγμα Ελληνικών εμπορικών επιχειρήσεων που εισάγουν εμπορεύματα, κυρίως, από την Κίνα.

Είναι γνωστό ότι τα περιθώρια κέρδους των εμπορευμάτων αυτής της προέλευσης είναι ιδιαίτερα μεγάλα με συνέπεια η Ελληνική επιχείρηση να εμφανίζει υψηλά καθαρά κέρδη και κατ' επέκταση μεγάλη φορολογική επιβάρυνση. Αν, λοιπόν, για παράδειγμα μια επιχείρηση εμπορίας κλιματιστικών μηχανημάτων εισαγάγει τέτοια μηχανήματα από την Κίνα στην Ελλάδα, το κόστος δε της εισαγωγής είναι 200.000€ και η αξία των πωλήσεων 1.000.000€, αυτή, αν θεωρήσουμε ότι υπάγεται σε φορολογικό συντελεστή 25%, θα έχει φορολογική επιβάρυνση 200.000€ ($800.000 \times 25\%$). Αν όμως υπάρξει μία εταιρεία ιδίων συμφερόντων στην Κύπρο που ανακοστολογήσει τα εμπορεύματα και τα πουλήσει στην Ελληνική εταιρεία αντί 700.000€, τότε η συνολική φορολογική επιβάρυνση θα είναι για μεν την Κύπρο 50.000€ ($(700.000 - 200.000) \times 10\%$), για δε την Ελλάδα 75.000€ ($(1.000.000 - 700.000) \times 25\%$) και σε σύνολο 125.000€. Βλέπουμε, δηλαδή, ότι άμεσα υπάρχει χρηματικό όφελος ύψους 75.000€. Επειδή δε η αγορά είναι τριγωνική θα πρέπει να σημειώσουμε ότι και στην μία και στην άλλη περίπτωση τα εμπορεύματα θα φορτωθούν στην Κίνα και θα παραληφθούν κατευθείαν στην Ελλάδα. Η Κυπριακή εταιρεία θα ασχοληθεί στην ουσία μόνο με την έκδοση των φορολογικών στοιχείων.

Επειδή οι προαναφερόμενοι τρόποι βέβαια είναι πια κλασσικοί, οι «ειδικοί» προτείνουν πλέον εξειδικευμένες μεθόδους. Για λόγους οικονομίας του κειμένου θα αναφερθούμε μόνο επιγραμματικά σε μερικές από αυτές όπως οι επιχειρήσεις πολυτίμων λίθων (συνήθως με την μέθοδο αυτή ασχολούνται άτομα που πίσω από αυτά κρύβονται τρομοκρατικές οργανώσεις ή «επαναστατικοί στρατοί» σε αφρικανικές χώρες), είσπραξη ασφαλιστικών αποζημιώσεων από εικονικές ζημίες σε κλεμμένα πολυτελή οχήματα ή βύθιση πολυτελών σκαφών αναψυχής κ.λπ. Μία άλλη προσφιλής μέθοδος είναι η ίδρυση ενός φιλανθρωπικού ιδρύματος ή μιας μη κυβερνητικής οργάνωσης. Η οργάνωση εκτός από τις επίσημες επιχορηγήσεις μπορεί να έχει έσοδα και από χιλιάδες υποτιθέμενα «αρωγά μέλη» με πολύ μικρές καταβολές από το καθένα από αυτά. Το γεγονός αυτό, κάνει σχεδόν αδύνατη την εξακρίβωση της ταυτότητας των μελών αυτών, πολλές δε χορηγίες μπορεί να είναι και ανώνυμες. Έτσι, ο πραγματικός διαχειριστής των οικονομικών του ιδρύματος μπορεί να πραγματοποιεί ψεύτικες καταθέσεις από εικονικά «αρωγά μέλη», τις οποίες μετά να τις επαναφέρει στο άτομό του ως «έξοδα κίνησης» ή αποζημίωση για άλλες υποτιθέμενες δικές του δαπάνες.

Στην πράξη ένα ελάχιστο ποσό από τα χρήματα που συγκεντρώνει ένα μη κερδοσκοπικό νομικό πρόσωπο πηγαίνει για την «ευδόωση των σκοπών του», ενώ το συντριπτικά μεγαλύτερο μέρος αφορά «διοικητικά έξοδα» που τις

πιο πολλές φορές εμφανίζονται ως έξοδα παραστάσεων ή έξοδα κινήσεως. Αξίζει, εδώ, να σημειώσουμε ότι στα περισσότερα νομικά πρόσωπα αυτού του είδους τα «διοικητικά έξοδα» στις πιο πολλές των περιπτώσεων ανέρχονται στο 75% περίπου των συνολικών εσόδων. Με όλα τα παραπάνω φυσικά δεν θέλουμε να απαξιώσουμε ιδρύματα και οργανώσεις που πραγματικά αγωνίζονται και προσφέρουν εξαιρετικές κοινωνικές υπηρεσίες.

Μία άλλη προσφιλή μέθοδος ξεπλύματος είναι η ίδρυση επενδυτικής εταιρείας, η οποία δημιουργεί ένα επενδυτικό κεφάλαιο, του οποίου, συνήθως, οι αποδόσεις είναι συνδεδεμένες με την πορεία διάφορων αγορών. Οι διαχειριστές του κεφαλαίου με την δικαιολογία των προμηθειών ή των penalties σε περίπτωση πρόωρης λήξης των επενδυτικών προγραμμάτων, μπορούν να βάζουν και να βγάζουν χρήματα που στην πραγματικότητα αφορούν αναλήψεις και καταθέσεις μικροποσών μεγάλου αριθμού, έτσι ώστε να είναι ουσιαστικά αδύνατη η παρακολούθηση της διαδρομής των κεφαλαίων.

Τελειώνοντας την αναφορά μας, στους «μοντέρνους» τρόπους ξεπλύματος χρήματος, θα πρέπει να αναφερθούμε και στο σύστημα «Hawala», το οποίο αναφέρεται αποκλειστικά στο ξέπλυμα και τη μεταφορά χρημάτων σε τρομοκρατικές οργανώσεις και ήταν αυτό που χρησιμοποίησε ο Μπιν Λάντεν για να χρηματοδοτήσει το τρομοκρατικό χτύπημα της Νέας Υόρκης την 11η Σεπτεμβρίου. Στην ουσία είναι μία πολύπλοκη διαδικασία μεταφοράς χρημάτων από τον χρηματοδότη στην τρομοκρατική οργάνωση, μέσω πολλών ενδιάμεσων, φαινομενικά νόμιμων διαδικασιών και εικονικών επιχειρήσεων, με απώτερο σκοπό να μην γνωρίσει ο χρηματοδότης τα άτομα που θα εκτελέσουν το τρομοκρατικό χτύπημα.

Ολοκληρώνοντας την αναφορά μας στις μεθόδους ξεπλύματος βρώμικου χρήματος, θα θέλαμε να θυμίσουμε την περίπτωση της Ρωσικής εταιρείας Υukos, όπου μετά την κατάρρευση της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, ύποπτα κεφάλαια που προερχόταν από συμμορίες που εμπλεκόταν σε λαθρεμπόριο ναρκωτικών και όπλων, συμβόλαια δολοφονιών, εκβιασμούς, απάτες κ.λπ., διοχέτευαν μέσω της Υukos σε θυγατρική εταιρεία της στην Ολλανδία, η οποία πάλι τα τοποθετούσε σε πολυτελείς κατοικίες στην Ισπανική Κόστα ντελ Σολ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΥΠΕΡΑΚΤΙΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

4.1 Η ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ BCCI ³⁹ ⁴⁰

Η ιστορία αυτής της δημοφιλούς διεθνούς τράπεζας είναι γεμάτη παραδείγματα υποθάψεως και διευκολύνσεως εγκληματικών πράξεων, παραβιάσεως των κανόνων εποπτείας και της έννομης τάξης, καθώς, και των τεράστιων δυνατοτήτων που έχει το οργανωμένο έγκλημα όταν εξασφαλίζει τη συνεργασία κάποιου πιστωτικού ιδρύματος. Η τράπεζα αυτή, είναι γνωστό ότι, παρείχε προσωπικές τραπεζικές εξυπηρετήσεις και ειδική μεταχείριση σε πολύ πλούσιους πελάτες τόσο σε τριτοκοσμικές χώρες όσο και σε αναπτυσσόμενες, οι οποίοι εξασφάλιζαν την απαλλαγή τους από φορολογικές και άλλες υποχρεώσεις απολαμβάνοντας ταυτόχρονα απόλυτη μυστικότητα σε ότι αφορά την κίνηση και το ύψος των τραπεζικών λογαριασμών τους σε ολόκληρη την υφήλιο λόγω της εγκατάστασής της σε φορολογικούς παραδείσους.

Το 1986 άρχισαν να κυκλοφορούν φήμες πως η πασίγνωστη αυτή τράπεζα, αντιμετώπιζε προβλήματα φερεγγυότητας και ότι είχε εμπλακεί σε επικίνδυνες δοσοληψίες με τις πολυεθνικές επιχειρήσεις του εγκλήματος. Λίγο αργότερα, οι φήμες επιβεβαιώθηκαν αφού πράγματι η BCCI βρέθηκε αναμειγμένη με πολυάριθμες υποθέσεις που σχετίζονταν με ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, λαθρεμπόριο όπλων, δωροδοκίες, απάτες κ.α. Μάλιστα, ανάμεσα στα ονόματα με τα οποία συναλλάσσονταν ήταν ο Noriega, ο Saddam, ο Marcos, ο Πρόεδρος του Περού Alan Garcia, ο Daniel Ortega, ο ηγέτης της contra Adolfo Calero και έμποροι όπλων, όπως ο Adnan Khashoggi.

Βασιζόμενοι σε όλα αυτά τα γεγονότα αλλά και τις περαιτέρω υποψίες, αρκετοί είναι αυτοί που την αποκάλεσαν «Διεθνή Τράπεζα των Απατεώνων και των Εγκληματιών» (Bank of Crooks and Criminals International).

³⁹ www.bibliotecapleyades.net

⁴⁰ www.fas.org

4.1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ BCCI

Η BCCI (Bank of Credit and Commerce International) ήταν μια μεγάλη διεθνής τράπεζα που ιδρύθηκε το έτος 1972 από τον Agha Hasan Abedi, έναν Πακιστανό χρηματοδότη. Η Τράπεζα είχε συσταθεί στο Λουξεμβούργο, διατηρώντας την έδρα της στο Καράτσι και το Λονδίνο. Μέσα σε μια δεκαετία, η BCCI έφτασε στο αποκορύφωμά της επιτυγχάνοντας τα εξής: Λειτουργήσε σε 78 χώρες, κατείχε πάνω από 400 καταστήματα και είχε περιουσιακά στοιχεία αξίας άνω των 20 δισεκατομμυρίων δολαρίων, καθιστώντας την έβδομη μεγαλύτερη ιδιωτική τράπεζα στον κόσμο.

Η BCCI δημιουργήθηκε, κατά κύριο λόγο, από τα κεφάλαια του Sheikh Zayedbin Sultan Al Nahyan, προσωπικότητα ισχυρή, ο οποίος ήταν ο κυβερνήτης του Αμπού Ντάμπι στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και της Bank of America, αφού κατείχε το 25% του κεφαλαίου της. Όσον αφορά, τον ιδρυτή της BCCI, Abedi, ήταν ένας παραγωγικός τραπεζίτης, ο οποίος προηγουμένως είχε δημιουργήσει την United Bank του Πακιστάν το 1959. Πριν την κρατικοποίηση αυτής το 1974, προσπάθησε να δημιουργήσει μια νέα υπερεθνική οντότητα στον τραπεζικό τομέα.

Σε αντίθεση με την United Bank, ήθελε να λειτουργεί με τρόπο που να αφηφά την ικανότητα της πακιστανικής κυβέρνησης, ή οποιασδήποτε άλλης, να εμποδίζει τους στόχους της. Θα ήταν η πρώτη παγκόσμια, διεθνής και, μάλιστα, διακρατική τράπεζα στον κόσμο: μια φιλανθρωπική οργάνωση, ένα ίδρυμα, μια ναυτιλιακή αυτοκρατορία, ένας μεγάλος ασφαλιστής, μια χρηματιστηριακή εταιρεία, μια εταιρεία ανταλλαγής εμπορευμάτων, ένας εκδοτικός οίκος, μια πραγματική αυτοκρατορία ακινήτων. Τον Abedi διαδέχθηκε ο Swaleh Naqvi, ως επικεφαλής της τράπεζας, ο οποίος, στον απόηχο της διαμάχης της BCCI, αντικαταστάθηκε από τον Chaudhry ZafarIqbal, στα τέλη της δεκαετίας του 1990.

Σύμφωνα με τον Abedi, απαιτούνται πέντε στοιχεία για να δημιουργηθεί αυτή η διεθνής τράπεζα. Πρώτον, τραπεζικό απόρρητο και εμπιστευτικότητα, τα οποία είχαν βρεθεί πρώτα στο Λουξεμβούργο, και στη συνέχεια, στα νησιά Κέυμαν. Δεύτερον, η πηγή του κεφαλαίου, 2,5 εκατομμύρια δολάρια, τα οποία λαμβάνονταν από την Bank of America, και συμπληρώθηκαν από άλλα 500.000 δολάρια του Sheikh Zayed του Abu Dhabi. Τρίτον, μια πηγή αρχικών στοιχείων ενεργητικού, 100 εκατομμυρίων δολαρίων, εκ των οποίων τουλάχιστον τα μισά δόθηκαν ως καταθέσεις από Sheikh Zayed. Τέταρτον, μια ομάδα από ομοϊδεάτες Πακιστανούς για τη λειτουργία της τράπεζας και πέμπτον, η αξιοπιστία και το κύρος που θα εκπέμπει στη διεθνή κοινότητα, τα οποία αποκτήθηκαν τα πρώτα τουλάχιστον χρόνια μέσω της σχέσης που

ανέπτυξε με την Bank of America. Συγκεντρώνοντας, λοιπόν, όλα τα παραπάνω στοιχεία ιδρύθηκε η BCCI.

4.1.2 ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ BCCI

Η BCCI επεκτάθηκε γρήγορα στη δεκαετία του 1970 και επιδίωκε τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη του ενεργητικού της αναζητώντας άτομα - πελάτες με μεγάλες καταθέσεις. Τον κεντρικό έλεγχο είχε η BCCI Holdings SA, με έδρα το Λουξεμβούργο που είχε δύο συγκροτήματα επιχειρήσεων, ένα στο Λουξεμβούργο και ένα στα Cayman Islands. Το πρώτο ενεργούσε τραπεζικές εργασίες αφενός στο Ηνωμένο Βασίλειο έχοντας καταστήματα στο Λονδίνο και σε άλλες πόλεις, αφετέρου στις ΗΠΑ με κεντρικό κατάστημα στη Νέα Υόρκη. Σε αυτό το εξωχώριο χρηματοοικονομικό κέντρο ελέγχονταν και κατευθύνονταν οι δραστηριότητες των καταστημάτων που είχε στη Γαλλία, στις Μπαχάμες, στην Καραϊβική, στην Κεντρική Αμερική και σε όλες τις χώρες της Νότιας Αμερικής.

Οι δραστηριότητες του συγκροτήματος της BCCI Overseas στα Cayman Islands ήταν κατανεμημένες σε μικρότερες περιοχές. Υπήρχε π.χ. περιφερειακή διοίκηση στο Μαϊάμι που ήλεγχε τη Φλόριντα, τις Μπαχάμες, τον Παναμά και την Κολομβία. Η BCCI απέκτησε, παράλληλα, κι άλλες τράπεζες μέσω εξαγορών. Αγόρασε την Banque de Commerce et Placements (BCP) της Γενεύης το 1976, δημιούργησε την KIFCO (Kuwait International Finance Company), την Credit&Finance Corporation Ltd, καθώς και μία σειρά από εταιρείες οι οποίες μαζί αποτέλεσαν την ICIC (International Credit and Investment Company).

Συνολικά, η BCCI επεκτάθηκε από 19 καταστήματα σε πέντε χώρες το 1973, σε 27 καταστήματα το 1974, σε 108 καταστήματα το 1976, κατέχοντας περιουσιακά στοιχεία που αυξάνονταν από 200 εκατομμύρια δολάρια σε 1,6 δισεκατομμύρια δολάρια. Η ραγδαία αυτή αύξηση προκάλεσε εκτεταμένα προβλήματα κεφαλαίου. Η εφημερίδα Guardian ισχυρίστηκε ότι η BCCI χρησιμοποιούσε μετρητά από τις καταθέσεις για τη χρηματοδότηση των λειτουργικών εξόδων, παρά το γεγονός ότι πραγματοποιούσε επενδύσεις. Στη συνέχεια, το έτος 1979, η BCCI εισήλθε στις αγορές της Αφρικής και στις αρχές του 1980 και της Ασίας. Κατάφερε να συγκαταλέγεται μεταξύ των πρώτων ξένων τραπεζών και να λάβει την άδεια να λειτουργήσει στην κινεζική Ειδική Οικονομική Ζώνη του Shenzhen, γεγονός που απέδειξε για άλλη μία φορά τις δεξιότητες του Agha Hasan Abedi στις δημόσιες σχέσεις.

Αξίζει δε να σημειωθεί ότι κάτι τέτοιο δεν είχε ακόμη επιτευχθεί από τους ομοίους της Citicorp και της JP Morgan. Έτσι, μερικές από τις

μεγαλύτερες κρατικές τράπεζες της Κίνας ήταν καταθέτες σε υποκατάστημα της BCCI. Χαρακτηριστικό γνώρισμα της BCCI, το οποίο αποτέλεσε και στοιχείο της επιτυχίας της, ήταν ότι διατηρούσε αυστηρή διαστρωμάτωση. Οι 248 διευθυντές της αναφέρονται απευθείας στον Abedi και τον διευθύνων σύμβουλο Swaleh Naqvi. Ήταν δομημένη με τέτοιο τρόπο, ώστε καμία χώρα δεν μπορούσε να ασκήσει εποπτεία πάνω της, έτσι ώστε να μην εμποδίζεται η αναπτυξιακή δυναμική της και οι δυνατότητες επέκτασης. Οι δύο της εταιρείες holding είχαν την έδρα τους στο Λουξεμβούργο και τα Cayman Islands, δύο κράτη, όπου ο τραπεζικός έλεγχος ήταν εμφανώς αδύναμος. Επιπλέον, δεν υπήρχε σε αυτές τις χώρες μια κεντρική τράπεζα για να τις εποπτεύει.

Το Γραφείο Ελέγχου Συναλλάγματος, χαρακτηριστικά, ανέφερε στην Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ ότι η BCCI δεν θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να αγοράσει οποιαδήποτε αμερικανική τράπεζα επειδή το ρυθμιστικό πλαίσιο που τη διέπει είναι εξαιρετικά περιορισμένο και δεν υπάρχουν δυνατότητες ελέγχου.

Μέχρι το 1980 η BCCI είχε συγκεντρώσει περιουσιακά στοιχεία άνω των 4 δισεκατομμυρίων δολαρίων και πάνω από 150 καταστήματα σε 46 χώρες. Η Bank of America, που στην αρχή τη βοήθησε με τη συνεργασία της, τώρα βρισκόταν σε σύγχυση και αμηχανία με την BCCI και προέβη σε μείωση της συμμετοχής της το 1980. Συνέπεια αυτού, ήταν το κεφάλαιο της BCCI να απαρτίζεται πλέον από μια σειρά ομάδων, με την ICIC να κατέχει το 70%. Μέχρι το 1989, η συμμετοχή της ICIC μειώθηκε σε 11% και οι ομάδες του Abu Dhabi έφτασαν να κατέχουν σχεδόν το 40%. Ωστόσο, μεγάλος αριθμός των μετοχών της BCCI βρέθηκε σε χέρια «αντιπροσώπων». Ήταν πολύ σύνηθες για την ελίτ της Μέσης Ανατολής να χρησιμοποιεί αντιπροσώπους για να διατηρούν στο όνομά τους τις μετοχές τους, καθώς δεν ήθελαν το κοινό να γνωρίζει τις λεπτομέρειες των χαρτοφυλακίων τους.

Το 1982, δεκαπέντε επενδυτές από τη Μέση Ανατολή αγόρασαν την Financial General Bankshares, μια μεγάλη τράπεζα - εταιρεία συμμετοχών, που εδρεύει στην Ουάσιγκτον. Όλοι αυτοί οι επενδυτές ήταν πελάτες της BCCI, αλλά η Fed έλαβε διαβεβαιώσεις ότι η BCCI σε καμία περίπτωση δεν θα συμμετέχει στη διοίκηση της εταιρείας, η οποία μετονομάστηκε First American Bankshares.

Για να ανακουφιστούν οι ανησυχίες των ρυθμιστικών αρχών, ο Κλαρκ Κλίφορντ, σύμβουλος πέντε Προέδρων, ορίστηκε ο διευθυντής της First American Bankshares. Ο Clifford με επικεφαλείς ένα διοικητικό συμβούλιο που αποτελείται από τον εαυτό του και άλλους διακεκριμένους Αμερικανούς πολίτες, συμπεριλαμβανομένου και του πρώην γερουσιαστή των ΗΠΑ, Stuart Symington, ξεκίνησε τη λειτουργία της τράπεζας. Στην πραγματικότητα, όμως, η BCCI είχε εμπλακεί στην αγορά της FGB/First American από την αρχή. Ο Abedi είχε έλθει στις ΗΠΑ για την αγορά αυτή από το 1977, αλλά η φήμη της

BCCI ήταν τόσο φτωχή που δεν μπορούσε να ελπίζει στην αγορά μιας αμερικανικής τράπεζας από μόνος του. Έτσι, αποφάσισε να χρησιμοποιήσει τους επενδυτές της FGB ως αντιπροσώπους για να ξεκινήσει με κάποιο τρόπο η διαδικασία δημιουργίας μιας δικής τους τράπεζας.

Επιπλέον, η δικηγορική εταιρεία του Clifford είχε διατηρηθεί ως γενικός σύμβουλος της FGB, καθώς επίσης, και ο χειρισμός πλέον της νομικής πλευράς της BCCI ήταν έργο της. Στη συνέχεια, όμως, η BCCI άρχισε σε μεγάλο βαθμό να εμπλέκεται σε θέματα προσωπικού της FGB. Η σχέση μεταξύ των δύο τραπεζών κατέληξε τόσο στενή, με αποτέλεσμα οι φήμες να λένε ότι η BCCI ήταν ο πραγματικός ιδιοκτήτης της First American.

Το 1990, η Price Waterhouse έκανε έλεγχο στη BCCI και αποκάλυψε μια ανεξήγητη απώλεια εκατοντάδων εκατομμυρίων δολαρίων. Η τράπεζα πλησίασε τον Sheikh Zayedbin Sultan Al Nahyan, ο οποίος κάλυψε αυτήν την απώλεια με αντάλλαγμα την αύξηση της συμμετοχής του σε 78%. Ο έλεγχος ωστόσο, αποκάλυψε και πολλές άλλες παρατυπίες το πιο σοβαρό εκ των οποίων ήταν ότι η BCCI είχε χορηγήσει \$1,48 δισεκατομμύρια σε δάνεια στους δικούς της μετόχους, οι οποίοι χρησιμοποίησαν τις μετοχές της BCCI ως ενέχυρο. Ο έλεγχος, επίσης, επιβεβαίωσε αυτό που πολλοί Αμερικανοί που παρακολούθησαν καιρό την πορεία της BCCI είχαν υποψιαστεί, ότι κρυφά και παράνομα η BCCI κατέχει την First American. Όταν η Fed ενέκρινε την ομάδα των Αράβων επενδυτών που αγόραζαν την First American, το έπραξε με την προϋπόθεση ότι θα μπορούν να συμπληρώνουν τα προσωπικά τους κεφάλαια με χρήματα που θα δανείζονται από τράπεζες που δεν έχουν καμία σύνδεση με την BCCI.

Σε αντίθεση με τη συμφωνία αυτή, αρκετοί μέτοχοι είχαν δανειστεί σε μεγάλο βαθμό από την BCCI. Ακόμα πιο σοβαρό ήταν το γεγονός ότι έθεταν ως εγγύηση τις μετοχές τους στη First American. Επομένως, όταν δεν ήταν σε θέση να πληρώσουν τους τόκους τους, η BCCI λάμβανε τον έλεγχο των μετοχών τους. Αργότερα, εκτιμήθηκε ότι με τον τρόπο αυτό, η BCCI είχε καταλήξει με 60 τοις εκατό ή και περισσότερο των μετοχών της First American.

4.1.3 ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΣ BCCI

Φιλοσοφία του Abedi ήταν να ασκούνται όσο το δυνατό λιγότεροι έλεγχοι και εποπτεία πάνω στη λειτουργία της τράπεζας, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η ελεύθερη λειτουργία της. Για να το επιτύχει αυτό, φρόντισε τα ανώτερα στελέχη να μην έχουν πλήρη εικόνα των δραστηριοτήτων της τράπεζας. Επίσης, το διοικητικό συμβούλιο δεν γνώριζε τίποτα παραπάνω

από αυτά που τους ανέφερε ο ίδιος και ο Ναρνί, ενώ παράλληλα γινόταν κάθε δυνατή προσπάθεια να χειραγωγήσει τους ελεγκτές της BCCI.

Ο σκοπός αυτός διευκολύνθηκε με την απόφαση του Abedi να διαιρέσει τους ετήσιους ελέγχους ανάμεσα σε δύο από τις τότε «Big Eight» ελεγκτικές εταιρείες, την Ernst&Whinney και την Price Waterhouse, με την Ernst&Whinney να αναλαμβάνει την ευθύνη μόνο της μητρικής εταιρείας BCCI και της BCCI Holdings (στο Λονδίνο και το Λουξεμβούργο), και την Price Waterhouse να αναλαμβάνει την ευθύνη της BCCI Overseas στο Grand Cayman. Άλλες εταιρείες όπως KIFCO και η ICIC δεν ελέγχονταν από κανένα.

Τον Οκτώβριο του 1985, η Τράπεζα της Αγγλίας και το Institut Monétaire Luxembourgeois (ρυθμιστική τράπεζα του Λουξεμβούργου) διέταξε την BCCI να διατηρήσει μία μόνο ελεγκτική εταιρεία που θα την εποπτεύει, ανησυχώντας για τις απώλειες που αναφέρθηκαν από την BCCI στα αγαθά και τις χρηματοπιστωτικές αγορές. Έτσι, η Price Waterhouse ορίστηκε ο μοναδικός ελεγκτής της το 1987. Ακόμα και τότε, όμως, η Price Waterhouse δεν ήταν σε θέση να επανεξετάσει τη συνολική εικόνα της BCCI, λόγω του αποκλεισμού της από το ελεγκτικό έργο μιας σειράς από τις θυγατρικές της, κάποιες από τις οποίες είχαν αποκτηθεί κρυφά, συμπεριλαμβανομένων των ICIC, KIFCO και BCP.

Επιπλέον, ως τα τέλη του 1990, σημαντικά έγγραφα που αφορούσαν εγγυήσεις έναντι ζημιών της BCCI προς τους βασικούς μετόχους της, που πραγματοποιήθηκε στα νησιά Κέμαν και στο Αμπου Ντάμπι δεν μπόρεσαν να έρθουν στη διάθεση των ελεγκτών για να εξεταστούν. Παρά τα προβλήματα αυτά, η Price Waterhouse το 1989 υπέγραψε την ετήσια έκθεση της BCCI, πράγμα που οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη σταθερή δέσμευση του Zayed να στηρίζει την τράπεζα.

4.1.4 Η ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ

Τον Ιούλιο του 1991 οι εποπτικές αρχές επτά δυτικών χωρών επενέβησαν για να κατασταλεί η λειτουργία της BCCI αφού διαπίστωσαν πως ήταν βουτηγμένη στην απάτη και είχε μεγάλες μαύρες τρύπες. Τον Οκτώβριο του 1991, οι αρμόδιες εποπτικές και διωκτικές αρχές των ΗΠΑ άρχισαν συστηματικές επιθεωρήσεις και ελέγχους, οι οποίες ανακάλυψαν μεταξύ άλλων πως η συγκεκριμένη τράπεζα είχε εξαγοράσει άλλες τρεις τράπεζες ενώ βρισκόταν σε άσχημη οικονομική κατάσταση, γεγονός που κατάφερε να συγκαλύψει για πολλά έτη. Η προδιάθεση της διοικήσεως και των στελεχών

της τράπεζας για παράνομες δραστηριότητες στις ΗΠΑ τεκμηριώθηκε από την επιχείρηση που οργάνωσε η τελωνειακή υπηρεσία στην υπόθεση «Operation C. Chase».

Όλοι ήταν έτοιμοι να αναλάβουν το ξέπλυμα χρημάτων που προερχόταν από παράνομες δραστηριότητες. Μάλιστα, οι τελωνειακοί μυστικοί πράκτορες, εφοδιασμένοι με πλαστές ταυτότητες, δημιούργησαν επιχειρήσεις και γραφεία για την περίπτωση σε διάφορες πόλεις, και σε συνεργασία με κάποιες τράπεζες άνοιξαν λογαριασμούς για να πραγματοποιούν καταθέσεις και αναλήψεις μεγάλων χρηματικών ποσών, ενώ, παράλληλα, κατάφεραν να διεισδύσουν στα τοπικά δίκτυα διακίνησης ναρκωτικών.

Με αυτό τον τρόπο πέτυχαν να παίρνουν ναρκοδολάρια από τους διακινητές και να τα καταθέτουν στη συνέχεια στους λογαριασμούς που είχαν ανοίξει με τις συνεργαζόμενες τράπεζες. Μετά την κατάθεση, τα ποσά αυτά είτε στέλνονταν με τηλεγραφικά εμβάσματα σύμφωνα με τις οδηγίες των διακινητών σε τραπεζικούς λογαριασμούς στην ίδια ή σε άλλη πόλη των ΗΠΑ είτε μεταφέρονταν σε λογαριασμούς ξένων τραπεζών. Πολύ συχνά τα χρήματα επέστρεφαν στους λαθρεμπόρους των ναρκωτικών με τη μορφή επιταγών πληρωτέων σε άτομα με ψευδώνυμο.

Σε κάθε τέτοιου είδους συναλλαγή ο εκάστοτε πράκτορας κρατούσε 4% προμήθεια για τις υπηρεσίες ξεπλύματος που παρείχε. Μόλις έφτασε η κατάλληλη στιγμή, οι επικεφαλές της Operation C. Chase άνοιξαν λογαριασμό στην BCCI του Παναμά, προκειμένου να ανακαλύψουν τη διόδευση των ναρκοδολαρίων προτού καταλήξουν στην Κολομβία ως προϊόν δήθεν εξαγωγής από τη χώρα.

Εν τέλει πέτυχαν τα εξής: η αρχή της παγίδευσης έγινε στα μέσα του Οκτώβρη του 1987, όταν οι λαθρέμποροι της κοκαΐνης παρέδωσαν σε τρεις δόσεις στους μυστικούς πράκτορες μετρητά ύψους 2,3 εκατομμυρίων δολαρίων για να ξεκινήσει η διαδικασία ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Αυτοί κατέθεσαν τα χρήματα σε τράπεζα του Νιτρώιτ και από εκεί τα μετέφεραν με έμβασμα στην τράπεζα της Φλόριντα. Έπειτα, τα ναρκοδολάρια αυτά μεταφέρονταν με επιταγές στο λογαριασμό που είχε ανοιχτεί στην BCCI του Παναμά. Ακολούθησε η ανάληψη των ποσών αυτών από τους Κολομβιανούς με εξαργύρωση επιταγών εκδόσεων των τελευταίων. Αξιοσημείωτο είναι ότι σε τηλεφωνική επικοινωνία που υπήρξε μεταξύ του διευθυντή της BCCI και των μυστικών πρακτόρων, ο πρώτος τόνισε ότι τράπεζα του ήταν «full service bank» και παρείχε όλα τα εχέγγυα της μυστικότητας.

Ακόμη, επισήμανε ότι ο πιο σίγουρος τρόπος για τη μεταφορά παράνομων κεφαλαίων διεθνώς ήταν μέσω αριθμημένων πιστοποιητικών

καταθέσεων και πρότεινε με τα χρήματα που προέρχονται από διακίνηση ναρκωτικών να ανοίγονται προθεσμιακοί λογαριασμοί καταθέσεων κυρίως σε τράπεζες του Λουξεμβούργου, της Ελβετίας, του Λονδίνου και του Παρισιού. Επίσης, τόνισε ότι εάν οι δικαιούχοι των λογαριασμών αυτών είχαν ακίνητη περιουσία στις ΗΠΑ, αυτό θα μπορούσε να χρησιμεύσει ως δικαιολογία για να τους χορηγηθεί δήθεν δάνειο από το εξωτερικό, αλλά και ως πρόσθετη διευκόλυνση στη διαδικασία ξεπλύματος μαύρου χρήματος.

Τα διευθυντικά στελέχη της BCCI του Παναμά εκμυστηρεύτηκαν, επίσης, πως ο καλύτερος πελάτης τους ήταν ο στρατηγός Noriega, πρωθυπουργός της χώρας, ο οποίος στη συνέχεια παραπέμφθηκε να δικάσσει στο Μαϊάμι για παράβαση νομοθεσίας σχετικά με τα ναρκωτικά και το ξέπλυμα χρήματος. Ως αντίποινα, η κυβέρνηση του Παναμά πάγωσε όλους τους λογαριασμούς των ξένων τραπεζών, γι' αυτό και οι πράκτορες της Operation C. Chase μετέφεραν έπειτα τη δραστηριότητά τους στην Ευρώπη όπου συνεργάζονταν με τα εκεί καταστήματα της BCCI.

4.1.5 ΤΟ ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΤΗΣ BCCI

Η BCCI ανέμενε την τελική έγκριση για ένα σχέδιο αναδιάρθρωσης, το οποίο θα την επαναπροσδιόριζε και θα της έδινε το όνομα "Oasis Bank". Ωστόσο, μετά την έκθεση που συντάχθηκε από την ελεγκτική εταιρεία Price Waterhouse, οι ρυθμιστικές αρχές αποφάσισαν να κατασχεθεί, εφόσον ήταν τόσο προβληματική. Μάλιστα, είχε ήδη διαταχθεί να σταματήσει η λειτουργία της στην Αμερική από το Μάρτιο λόγω του παράνομου έλεγχου που απέκτησε επί της First American.

Στις 5 Ιουλίου 1991, οι ρυθμιστικές αρχές έπεισαν το δικαστήριο του Λουξεμβούργου να προβεί στην εκκαθάριση της BCCI με την αιτιολογία ότι ήταν σε μεγάλο βαθμό αναξιόπιστη και ασυνεπής. Σύμφωνα με τη δικαστική απόφαση, η BCCI είχε χάσει περισσότερα από το σύνολο του κεφαλαίου και των αποθεματικών της το προηγούμενο έτος. Αμέσως, οι ρυθμιστικές αρχές σε πέντε χώρες κατέφτασαν στα γραφεία της BCCI και προχώρησαν στο κλείσιμο τους. Περίπου ένα εκατομμύριο καταθέτες της επηρεάστηκαν άμεσα από την κίνηση αυτή.

Στις 7 Ιουλίου 1991, το Γραφείο της Επιτροπής των Τραπεζών του Χονγκ Κονγκ διέταξε τη BCCI να σταματήσει τις δραστηριότητές της στη χώρα, εξαιτίας των προβληματικών της δανείων ενώ παράλληλα ο Sheikh του Abu Dhabi, ο μεγαλύτερος μέτοχος της BCCI, αρνήθηκε να παρέχει πάλι

κεφάλαια στην τράπεζα. Συνέπεια των παραπάνω εξελίξεων ήταν να επέλθει η εκκαθάριση της στις 17 Ιουλίου του 1991.

Λίγες εβδομάδες αργότερα, στις 29 Ιουλίου, ο Εισαγγελέας του Μανχάταν, Robert Morgenthau, ανακοίνωσε ότι μια μεγάλη κριτική επιτροπή είχε παραπέμψει την BCCI, και πιο συγκεκριμένα τον Abedi και τον Ναρνί, στο δικαστήριο βάσει κατηγοριών για δώδεκα υποθέσεις απάτης, ξεπλύματος βρώμικου χρήματος και κλοπών. Ο Morgenthau, ο οποίος είχε αναλάβει τη διερεύνηση της BCCI για πάνω από δύο χρόνια, ισχυρίστηκε στη δικαιοδοσία ότι εκατομμύρια δολάρια ξεπλένονται από την τράπεζα τα οποία έρρεαν μέσω του Μανχάταν. Επίσης, ο Morgenthau επισήμανε τη μυστική και παράνομη ιδιοκτησία της First American από την BCCI, η οποία λειτούργησε ως θυγατρική στη Νέα Υόρκη. Ακόμη, δήλωσε ότι όλες οι καταθέσεις της BCCI είχαν δολίως συλλεχτεί αφού η τράπεζα παραπλάνησε τους καταθέτες σχετικά με τη δομή της ιδιοκτησίας και την οικονομική κατάσταση.

Στις 15 Νοεμβρίου, η BCCI, ο Abedi και ο Ναρνί κατηγορήθηκαν, επίσης, ότι είχαν εξαγοράσει παράνομα τον έλεγχο και μιας άλλης αμερικανικής τράπεζας, της Independence Bank του Λος Άντζελες, χρησιμοποιώντας έναν Σαουδάραβα επιχειρηματία, τον Ghaith Pharaon, ως ιδιοκτήτη μαριονέτα.

Ακριβώς ένα μήνα αργότερα, οι εκκαθαριστές της BCCI (Deloitte, PWC), αποκάλυψαν την ενοχή της σε όλες τις ποινικές διώξεις που εκκρεμούσαν εναντίον της τράπεζας στις Ηνωμένες Πολιτείες (αλλά και αυτές που κατέθεσε η ομοσπονδιακή κυβέρνηση και ο Morgenthau), ανοίγοντας το δρόμο για την επίσημη εκκαθάριση της BCCI και την πτώση της.

Η BCCI κατέβαλε 10 εκατομμύρια δολάρια σε πρόστιμα ενώ, παράλληλα, κατασχέθηκαν αμερικανικά περιουσιακά στοιχεία αξίας 550 εκατομμυρίων δολαρίων, όπου μέχρι εκείνη τη στιγμή, ήταν η μεγαλύτερη κατάσχεση που είχε γίνει από τους ομοσπονδιακούς εισαγγελείς. Τα χρήματα αυτά χρησιμοποιήθηκαν για την αποπληρωμή των ζημιών στη First American και στη Independence Bank και για την αποκατάσταση των καταθετών της BCCI. Ωστόσο, τίποτα από αυτά δεν ήταν αρκετό για να σωθούν οι δύο τράπεζες.

Έτσι, η Independence Bank κατασχέθηκε αργότερα, το 1992, ενώ η First American αναγκάστηκε να συγχωνευτεί με την First Union το 1993. Παρόλα αυτά, πολλοί από τους σημαντικότερους συμμετέχοντες στο σκάνδαλο δεν προσαρτήθηκαν ποτέ σε δίκη στα αμερικανικά ή τα βρετανικά δικαστήρια.

Ο Abedi, για παράδειγμα, πέθανε το 1995. Είχε κατηγορηθεί στις Ηνωμένες Πολιτείες και το Ηνωμένο Βασίλειο για εγκλήματα που σχετίζονται

με τη BCCI, αλλά οι Πακιστανοί αξιωματούχοι αρνήθηκαν την έκδοση εγκλημάτων, διότι θεωρούσαν ότι οι κατηγορίες είχαν πολιτικά κίνητρα. Ωστόσο, βρισκόταν σε κακή κατάσταση υγείας τα τελευταία χρόνια, αφού είχε υποστεί ένα σοβαρό εγκεφαλικό επεισόδιο στη δεκαετία του 1980. Ο Pharaon εξακολουθεί να είναι φυγόδικος από το 2011. Στην τελευταία έκθεση, θεωρείται ότι βρίσκεται στη Συρία.

Το 1992, οι γερουσιαστές των ΗΠΑ, John Kerry και Hank Brown, έγιναν οι συγγραφείς της έκθεσης για τη BCCI, η οποία παραδόθηκε στην Επιτροπή Εξωτερικών Σχέσεων. Το σκάνδαλο της BCCI αποτέλεσε μία από τις «καταστροφές» που οδήγησαν στη σκέψη για τη δημιουργία του Public Interest Disclosure Act (PIDA) το 1998. Η έκθεση φάνερωσε ότι ο Clifford και ο νομικός/επιχειρηματικός εταίρος του Robert A. Altman είχαν συνεργαστεί στενά με την τράπεζα από το 1978, όταν εισήχθησαν στην BCCI από τον Bert Lance, τον πρώην διευθυντή του Γραφείου Διαχείρισης και Προϋπολογισμού, το 1991.

Νωρίτερα, ο Pharaon αποκαλύφθηκε ότι ήταν ο ιδιοκτήτης «μαριονέτα» και της National Bank of Georgia, μιας τράπεζας που ανήκε στο παρελθόν στον Bert Lance και στη συνέχεια πωλήθηκε πίσω στην First American (πριν την αγοράσει ο Lance ήταν θυγατρική της FGB). Ο Clifford και ο Altman κατέθεσαν ότι ποτέ δεν είχαν παρατηρήσει οποιαδήποτε ύποπτη δραστηριότητα, και ότι και οι ίδιοι είχαν εξαπατηθεί σχετικά με τον έλεγχο της First American από την BCCI. Ωστόσο, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση και ο Morgenthau υποστήριξαν ότι οι δύο άνδρες το γνώριζαν, ή όφειλαν να το γνωρίζουν.

Συνέπεια αυτών των κατηγοριών ήταν να μηνυθούν Clifford και Altman, αλλά η μήνυση κατά του Clifford δεν προχώρησε, λόγω της ηλικίας του και της επιδείνωσης της υγείας του (πέθανε το 1998). Ο Altman, όμως, παραπέμφθηκε σε δίκη και τελικά εκδικάστηκε η υπόθεσή του στη Νέα Υόρκη. Αν και τελικά αθωώθηκε, απαγορεύτηκε για το υπόλοιπο της ζωής του να συμμετέχει με οποιοδήποτε ρόλο στον τραπεζικό κλάδο. Η βρετανική κυβέρνηση, επίσης, ξεκίνησε μια ανεξάρτητη έρευνα, υπό την προεδρία του Lord Justice Bingham, το 1992. Η έκθεση του «Inquiry into the Supervision of the Bank of Credit and Commerce International» δημοσιεύθηκε τον Οκτώβριο του ίδιου έτους. Μετά την έκθεση αυτή, χιλιάδες πιστωτές της BCCI άρχισαν να μηνύουν την Τράπεζα της Αγγλίας για την αποτυχία της να επιβλέπει σωστά την τράπεζα. Μάλιστα, ζήτησαν £850 εκατομμύρια ως αποζημίωση, υποστηρίζοντας ότι η Τράπεζα της Αγγλίας ήταν ένοχη όσον αφορά το δημόσιο λειτουργημά της.

Η υπόθεση κατέρρευσε το Νοέμβριο του 2005, με την Τράπεζα της Αγγλίας να προσπαθεί να διεκδικήσει εκ νέου νόμιμους λογαριασμούς. Το

κόστος της υπόθεσης για τους πιστωτές υπολογίζεται περί τα £100 εκατομμύρια.

4.1.6 ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ BCCI

Μελετώντας αυτήν την περίπτωση νομιμοποίησης εσόδων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες και συγκεκριμένα από διακίνηση ναρκωτικών, αυτό που δημιουργεί μεγάλη έκπληξη είναι η προσέλκυση κεφαλαίων στην τράπεζα με όλα τα πιθανά αθέμιτα μέσα και ο μηδανιός έλεγχος ως προς την προέλευση τους. Οι επιθεωρητές της Τράπεζας της Αγγλίας διαπίστωσαν πως τα στελέχη της BCCI προσπαθούσαν να αποκρύψουν ζημίες δισεκατομμυρίων δολαρίων μέσω ποικίλων παράνομων μέσων, όπως δωροδοκίες, εικονικά δάνεια, καταθέσεις που δεν υπήρχαν στα βιβλία της τράπεζας και γρήγορες μεταφορές κεφαλαίων από ένα μέρος στο άλλο.

Όπως δήλωσαν και οι ελεγκτές της Price Waterhouse, οι οποίοι αποκάλυψαν το πραγματικό πρόσωπο της BCCI και έδωσαν τη δυνατότητα στις εποπτικές αρχές να επέμβουν, η περίπτωση της BCCI υπήρξε μια από τις μεγαλύτερες και πιο πολύπλοκες απάτες στην ιστορία των τραπεζών. Στα χρόνια που ακολούθησαν μετά την αποκάλυψη, πολλοί ήταν αυτοί που ασχολήθηκαν με το συγκεκριμένο σκάνδαλο και φανέρωσαν παράπλευρες πτυχές του.

Το κοινό στοιχείο όλων, ωστόσο, είναι το εξής: ότι οι κανόνες εποπτείας επί των διεθνών τραπεζών ήταν αδικαιολόγητα ανεπαρκείς, καθώς για μία σειρά ετών οι κεντρικές τράπεζες δεν αντιλήφθηκαν τίποτα και χρειάστηκε η μεγάλη συμβολή των αμερικανικών διωκτικών αρχών για να ξεκινήσει το ξετύλιγμα του νήματος. Όπως προκύπτει από το ιστορικό της Operation C. Chase, σε εννέα περιπτώσεις οι μυστικοί πράκτορες αποκάλυψαν στους διευθυντές της BCCI ότι σε όλες τις καταθέσεις τους τα χρήματα προέρχονται από διακίνηση ναρκωτικών. Τα άτομα της τράπεζας δεν έδειξαν την παραμικρή συγκίνηση, αντίθετα μάλιστα τους ενθάρρυναν να φέρουν περισσότερα χρήματα χωρίς να τηρούνται οι δεσμεύσεις του νόμου για την εξακρίβωση των στοιχείων ταυτότητας, της αρχειοθέτησης αυτών και της υποβολής αναφορών στις αρμόδιες αρχές.

Αυτή, λοιπόν, η νοοτροπία της παρανομίας, της απάτης και της άκρας μυστικότητας μετέβαλλαν την BCCI σε άσυλο των τρομοκρατών, των απατεώνων, των φοροφυγάδων και των διακινητών ναρκωτικών και όπλων.

4.2 Η ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΗΣ ENRON ^{41 42}

Η υπόθεση της Enron εμφανίστηκε το έτος 2001 και αποτελεί την μεγαλύτερη περίπτωση χρεοκοπίας, και απάτης ταυτόχρονα, στον κόσμο. Μετά από μια σειρά αποκαλύψεων που αφορούσαν αμφιλεγόμενες λογιστικές πρακτικές που διενεργήθηκαν τόσο από την ίδια όσο και από την ελεγκτική εταιρεία Arthur Andersen κατά τη δεκαετία του 1990, η Enron βρέθηκε στο χείλος της καταστροφής το Νοέμβριο του 2001. Ακολούθησε μια απόπειρα διάσωσης από μία παρόμοια αλλά μικρότερη ενεργειακή εταιρεία, την Dynegy, όμως το αποτέλεσμα παρέμεινε το ίδιο.

Η Enron κήρυξε πτώχευση στις 2 Δεκεμβρίου του 2001. Καθώς το σκάνδαλο αποκαλυπτόταν, οι μετοχές της Enron σημείωσαν κατακόρυφη πτώση από τα \$90 ανά μετοχή σε λιγότερο από \$50 ανά μετοχή. Κι ενώ, η εταιρεία συγκαταλεγόταν μεταξύ των bluechip, αυτή η απρόσμενη εξέλιξη είχε μεγάλο αντίκτυπο στην αγορά.

Η βουτιά της Enron σημειώθηκε μετά από την αποκάλυψη ότι πολλά από τα κέρδη και τα έσοδα της ήταν αποτέλεσμα συμφωνιών με οντότητες ειδικού σκοπού, offshore εταιρείες, τις οποίες ήλεγχε η ίδια. Απόρροια των ανωτέρω ήταν πολλά από τα χρέη και τις απώλειες της εταιρείας να μην εμφανιστούν στις οικονομικές της καταστάσεις διαστρεβλώνοντας έτσι την αληθινή της εικόνα. Ιδιαίτερα ζημιωμένα από αυτήν την υπόθεση βγήκαν τα μέλη ποικίλων ομάδων ενδιαφερομένων, όπως μέτοχοι, κράτος, πιστωτές, εργαζόμενοι κ.α.

Περιγράφεται, λοιπόν, άλλη μία περίπτωση όπου η χρήση των offshore εταιρειών εμφανίζεται ιδιαίτερα επικερδής για τους κατόχους τους και επιβλαβής για το κράτος λόγω της δραστηριοποίησής τους κατά παράνομο τρόπο. Πρόκειται για ένα «κόλπο» το οποίο σκέφτηκαν τα μεγάλα ονόματα της εταιρείας, το οποίο και διατήρησαν κρυφό μεταξύ τους για αρκετά έτη, με συνέπεια να καταλήξουν στις αίθουσες των δικαστηρίων.

⁴¹ www.sjsu.edu

⁴² www.enron.com

4.2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΤΗΝ ENRON

Η Enron Corporation ήταν μια Αμερικανική εταιρεία ενέργειας, εμπορευμάτων και υπηρεσιών με έδρα το Χιούστον, στο Τέξας. Ιδρύθηκε το 1985 από τον Kenneth Lay μετά τη συγχώνευση της Houston Natural Gas και της Inter North. Απασχολούσε περίπου 20.000 υπαλλήλους και ήταν μία από τις κορυφαίες εταιρείες ηλεκτρικής ενέργειας, φυσικού αερίου, επικοινωνιών, καθώς, και χαρτιού σε ολόκληρο τον κόσμο, η οποία συγκέντρωσε έσοδα περίπου \$101 δισεκατομμύρια το έτος 2000. Το περιοδικό Fortune ψήφισε την Enron ως την «πιο καινοτόμο αμερικανική εταιρεία» για έξι συναπτά έτη.

Αρκετά χρόνια αργότερα, προσλήφθηκε στην εταιρεία ο Jeffrey Skilling, ο οποίος στελέχωσε μία ομάδα που ασχολιόταν με την εκμετάλλευση κάποιων λογιστικών κενών, την ίδρυση εταιρειών ειδικού σκοπού, και τη κακή χρηματοοικονομική πληροφόρηση προκειμένου να αποκρύπτουν χρέη δισεκατομμυρίων από αποτυχημένες συμφωνίες και έργα. Ο διευθυντής οικονομικών Andrew Fastow και άλλα στελέχη του ήταν αυτοί που παραπλάνησαν το διοικητικό συμβούλιο της Enron και την επιτροπή ελέγχου και άσκησαν πιέσεις στην ελεγκτική εταιρεία Arthur Andersen να αγνοήσει τα θέματα αυτά. Στο τέλος του 2001, αποκαλύφθηκε η συστηματική και προγραμματισμένη λογιστική απάτη, γνωστή και ως το σκάνδαλο της Enron.

Η εν λόγω εταιρεία έχει γίνει ένα δημοφιλές σύμβολο της εκ προθέσεως εταιρικής απάτης και της διαφθοράς. Το σκάνδαλο έφερε, επίσης, υπό αμφισβήτηση τις λογιστικές πρακτικές και τις δραστηριότητες πολλών εταιρειών σε όλες τις Ηνωμένες Πολιτείες και ήταν ένας παράγοντας στη δημιουργία του νόμου Sarbanes Oxley Act του 2002. Το σκάνδαλο επηρέασε το ευρύτερο επιχειρηματικό κόσμο και προκάλεσε στη συνέχεια και τη διάλυση της ελεγκτικής εταιρείας Arthur Andersen.

4.2.2 ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΗΣ ENRON ΜΕ ΤΙΣ OFFSHORE ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΚΑΛΕΣΕ

Στις αρχές του 1990, το Κογκρέσο των Ηνωμένων Πολιτειών όρισε νομοθετική ρύθμιση, η οποία απελευθέρωνε την αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας. Ομοίως, είχε ενεργήσει και για την αγορά φυσικού αερίου λίγα χρόνια νωρίτερα. Η ενεργειακή αγορά που δημιουργήθηκε ευνόησε την ανάπτυξη εταιρειών όπως η Enron, ενώ η συνεπαγόμενη μεταβλητότητα των τιμών λόγω του ανταγωνισμού προκαλούσε την αντίδραση παραγωγών και

τοπικών διοικήσεων. Έντονα φαινόμενα lobbying εκ μέρους της Enron και άλλων εταιρειών όμως, διατήρησαν το σύστημα όπως είχε διαμορφωθεί.

Η Enron προχώρησε στη δημιουργία εταιρειών offshore, μονάδων που μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για φορολογικό σχεδιασμό και φοροαποφυγή, εκτοξεύοντας την κερδοφορία της επιχείρησης στα ύψη. Τα ονόματα μερικών εξ αυτών των εταιρειών ήταν Bob West Treasure, Jedi, Chewco, Whitewing, και LJM κάθε μία από τις οποίες βρισκόταν σε ένα φορολογικό παράδεισο που της πρόσφερε πλήρη ελευθερία συναλλαγματικού σχεδιασμού και πλήρη ανωνυμία.

Βασιζόμενη πάνω σ' αυτά τα δύο προνόμια, η Enron κατάφερε να διασκορπίσει τις απώλειες και τα χρέη της από τους ισολογισμούς. Οι offshore εταιρείες ήταν αυτές που την βοηθούσαν να φαίνεται πιο κερδοφόρα απ' όσο ήταν στην πραγματικότητα, καθώς τα στελέχη της δημιούργησαν έναν τεχνητό κύκλο μεταφοράς ζημιών.

Πιο αναλυτικά, τα τρία βασικά χαρακτηριστικά της τακτικής τους ήταν τα εξής:

1. Δημιουργία πολλαπλών εμπορικών οντοτήτων

Η δημιουργική λογιστική συνιστά την ίδρυση ποικίλων μορφών οντοτήτων και στη συνέχεια τη διενέργεια μίας σειράς συναλλαγών μεταξύ αυτών. Αποτελεί μια συνήθη πρακτική που ακολουθείται από πολλές επιχειρήσεις, όπως και την Enron. Οι δραστηριότητες των επιχειρήσεων διαχωρίζονται σε τομείς που εκτελούν εξειδικευμένες λειτουργίες και στη συνέχεια διεξάγεται εμπόριο μεταξύ τους.

2. Μετακίνηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε κέντρα offshore

Η Enron δημιούργησε, στη συνέχεια, υπεράκτιες οντότητες οι οποίες εκτελούσαν διάφορες δραστηριότητες. Αυτό, επίσης, αποτελεί μια κοινή πρακτική στον τομέα της λογιστικής και του φορολογικού σχεδιασμού. Πολλές επιχειρήσεις προχωρούν σε αυτό το βήμα για να μειώσουν το ύψος των φόρων που πληρώνουν, κάτι που μπορεί να γίνει με νόμιμο (φοροαποφυγή) αλλά και παράνομο τρόπο (φοροδιαφυγή). Οι offshore επιχειρήσεις απολαμβάνουν, συνήθως, ένα αυξημένο επίπεδο μυστικότητας, καθώς αποκρύπτεται το όνομα και οι κινήσεις των κατόχων τους, πράγμα που καθιστά δύσκολο για τις τοπικές κυβερνήσεις και τους ελεγκτές να αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με το τι πραγματικά συμβαίνει.

Η Enron, μάλιστα, φαίνεται να έχει πετύχει για μεγάλο χρονικό διάστημα την απόκρυψη μυστικών πληροφοριών από ελεγκτές και επενδυτές. Σύστηνε εταιρείες ειδικού σκοπού προκειμένου να διαχειριστεί τον κίνδυνο που σχετιζόταν με συγκεκριμένα περιουσιακά της στοιχεία. Επέλεξε να

αποκαλύπτει ελάχιστες πληροφορίες και λεπτομέρειες για τις εταιρείες αυτές και τις χρησιμοποιούσε κατά εκατοντάδες για να κρύψει το χρέος της. Έτσι, μέσω των υπεράκτιων αυτών εταιρειών, η Enron εμφάνιζε στον ισολογισμό της αρκετά μειωμένες τις υποχρεώσεις της, ενώ υπερεκτιμούσε τα ίδια κεφάλαια και τα κέρδη της. Έπειτα, γνωστοποιούσε στους μετόχους της ότι χρησιμοποιούσε τις εταιρείες ειδικού σκοπού για να αντισταθμίσει τον κίνδυνο της ρευστότητας των επενδύσεων της.

Ωστόσο, οι επενδυτές είχαν αγνοήσει το γεγονός ότι οι εταιρείες ειδικού σκοπού χρησιμοποιούσαν στην πραγματικότητα το κεφάλαιο της εταιρείας και τις χρηματοοικονομικές της εγγυήσεις για να χρηματοδοτήσει αυτές τις αντισταθμίσεις. Παρακάτω περιγράφονται δύο περιπτώσεις εταιρειών ειδικού σκοπού που δημιουργήθηκαν από την Enron:

Jedi και Chewco

Το 1993, η Enron θέλοντας να κάνει μία επένδυση στον τομέα της ενέργειας σύστησε μια κοινοπραξία με την Calpers, η οποία έλαβε το όνομα Jedi (Joint Energy Development Investments). Το 1997, ο Skilling, όντας Chief Operating Officer (COO), ζήτησε από την Calpers να συμμετάσχει στην Enron με μία ξεχωριστή επένδυση. Η Calpers έδειξε να ενδιαφέρεται για την ιδέα, αλλά μόνο με την προϋπόθεση να αποσυρθεί από εταίρος στη Jedi.

Ωστόσο, η Enron δεν ήθελε να φαίνεται στον ισολογισμό της οποιαδήποτε οφειλή από την ανάληψη της συμμετοχής της Calpers στην Jedi. Έτσι, ο Διευθυντής Οικονομικών της Enron, ο Fastow, ίδρυσε την υπεράκτια οντότητα Chewco Investments LP, η οποία ανέλαβε το χρέος αυτό από την Enron και χρησιμοποιήθηκε για να αποκτήσει το μερίδιο της επιχείρησης Calpers από την κοινοπραξία Jedi έναντι \$383 εκατομμυρίων. Μέσω της λειτουργίας της Chewco, οι ζημίες της Jedi κρατήθηκαν μακριά από τον ισολογισμό της Enron.

Το φθινόπωρο του 2001, η συμφωνία μεταξύ Calpers και Enron αποκαλύφθηκε, γεγονός που οδήγησε στη διακοπή της πρωτύτερης λογιστικής προσέγγισης της Enron για την Chewco και τη Jedi. Αυτή η αποκάλυψη φανέρωσε ότι τα κέρδη της Enron από το 1997 έως τα μέσα του 2001 θα έπρεπε να μειωθούν κατά 405 εκατομμύρια δολάρια και ότι το καθαρό χρέος της εταιρείας θα αυξηθεί τώρα κατά 628 εκατομμύρια δολάρια.

Whitewing

Η Whitewing έχει την έδρα της στο Τέξας, και αποτελεί μία εταιρεία ειδικού σκοπού που χρησιμοποιήθηκε ως όχημα για χρηματοδότηση από την Enron. Τον Δεκέμβριο του 1997, με 579 εκατομμύρια δολάρια που παρείχε η Enron και άλλα 500 εκατομμύρια δολάρια ενός εξωτερικού επενδυτή, η Whitewing Associates LP ιδρύθηκε. Δύο χρόνια αργότερα, η συμφωνία της

οικονομικής οντότητας άλλαξε, με αποτέλεσμα να μην είναι πλέον ενοποιημένη με την Enron και να μην υπολογίζεται στον ισολογισμό της εταιρείας. Η Whitewing χρησιμοποιήθηκε, κυρίως, για την αγορά περιουσιακών στοιχείων της Enron, συμπεριλαμβανομένων των συμμετοχών της σε σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και αγωγούς, μετοχές και άλλες επενδύσεις.

Μεταξύ 1999 και 2001, η Whitewing αγόρασε από αυτή περιουσιακά στοιχεία αξίας 2 δισ. δολαρίων, χρησιμοποιώντας μετοχές της Enron ως εγγύηση. Παρά το γεγονός ότι οι συναλλαγές αυτές είχαν εγκριθεί από το διοικητικό συμβούλιο της Enron, οι μεταβιβάσεις περιουσιακών στοιχείων δεν συνιστούσαν αληθινές πωλήσεις και θα έπρεπε να έχουν υποστεί περισσότερη επεξεργασία.

3. Συνδεδεμένα Πρόσωπα

Τα στελέχη δεν σταμάτησαν εδώ. Με τη χρήση της δημιουργικής λογιστικής και το προνόμιο της χειραγώγησης των κερδών, ήταν σε θέση να επηρεάσουν την τιμή της μετοχής, και το επόμενο λογικό και παράνομο βήμα συνάμα ήταν να αρχίσουν να διαπραγματεύονται τη μετοχή επωφελούμενοι την εσωτερική γνώση που είχαν. Αυτό είναι γνωστό ως εκμετάλλευση εμπιστευτικών πληροφοριών και είναι παράνομο στις περισσότερες χώρες.

Οι άνθρωποι της Enron γνώριζαν τα πάντα για τους offshore λογαριασμούς της εταιρείας, στους οποίους κρύβονταν οι ζημίες της, ωστόσο οι επενδυτές δε γνώριζαν τίποτα γι' αυτό. Ο Οικονομικός Διευθυντής, Andrew Fastow καθοδηγούσε μια ομάδα που δημιούργησε τις εταιρείες οχήματα και αξιοποιούσε τις συμφωνίες της επιχείρησης για να εξασφαλίσει για τον ίδιο, την οικογένεια και τους φίλους του εκατοντάδες εκατομμυρίων δολαρίων εγγυημένα εισοδήματα εις βάρος της επιχείρησης.

Το 1999, η Enron ξεκίνησε τη λειτουργία της Enron Online, μια διαδικτυακή υπηρεσία συναλλαγών, η οποία χρησιμοποιείτο από σχεδόν όλες τις ενεργειακές επιχειρήσεις των Ηνωμένων Πολιτειών. Ο πρόεδρος και Γενικός Διευθυντής Παραγωγής Jeffrey Skilling συνηγορούσε στην εξής καινοφανή ιδέα, ότι η εταιρεία δε χρειαζόταν πραγματικά στοιχεία υπό την κατοχή της. Εφαρμόζοντας στο έπακρο τη διεισδυτική επενδυτική στρατηγική της επιχείρησης, κατέστησε την Enron το μεγαλύτερο χονδρέμπορο αερίου και ενέργειας, με \$27 δισεκατομμύρια συναλλαγές ανά τρίμηνο. Τα νούμερα της εταιρείας, μολαταύτα, έπρεπε να εμφανίζονται στην ονομαστική τους αξία. Η Enron υιοθέτησε μια λογιστική της αγοραίας αξίας, με την οποία τα προβλεπόμενα μελλοντικά κέρδη από οποιοδήποτε «deal» λογίζονταν επιτόπου στα βιβλία της.

Συνεπώς, η εταιρεία σημείωνε κέρδη από οτιδήποτε θα μπορούσε με το χρόνο να ανατραπεί και να μεταβληθεί σε ζημία, καθώς τα δημοσιονομικά της υπονομεύονταν από την ανάγκη χειραγώγησης της χρηματιστηριακής της αξίας στη Wall Street, κατά την περίοδο της τεχνολογικής έκρηξης του χρηματιστηρίου. Στην πραγματικότητα, οι επιτηδευμένες πρακτικές της Enron αποτελούσαν συχνά κερδοσκοπικά παιχνίδια για τη διατήρηση της ισχύουσας τάξης και για την άνοδο της τιμής της εταιρείας. Οι αυξανόμενοι αριθμοί συνοδεύονταν και από χορηγούμενα επενδυτικά κεφάλαια τα οποία συντηρούσε παρά τα χρέη της. Μια πιθανή πτώση της θα αποτελούσε ένα φαινόμενο ντόμινο.

Υπό την πίεση να διατηρήσει τη φαινομενική της εικόνα, ο Skilling επιτέθηκε φραστικά στον αναλυτή της Wall Street Richard Grubman, ο οποίος αμφισβήτησε τις ασυνήθιστες λογιστικές πρακτικές της Enron κατά τη διάρκεια μιας ηχογραφημένης διάσκεψης και συγκεκριμένα, τόνισε πως η Enron ήταν η μοναδική εταιρεία που δε δημοσίευε τον ισολογισμό της μαζί με την κατάσταση αποτελεσμάτων.

Στα τέλη του 1990, η Enron έκανε συναλλαγές \$80 - 90 ανά μετοχή και αρκετοί έδειχναν να ανησυχούν με το θολό τοπίο που δημιουργείτο με τις οικονομικές αποκαλύψεις. Στα μέσα του Ιουλίου του 2001, η Enron ανακοίνωσε κέρδη \$50,1 δισεκατομμυρίων, σχεδόν τα τριπλάσια από τις αρχές του Ιανουαρίου, καταρρίπτοντας τις εκτιμήσεις των αναλυτών κατά 3 σεντς ανά μετοχή. Παρά ταύτα, το περιθώριο κέρδους είχε διατηρηθεί σε ένα συντηρητικό μέσο περίπου 2,1% και η τιμή της μετοχής της είχε πέσει περισσότερο από 30% σε σύγκριση με ένα χρόνο πριν. Οι προβληματισμοί γίνονταν ολοένα και πιο έντονοι.

Η Enron είχε αντιμετωπίσει αρκετά σοβαρά λειτουργικά προβλήματα, όπως προβλήματα τροφοδοσίας κατά το χειρισμό μιας μονάδας συναλλαγών ευρείας ζώνης, την κατασκευή του Dabhol Power και μια μονάδα εγκαταστάσεων στην Ινδία, αλλά και κριτική για το ρόλο που θεωρήθηκε πως διαδραμάτισε στην ενεργειακή κρίση της Καλιφόρνια του 2000 - 2001.

4.2.3 Η ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ ΚΑΙ Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΤΩΣΗ

Στις 16 Οκτωβρίου του 2001, η Enron ανακοίνωσε ότι τα αποτελέσματα του γ' τριμήνου της ήταν αρνητικά, λόγω μιας απρόσμενης χρέωσης άνω του \$1 δισεκατομμυρίου. Η διοίκηση υποστήριξε ότι οι απώλειες οφείλονταν κυρίως σε επενδυτικές ζημιές, μαζί με χρεώσεις ύψους περίπου \$180

εκατομμυρίων σε λεφτά που ξοδεύτηκαν για την ανοικοδόμηση της προβληματικής μονάδας διευρυμένων συναλλαγών. Τώρα, οι ανησυχίες άρχισαν να εντείνονται ακόμη περισσότερο, γι' αυτό τα στελέχη της Enron έπρεπε να βρουν τον κατάλληλο τρόπο να πείσουν τους επενδυτές ότι αυτά τα κέρδη είναι πραγματικά, ότι η εταιρεία είναι ειλικρινής και ότι η ανάπτυξη θα επιτευχθεί λίαν συντόμως. Έτσι, προσπάθησε να διαβεβαιώσει πως η διευρυμένη μονάδα από μόνη της άξιζε \$34 δισεκατομμύρια, ένας ισχυρισμός που επίσης αντιμετωπιζόταν με δυσπιστία.

Στις 22 Οκτωβρίου του 2001, η τιμή της μετοχής της έπεσε στα \$20,65 με μείωση \$5,40 σε μια μέρα, έπειτα από την ανακοίνωση της SEC πως διερευνά ποικίλες ύποπτες συμφωνίες που έκανε η Enron, τονίζοντας πως πρόκειται για μερικές από τις πιο θολές συναλλαγές εντός ομίλου που παρατηρήθηκαν ποτέ στην ιστορία της παγκόσμιας οικονομίας. Στην προσπάθειά τους να αιτιολογήσουν τις χρεώσεις δισεκατομμυρίων δολαρίων και να καθησυχάσουν τους επενδυτές, τα στελέχη της Enron αναφέρονταν σε «άνευ κόστους συμφωνίες μετοχών», «παράγωγα εργαλεία που έρχονταν σε αντίθεση με την επείγουσα φύση των υπαρχόντων περιορισμένων forwards» και «στρατηγικές που εξυπηρετούσαν την αντιστάθμιση κινδύνου σε συγκεκριμένες εμπορικές επενδύσεις». Αυτή η παράξενη και αινιγματική φρασεολογία που χρησιμοποιούσαν φάνερωνε τη δυσκολία κατανόησης των αναλυτών ως προς το πώς η Enron διοικείτο.

Παράλληλα, ο K. Lay προσπάθησε να διαβεβαιώσει τους επενδυτές ότι τα χρηματικά διαθέσιμα της Enron ήταν επαρκή και πως δεν προβλέπονταν άλλες έκτακτες χρεώσεις και τόνιζε πως δεν υπήρχαν ατασθαλίες αναφορικά με τις συναλλαγές της Enron με τους συνεργάτες της που διοικούνταν από τον Andrew Fastow, στο πρόσωπο του οποίου έδειχνε απεριόριστη εμπιστοσύνη. Επομένως, παρά το γεγονός πως υπήρχαν ενδείξεις πως κάτι κρύβεται πίσω από όλα αυτά, οι αναλυτές δεν μπορούσαν να πιστέψουν ότι οι λογιστές ή οι ελεγκτές θα μπορούσαν ποτέ να επιτρέψουν μια τέτοια ολοκληρωτική αταξία, καθώς, και ο K. Lay διατεινόταν πως οι χρηματοοικονομικές και λογιστικές καταστάσεις είχαν εξεταστεί εξονυχιστικά από τον εξωτερικό τους ελεγκτή, την Arthur Andersen.

Λίγες ημέρες αργότερα, ακολούθησε η απομάκρυνση του Fastow από την εταιρεία σε μια προσπάθεια του Lay να ξανακερδίσει την εμπιστοσύνη του κοινού, γεγονός που προβλημάτισε ωστόσο πολλούς. Ταυτόχρονα, η Moody's και η Fitch, δύο από τους τρεις μεγαλύτερους οίκους αξιολόγησης κάλεσαν την Enron για επανεκτίμηση και πιθανή υποτίμηση. Μια πιθανή μείωση της βαθμολογίας της, όμως, θα την εξανάγκαζε να εκδώσει εκατομμύρια μετοχών για την κάλυψη δανείων που είχε εγγυηθεί, μια κίνηση που θα έριχνε την αξία των διατηρούμενων μετοχών ακόμη περισσότερο.

Όλες οι συνεργαζόμενες επιχειρήσεις άρχισαν να επανεξετάζουν τις υπογεγραμμένες συμφωνίες μαζί της, ιδιαίτερα όσες αφορούσαν το μακροπρόθεσμο ορίζοντα, για το ενδεχόμενο πτώσης της βαθμολογίας της κάτω από το BBB, κάτι που θα δημιουργούσε εμπόδια και σε μελλοντικές συμφωνίες. Έτσι και έγινε. Η Moody's έριξε την πιστοληπτική της ικανότητα σε BAA2, δύο επίπεδα κάτω από τη λεγόμενη junk-status (θέση για τα σκουπίδια) του BAA1. Η Standard and Poor's, ομοίως, έριξε τη βαθμολογία της στο BBB, και η Moody's επιπλέον προειδοποίησε ότι ήταν πιθανό να ρίξει τη βαθμολογία της για τα χρεόγραφα της Enron, η συνέπεια της οποίας θα μπορούσε να εμποδίσει την εταιρεία από την αναζήτηση νέας χρηματοδότησης, καθώς, πλέον δε θα ήταν φερέγγυα.

Μετά από αυτές τις εξελίξεις, ο SEC επεδίωξε τη διεξαγωγή μιας επίσημης έρευνας, σχετικά με τις συναλλαγές της Enron με τις offshore εταιρείες της. Εξουσιοδοτήθηκε λοιπόν μια ειδική επιτροπή από την Enron για να ερευνήσει τις συναλλαγές αυτές, με επικεφαλής τον William C. Powers, τον πρόεδρο της Νομικής Σχολής του Τέξας. Ακολούθησε μια δύσκολη προσπάθεια της Enron να βρει κάποιον αγοραστή που θα τη βοηθούσε να ξεχρεώσει και να ανακάμψει.

Μετά από πολλές απορρίψεις, η διοίκηση της εταιρείας φάνηκε να βρήκε αγοραστή, την Dynegy, μια άλλη εταιρεία εκμετάλλευσης ενέργειας με έδρα στο Χιούστον του Τέξας, η οποία ενδιαφερόταν για την αγορά της Enron σε «τιμή ευκαιρίας», δηλαδή για περίπου \$8 δισεκατομμύρια. Η Chevron Texaco, η οποία τότε κατείχε το ένα τέταρτο της Dynegy, συμφώνησε να δώσει στην Enron \$2,5 δισεκατομμύρια σε μετρητά, συγκεκριμένα \$1 δισεκατομμύριο επί τόπου και τα υπόλοιπα όταν η συμφωνία θα επισφραγιζόταν. Επιπλέον, η Dynegy θα συμφωνούσε να αναλάβει ένα χρέος ύψους \$13 δισεκατομμυρίων, καθώς επίσης και οποιοδήποτε άλλο χρέος που θα προέκυπτε μέχρι εκείνη τη στιγμή από τις «μυστικοπαθείς» πρακτικές της διοίκησης της εξαγοραζόμενης εταιρείας, που υπολογιζόταν σε περίπου \$10 δισεκατομμύρια κρυφό χρέος.

Η Dynegy και η Enron επιβεβαίωσαν τη συμφωνία τους στις 8 Νοεμβρίου του 2001. Εν τω μεταξύ, πολλοί ήταν αυτοί που αναρωτιούνταν εάν οι μπελάδες της Enron ήταν απλά συνέπεια ορισμένων αθών λογιστικών σφαλμάτων ή κάτι παραπάνω. Το Νοέμβριο, η Enron αποκάλυψε πως οι έκτακτες χρεώσεις που είχαν γνωστοποιηθεί τον Οκτώβριο, του ενός δισεκατομμυρίου ανέρχονταν στην πραγματικότητα σε \$200 δισεκατομμύρια, με το υπόλοιπο ποσό να αποτελεί απλά «διορθώσεις» αδρανών λογιστών. Πολλοί φοβούνταν ότι ακολουθούν κι άλλα τέτοια «μικρά λάθη» και «εκρήξεις ειλικρίνειας» από τα στελέχη της Enron.

Στις 9 Νοεμβρίου γνωστοποιήθηκε και άλλη μία μεγάλη διόρθωση στα κέρδη της Enron με μια μείωση περίπου \$591 εκατομμυρίων στα δηλωθέντα

έσοδα των ετών 1997 - 2000. Οι αλλαγές ισχυρίζονταν ότι προέρχονταν, κυρίως, από δύο συνεργασίες με εταιρείες ειδικού σκοπού, την «Jedi» και «Chewco». Οι διορθώσεις είχαν ως αποτέλεσμα, ουσιαστικά, στον εκμηδενισμό των κερδών της χρήσης 1997, με σημαντικές απώλειες στα επόμενα χρόνια.

Μολαταύτα, η Dynegy φαινόταν πως δεν έχασε το ενδιαφέρον της για την αγορά της Enron, παρά τις αποκαλύψεις. Και οι δύο εταιρείες περίμεναν να λάβουν μια επίσημη αξιολόγηση της προτεινόμενης πώλησης από τη Moody' s και τη S&P, κατανοώντας την επίδραση μιας τέτοιας πράξης στην ολοκλήρωση της συμφωνίας. Οι δύο εταιρείες πίεσαν επίμονα προς την επισφράγιση της συμφωνίας αυτής και κάποιοι παρατηρητές έδειχναν αισιόδοξοι για το αποτέλεσμα. Ο Charles Watson επιδοκιμάστηκε για το όραμά του να δημιουργήσει τη μεγαλύτερη επιχείρηση στην ενεργειακή αγορά με μια απότομη επιχειρηματική πρωτοβουλία.

Ζητήματα πιστωτικής φύσεως όμως, γίνονταν όλο και πιο κρίσιμα. Κατά την περίοδο που γνωστοποιήθηκε η εξαγορά, η Moody' s και η S&P μείωσαν τη βαθμολογία της Enron ένα μόλις επίπεδο πάνω από το junkstatus, και κατά συνέπεια πολλοί έμποροι περιόρισαν τις συναλλαγές τους με την εταιρεία ή τις σταμάτησαν ολοκληρωτικά, φοβισμένοι από τις επερχόμενες εξελίξεις.

Στα μέσα του Νοεμβρίου, η Enron ανακοίνωσε πως σχεδίαζε να εκποιήσει στοιχεία που υπολειπούνταν, αξίας περίπου \$8 εκατομμυρίων, μαζί με ένα γενικό πλάνο περιορισμού των μεγεθών της προς όφελος της χρηματοοικονομικής σταθερότητας. Λίγο αργότερα όμως, αποκάλυψε στο κοινό και ορισμένα περαιτέρω στοιχεία της κακής κατάστασης των υποθέσεων της.

Πιο σοβαρό ήταν το γεγονός ότι η εταιρεία αντιμετώπιζε υποχρεώσεις αποπληρωμής \$9 δισεκατομμυρίων έως το τέλος του 2002. Χρέη αυτού του ύψους ήταν υπερβολικά μεγάλα σε σχέση με τα χρηματικά της διαθέσιμα. Επιπλέον, η επιτυχία των μέτρων διατήρησης της πιστοληπτικής της ικανότητας δεν ήταν σίγουρη, ειδικά όσον αφορά τις εκποιήσεις στοιχείων του Ενεργητικού και την επαναχρηματοδότηση των χρεών της.

Στις 21 Νοεμβρίου, στη Wall Street διαφαίνονταν πολλές αμφιβολίες για το εάν τελικά η Dynegy θα προχωρούσε στη συμφωνία ή όχι, ή εάν θα ζητούσε μια ολική επαναδιαπραγμάτευση. Η τιμή της μετοχής της Enron είχε πέσει στα \$7. Επιπρόσθετα, αποκαλύφθηκε ότι σχεδόν όλα τα χρήματα που είχε δανειστεί για σκοπούς που συμπεριελάμβαναν αγορά των χρεογράφων της, δηλαδή περίπου \$5 δισεκατομμύρια είχαν εξαμιστεί σε σχεδόν πενήντα μέρες. Οι αναλυτές είχαν μένει έκπληκτοι με την αποκάλυψη αυτή και ιδιαίτερα μετά την πληροφορία που ήθελε τη Dynegy να μην ξέρει τίποτε για το μεγάλο

ποσοστό χρήσης των ρευστών της διαθέσιμων. Στην προσπάθειά της να αποφύγει την προτεινόμενη εξαγορά, η Dynegy θα έπρεπε να αποδείξει νομικά μια σημαντική αλλαγή στις συνθήκες της συναλλαγής. Ο SEC ανακοίνωσε πως είχε συλλέξει στοιχεία για αστική απάτη εις βάρος της Arthur Andersen LP.

Μερικές ημέρες αργότερα, πηγές υποστήριξαν πως η Enron και η Dynegy διαπραγματεύονταν έντονα τους όρους της συμφωνίας τους. Η Dynegy πλέον ζητούσε από την Enron η εξαγορά να ρυθμιστεί στα \$4 δισεκατομμύρια έναντι της αρχικής προσφοράς των \$8 δισεκατομμυρίων. Έτσι, τα δύο χειρότερα σενάρια της Enron έγιναν πραγματικότητα. Η Dynegy Inc. αποδεδεσμεύεται από την προτεινόμενη συγχώνευση και η πιστοληπτική ικανότητα της Enron πέφτει στη junkstatus. Η εταιρεία, έχοντας πολύ λίγα χρηματικά διαθέσιμα για τη λειτουργία της, βρέθηκε μόνη γεμάτη χρέη. Η τιμή της μετοχής της έπεσε στα \$0,61 στο τέλος της ημέρας των συναλλαγών. Υπολογίστηκε ότι έχει περίπου \$23 δισεκατομμύρια υποχρεώσεις, που αποτελούνται από ανεξόφλητα χρέη και εγγυημένα δάνεια. Η Citigroup και η JP Morgan Chase ήταν μέσα στην ομάδα αυτών που έχασαν σημαντικά ποσά με την κατάρρευση της Enron.

Πολλά από τα μεγάλα στοιχεία της Enron είχαν ήδη ενεχυριαστεί σε πιστωτές ως εγγύηση για τα δάνεια, δυσχεραίνοντας τη θέση των εκτεθειμένων πιστωτών και εν τέλει των κατόχων των μετοχών της οι οποίοι δεν ήξεραν αν θα λάβουν τίποτα πίσω από τη διαδικασία της πτώχευσης. Η αφερεγγυότητα της Enron οδήγησε στη ρευστοποίηση δίχως πρωτύτερα να γίνει κάποιος δομικός σχεδιασμός, όπως αρχικά αναμενόταν. Στοιχεία του ενεργητικού της όπως εταιρείες εμπορίας ενέργειας και εκμετάλλευσης ευρυζωνικών δικτύων, η ενεργειακή μονάδα Enron Wind, και οι εταιρείες παροχής τεχνικών συμβουλών απομακρύνθηκαν.

Στη διαδικασία της εκποίησης συμπεριλαμβάνονταν η πετρελαϊκή εταιρεία Mariner Energy και η INSELA, μια βενεζουελική εταιρεία κατασκευής βαλβίδων αερίου και ηλεκτρικού εξοπλισμού. Επιπλέον, πουλήθηκαν άμεσα οι εταιρείες χαρτιού και εκμετάλλευσης λοιπών δασικών προϊόντων στις ΗΠΑ και τον Καναδά, όπως οι Garden State Paper Company, Papiers Stadacona και St. Aurelia Timberlands. Η κύρια ηλεκτρική μονάδα της Enron στις ΗΠΑ, Portland General Electric, μετατράπηκε σε ανεξάρτητη επιχείρηση το 2006, με τις μετοχές της να δαπανώνται για τους πιστωτές. Οι υπόλοιπες λειτουργίες αναδιοργανώθηκαν στα πλαίσια δύο μεγάλων θυγατρικών εταιρειών που συγκροτήθηκαν το 2003, την Cross Country Energy και την Prisma Energy International. Η εκμετάλλευση των υποπροϊόντων της Portland General Electric το 2005 καθιέρωσε την Prisma Energy ως το τελευταίο μεγάλο τομέα εκμετάλλευσης της Enron, η οποία όμως τελικώς πουλήθηκε στην Ashmore Energy International ένα χρόνο μετά.

4.2.4 ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΗΣ ENRON

Η υπόθεση της Enron αποτελεί ένα ακόμα τρανταχτό παράδειγμα εταιρείας που έκανε χρήση των υπεράκτιων κέντρων και των offshore εταιρειών, εκμεταλλεύτηκε τα προνόμιά τους και άσκησε μια πρακτική που είχε σχεδιαστεί για να κρύψει τις απώλειές της και που την έκανε να φαίνεται πιο κερδοφόρα από ό, τι πραγματικά ήταν.

Με λίγα λόγια, το σχέδιο ήταν το εξής: προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι αυξανόμενες ζημιές της, ο Andrew Fastow, ένα ανερχόμενο αστέρι που προήχθη σε CFO το 1998, προσπάθησε να υποδείξει πως η εταιρεία βρισκόταν σε εξαιρετική κατάσταση, παρά το γεγονός ότι πολλές από τις θυγατρικές της είχαν χάσει χρήματα. Και αυτό επετεύχθη με τη χρήση υπεράκτιων εταιρειών.

Το καθεστώς της απόλυτης μυστικότητας που κυριαρχεί στην επικράτειά τους φαινόταν ιδανικό για να μπορέσουν να αποκρύψουν το ενεργητικό που είχε χάσει την αξία του καθώς και τις επιχειρηματικές δραστηριότητες που είχαν αποτύχει. Με αυτόν τον τρόπο κρατούσαν τα στοιχεία αυτά μακριά από τα βιβλία της εταιρείας, αφού στις υπεράκτιες εταιρείες δεν είχε πρόσβαση κανένας και δεν ασκούσαν έλεγχο.

Σε αντάλλαγμα, η εταιρεία εξέδιδε για τους επενδυτές των υπεράκτιων εταιρειών κοινές μετοχές της Enron για να τους αποζημιώσει για τις απώλειες. Αυτό το παιχνίδι δεν θα μπορούσε να συνεχιστεί ωστόσο για πάντα και τον Απρίλιο του 2001, πολλοί αναλυτές άρχισαν να αμφισβητούν τη διαφάνεια των κερδών της εταιρείας. Η κατάληξη είναι γνωστή.

Η Enron έφτασε στην πτώχευση μετά από μία σειρά διαρκώς ανατρεπόμενων στοιχείων της χρηματοοικονομικής της κατάστασης. Τα κύρια στοιχεία που αξίζει να προσέξει κανείς στην περίπτωση της Enron, τα οποία προκάλεσαν αυτό το μη αίσιο τέλος της, αποτελούν σήμερα σημάδια προειδοποίησης για τις λοιπές επιχειρήσεις και πρέπει να λαμβάνονται υπόψη:

1. Θα πρέπει να υπάρχει πάντα μια υγιής επιχειρηματική κουλτούρα σε μια εταιρεία. Στην περίπτωση της Enron, η εταιρική κουλτούρα της έπαιξε σημαντικό ρόλο στην κατάρρευση της. Τα ανώτερα στελέχη πίστευαν ότι η Enron θα έπρεπε να είναι η καλύτερη σε ό, τι κι αν κάνει και το διοικητικό συμβούλιο αντίστοιχα ήταν υπερβολικά αισιόδοξο με τις λειτουργικές της συνθήκες. Όταν υπήρχαν αποτυχίες και απώλειες στην απόδοση της εταιρείας τις κάλυπταν προκειμένου να προστατεύσουν τη φήμη της, αντί να προσπαθούν να κάνουν κάτι για να διορθώσουν τα λάθη. Το σωστό λοιπόν είναι να δίνεται περισσότερη προσοχή από τους διευθυντές του διοικητικού

συμβουλίου στην εταιρεία, στο όραμά της και στον τρόπο με τον οποίο αυτή το επιτυγχάνει.

2. Απαιτείται να υπάρχει ένα πιο πλήρες σύστημα ελέγχου για να εποπτεύει τα στελέχη και τους φορείς και στη συνέχεια να δίνει μια ολοκληρωμένη εικόνα της κατάστασης της εταιρείας. Τα διοικητικά συμβούλια θα πρέπει να δώσουν μεγαλύτερη προσοχή στο management της επιχείρησης και στον τρόπο με τον οποίο κερδίζονται τα χρήματα. Επιπλέον, η πτώση της Εηρον προκάλεσε εντυπωσιακά αρνητικές συνέπειες σε ολόκληρη την οικονομία των ΗΠΑ. Έτσι λοιπόν και η κυβέρνηση θα πρέπει συγχρόνως να διαμορφώσει καλύτερους κανονισμούς και νόμους για την οικονομία για τη άρτια και ομαλή λειτουργία της.

3. Επίσης, ένα σωστό λογιστικό σύστημα το οποίο μπορεί να αποκαλύπτει περισσότερες χρηματοοικονομικές πληροφορίες πρέπει να δημιουργηθεί από το ξεκίνημα της εταιρείας, καθώς όπως φάνηκε η περίπλοκη και αδιαφανής τακτική της Εηρον πάνω στα λογιστικά προκάλεσε την σταδιακή πτώση και κατάρρευση της.

4. Τέλος, η επιχειρηματική ηθική είναι ίσως το πιο σημαντικό σημείο στο οποίο η επιχειρηματική δραστηριότητα θα πρέπει να επικεντρωθεί. Έτσι, οι λογιστές θα πρέπει στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της εταιρείας να παρουσιάζουν με ειλικρίνεια τα κέρδη και τις ζημίες και να μη παραπλανούν το κοινό αλλά και τα στελέχη της ίδιας της επιχείρησης με αναληθή στοιχεία, όπως συνέβη με την ελεγκτική εταιρεία της Εηρον.

Συμπερασματικά, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί η περίπτωση της Εηρον ως ένα ατυχές παράδειγμα επιτυχούς εταιρείας, γι αυτό είναι σημαντικό να γνωρίζει κανείς πώς και τί συνέβη ακριβώς, ώστε να αποφευχθούν τέτοιου είδους επαναλήψεις στο μέλλον. Η εταιρεία υπέστη τεράστιες οικονομικές απώλειες ως αποτέλεσμα της αλαζονείας και της απληστίας της ανώτατης διοίκησης. Πολλές από τις ζημίες της εταιρείας που οδήγησαν στην κατάρρευση της θα μπορούσαν να είχαν αποφευχθεί, αν κάποιος είχε το θάρρος και την προνοητικότητα να βάλει ένα τέλος στο παιχνίδι των offshore.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι offshore εταιρείες αποτελούν σημείο των καιρών μας, στήριγμα, ασπίδα ή ακόμη και απόδειξη της διεφθαρμένης πλευράς της παγκοσμιοποίησης. Πολλοί οικονομολόγοι υποστηρίζουν πως αποτελούν ένα σημαντικό αίτιο της κρίσης που βιώνουμε σήμερα, λόγω του ανεξέλεγκτου που ισχύει στην εφαρμογή των δραστηριοτήτων τους. Διερευνώντας εις βάθος τις αντιδράσεις των κρατών απέναντι στην υπέρμετρη χρήση τους το ενδιαφέρον εστιάζεται σε τρία αποτελέσματα της λειτουργίας τους και πιο συγκεκριμένα:

1. Στη διάβρωση της φορολογικής βάσης των ανεπτυγμένων χωρών μέσω της φοροαποφυγής - φοροδιαφυγής. Οι ανεπτυγμένες χώρες είναι αυτές που πλήττονται περισσότερο από τη λειτουργία των εξωχώριων εταιρειών που χρησιμοποιούνται ως οχήματα για φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή. Έτσι αναγκάζονται να λάβουν αυστηρά μέτρα, τόσο νομοθετικά όσο και διοικητικά, για να εμποδίσουν ή ακόμα καλύτερα για να εξαλείψουν τα πλεονεκτήματα που προσφέρουν αυτές οι εταιρείες. Τα κράτη - μέλη της ΕΕ, στα πλαίσια του Κώδικα Δεοντολογίας για τη φορολογία των επιχειρήσεων, έχουν πλέον την υποχρέωση να πάψουν να προσφέρουν κάθε φορολογικό μέτρο που καθιερώνει σημαντικά χαμηλότερο συντελεστή φορολόγησης σε σχέση με τα επίπεδα που ισχύουν κανονικά στο έδαφος τους.
2. Στη νομιμοποίηση εσόδων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες - ξέπλυμα μαύρου χρήματος. Το φαινόμενο αυτό έχει λάβει τόσο μεγάλες διαστάσεις που απειλεί την παγκόσμια οικονομία. Επιτακτική είναι η ανάγκη για τη λήψη προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων με την προοπτική να περιοριστεί στο μέλλον η παράνομη δράση τους.
3. Στην δημιουργία προβλημάτων στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα. Το Financial Stability Forum, ένας οργανισμός που έχει ιδρυθεί με σκοπό να προωθήσει τη διεθνή χρηματοοικονομική σταθερότητα μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών και της διεθνούς συνεργασίας έχει δημιουργήσει έναν κατάλογο 37 χωρών που λειτουργούν σαν φορολογικοί παράδεισοι. Αυτές οι χώρες διακρίνονται σε συνεργάσιμες και μη όσον αφορά τη συμμετοχή τους στη διαδικασία ελέγχου της νομοθεσίας και των κανονισμών τους και την αποδοχή των προτάσεων του οργανισμού.

Οι offshore εταιρείες χρησιμοποιούνται κατά κόρον σήμερα. Όλα εκείνα τα πλεονεκτήματα που εμπεριέχονται ή ακολουθούν την ίδρυσή τους, καθιστούν την «χρήση» τους πλέον διαδεδομένη, παρόλο που ο σκοπός πολλές φορές ξεπερνά τα όρια της ηθικής και στοχεύει σε νομικά κενά ή «παραθυράκια». Οι offshore θα μπορούσαν πολύ εύκολα να χαρακτηριστούν ως «εργαλεία» προς επίτευξη των εταιρικών στόχων και σκοπών,. Λόγω αυτού πρέπει όλοι να λαμβάνουμε υπόψη μας ότι δεν είναι τόσο το μέσων που ευθύνεται για καταστάσεις κατάχρησης τους, αλλά εκείνος ή εκείνοι που θέτουν τους στόχους και τον τρόπο που αυτοί θα επιτευχθούν. Ίσως όμως, η ύπαρξη των offshore, αυτή καθ' αυτή, να μην βοηθά προς βελτίωση της κατάστασης λόγω της ίδιας της φύσης και της νομικής της υπόστασης και σύστασης, ούτως ώστε να χρειάζεται συντονισμένες κρατικές παρεμβάσεις (πιθανώς σε παγκόσμιο επίπεδο) με στόχο τον περιορισμό των υπεράκτιων εταιρειών και της κακόβουλης χρήσης τους.

Οι «φορολογικοί παράδεισοι» μέρος των οποίων αποτελούν οι offshore εταιρείες ήταν μια βρετανική επινοήση, η οποία χρησιμοποιήθηκε ανεπισημώς για τη διατήρηση της πολιτικής και οικονομικής εξουσίας στη Βρετανική Κοινοπολιτεία με βάση το τραπεζικό σύστημα της Ελβετίας. Οι περισσότερες χώρες που χαρακτηρίζονται «φορολογικοί παράδεισοι» ή επισήμως «κράτη μη συνεργαζόμενα με τον Οργανισμό για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ)» ισχυρίζονται ότι παρέχουν νόμιμα ένα επιχειρηματικό, νομικό, φορολογικό και τραπεζικό νομοθετικό πλαίσιο. Στις επίσημες ιστοσελίδες των κρατικών οργανισμών αναφέρεται πως «το βασικό χαρακτηριστικό τους είναι απλώς η πολύ χαμηλή ή μηδενική φορολογία», αλλά και «η φιλικότητα προς το ξένο επενδυτικό κεφάλαιο», όπως αναγράφουν τα φυλλάδια τοπικών ιδιωτικών επιχειρήσεων τραπεζικών και επιχειρηματικών υπηρεσιών για αλλοδαπούς ιδιώτες και εταιρείες. Ωστόσο, το βασικό συμπέρασμα που προκύπτει από την εργασία αυτή είναι ότι κατά κύριο λόγο το καθεστώς των offshore εταιρειών αποτελεί απλά μια επινοήση για την αποφυγή καταβολής φόρων και για τη νομιμοποίηση εσόδων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες (money laundering). Λέγεται μάλιστα ότι συνιστά μια απροκάλυπτη συνταγή για τη «σωστή» φοροαποφυγή, ενώ τα τελευταία 50 χρόνια κάθε χρηματιστηριακή κομπίνα, οικονομική απάτη και μεγάλη φούσκα σε όλο τον κόσμο έχει σχέση με τον σκοτεινό κόσμο των offshore.

Στην αντίπερα όχθη, υποστηρίζεται ότι «η χαμηλότερη φορολογία δεν είναι έγκλημα», ενώ τονίζεται πως το τραπεζικό απόρρητο (μη σχετιζόμενο με ποινικές πράξεις) «ισχύει και σε άλλες χώρες εδώ και δεκαετίες», οι οποίες δεν θεωρούνται «φορολογικοί παράδεισοι» (π.χ. Ελβετία, ΗΠΑ κ.ά.) από τον ΟΟΣΑ. Η διαφορά όμως έγκειται στο ότι η άρση του απορρήτου σε πολλές από τις επικράτειες αυτές είναι εφικτή μόνο θεωρητικά, ακόμα κι αν

αποδεδειγμένα τα χρήματα προέρχονται από παράνομες πράξεις, όπως φοροδιαφυγή, απάτες, ναρκωτικά και μίξεις διεφθαρμένων πολιτικών.

Ο κόσμος των offshore είναι εκείνος των εταιρειών-μαριονέτων των μυστικών λογαριασμών, των εικονικών εγγραφών σε μητρώα. Το κύκλωμα ξεπλύματος μαύρου χρήματος και φοροδιαφυγής είναι γνωστό ότι υφίσταται και παραμένει ζωντανό γιατί υπάρχει αυξανόμενη ζήτηση. Είναι ένας κύκλος που αυτοτροφοδοτείται, ο κύκλος του παγκόσμιου χρήματος. Και η αυξανόμενη αυτή ζήτηση για υπηρεσίες offshore δικαιολογείται από την πληθώρα των προνομίων που προσφέρονται με τη χρήση των ψηφιακών δικτύων. Η διαφήμιση και η έκταση των προσφερόμενων υπηρεσιών του Παγκόσμιου Ιστού έχουν κάνει εύκολη και προσιτή τη χρήση των υπηρεσιών τους. Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι οι υπηρεσίες δεν απευθύνονται αποκλειστικά και μόνο σε μεγάλους επενδυτές και επιχειρηματίες, αλλά και σε άτομα με μικρότερα κεφάλαια που θέλουν να αντισταθμίσουν τις απώλειες των απαξιωμένων χρηματοοικονομικών προϊόντων χωρών υψηλής φορολόγησης ή να μεταφέρουν τα χρήματά τους σε αγορές χαμηλότερου κόστους, αποφεύγοντας τις υπέρογκες φορολογικές επιβαρύνσεις απόδοσης και εισοδήματος. Ακόμη, το εύρος των παρεχόμενων υπηρεσιών τους εκτείνεται και πέρα από τη φορολογική τους τακτική στη διατήρηση της ανωνυμίας και την προστασία της ταυτότητας των ιδιοκτητών των νομικών προσώπων, κάτι που εκμεταλλεύτηκαν πολλοί για να καλύψουν τα ίχνη τους κατά τη διαδικασία ξεπλύματος βρώμικου χρήματος.

Τόσο η τράπεζα BCCI όσο και η πολυεθνική εταιρεία Enron κάνοντας χρήση των υπεράκτιων καταφυγίων και των εταιρειών-οχημάτων κατάφεραν να διασφαλίσουν την ανωνυμία τους, να κρατήσουν μυστικές τις επενδυτικές τους κινήσεις, ακόμα και να αποφύγουν οποιαδήποτε υποχρέωση δημοσιοποίησης οικονομικών καταστάσεων, βιβλίων και στοιχείων. Το αποτέλεσμα ήταν να δημιουργήσουν μια «ψεύτικη» εικόνα για τη δραστηριότητά τους και να επωφεληθούν οικονομικά συγκεκριμένες μερίδες ανθρώπων από το χειρισμό αυτό: στην περίπτωση της BCCI μέσω της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες και εγκληματικές πράξεις και στην περίπτωση της Enron μέσω της παραποίησης και ελλιπούς ενημέρωσης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της εταιρείας.

Ο κοινός παρονομαστής σε όλες αυτές τις περιπτώσεις είναι ο ανεπαρκής έλεγχος που ασκείται από τις εποπτικές αρχές των κρατών επί των δραστηριοτήτων των υπεράκτιων εταιρειών. Το γεγονός μάλιστα ότι όταν οι διαμεσολαβούντες χρηματοπιστωτικοί φορείς, και ειδικότερα τα πιστωτικά ιδρύματα, χρησιμοποιούνται ως δίαυλοι για τη νομιμοποίηση του προϊόντος παράνομων δραστηριοτήτων η φερεγγυότητα και η σταθερότητα του ενεχόμενου φορέα, αλλά και η αξιοπιστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος

στο σύνολό του, μπορούν να κλονιστούν σοβαρά, με αποτέλεσμα την απώλεια της εμπιστοσύνης του κοινού σε αυτό. Το ενδεχόμενο αυτό πρέπει να προβληματίσει ακόμα περισσότερο τις εθνικές κυβερνήσεις και τους παγκόσμιους οργανισμούς που έχουν συσταθεί για το σκοπό αυτό προκειμένου να ληφθούν ακόμα πιο αποτελεσματικά μέτρα για την καταπολέμηση του φαινομένου καθώς οι διαστάσεις που έχει λάβει είναι εξαιρετικά μεγάλες και οι επιπτώσεις του στην οικονομία και την κοινωνία πολύ σοβαρές.

Πιο συγκεκριμένα, το σημείο στο οποίο πρέπει να δοθεί αρκετή έμφαση είναι η διαδικασία των εποπτικών ελέγχων και η συχνότητα με την οποία αυτοί πραγματοποιούνται. Παράλληλα, θα πρέπει να διατηρηθεί η ορθή και αμερόληπτη τήρηση των κυρώσεων σε περίπτωση παράβασης των νόμων και των ρυθμιστικών διατάξεων και να μην επιτρέπεται η καθυστέρηση εκδίκασης αυτών των υποθέσεων.

Συνοπτικά, θα μπορούσαμε να πούμε πως η υπεράκτια εταιρεία είναι μια ανίκητη, απόρθητη κρυψώνα κάθε μεγαλοεπιχειρηματία αλλά και κάθε απατεώνα, είναι παγκόσμιος θεσμός σε όλους όσους σέβονται την μεγάλη του περιουσία, τις άμετρες φιλοδοξίες, την ελαστικότητα στις επιχειρηματικές διαδικασίες και σε εκείνους που επιθυμούν να κρυφτούν από την εφορία και από διεκδικητές των περιουσιών που αποκτήθηκαν με νομότυπο ή παράνομο, αλλά σχεδόν πάντα με ανήθικο τρόπο.

Καταλήγοντας, θα πρέπει ωστόσο να επισημανθεί και η μέχρι σήμερα, αξιόλογη θα χαρακτηρίζαμε, προσπάθεια των κυβερνήσεων και των αρμόδιων φορέων για την καταστολή του φαινομένου ακόμα και στη χώρα μας, η οποία συγκαταλέγεται στη λίστα των κρατών με τα υψηλότερα ποσοστά διαφθοράς και περιστατικών φοροδιαφυγής. Αρκετοί είναι οι νόμοι που έχουν ψηφιστεί για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ωστόσο μεγάλη προσοχή πρέπει να δοθεί στην ακριβή και αποτελεσματική εφαρμογή τους και στην εξάλειψη φαινομένων εκμετάλλευσης νομικών κενών. Η προσπάθεια αυτή πρέπει να είναι συνεχής, οι ελεγκτικοί μηχανισμοί ακέρατοι και αξιόπιστοι και η συνεργασία με τα λοιπά κράτη και τις αρμόδιες ελεγκτικές και διωκτικές αρχές τους αποδοτική ώστε να επιτυγχάνεται χρόνο με το χρόνο δραστική μείωση των φαινομένων αυτών που πλήττουν την παγκόσμια οικονομία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1^ο

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Οι πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζουν τα γενικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα των Διεθνών Οικονομικών Κέντρων. Οι πίνακες αποτελούν μια συντομογραφία και μόνο.

ΧΩΡΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	ΓΛΩΣΣΑ	ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ	ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ	ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ
ANDORRA	Μεταξύ Γαλλίας & Ισπανίας	Αστικό δίκαιο βασισμένο στο Ρωμαϊκό και Καταλανικό δίκαιο	Καταλανή, Ισπανική, Γαλλική	Κανένας	Απόλυτη μυστικότητα σε κωδικοποιημένους λογαριασμούς	Καμία
BAHAMAS	Καραϊβική, Νότια της Φλόριδας των Η.Π.Α.	Αγγλικό δίκαιο	Αγγλική	Πλήρης ελευθερία	Διαθέσιμα στοιχεία	Καμία
BARBADOS	Ανατολική Καραϊβική	Αγγλικός νόμος	Αγγλική	Φιλελεύθεροι εξαρούνται οι υπεράκτιες εταιρείες	Μερικώς	Με Καναδά, Νορβηγία, Ελβετία, Αγγλία και Η.Π.Α
BERMUDA	Μέση Ατλαντικού	Αγγλικός νόμος	Αγγλική	Κανένας για τις υπεράκτιες δραστηριότητες	Ναι εκτός από τις περιπτώσεις υπονοιών για εγκληματικές πράξεις	Με Η.Π.Α
BRITISH VIRGIN ISLANDS	Καραϊβική ανατολικά του	Αγγλικό δίκαιο	Αγγλική	Κανένας	Μερικώς	Με Ιαπωνία, Ελβετία, Αγγλία, (αφορούν μόνο

	Puerto Rico					τις εγκατεστημένες εταιρείες)
CAYMAN ISLANDS	Καραϊβική νότια της Κούβας και Ανατολικά της Τζαμάικα	Αγγλικό δίκαιο	Αγγλική	Κανένας	Ναι	Καμία
COOK ISLANDS	Νότιο Ειρηνικό	Αγγλικό δίκαιο	Αγγλική	Κανένας	Ναι	Καμία
CYPRUS	Βορειοανατολική Μεσόγειο	Αγγλικό δίκαιο	Ελληνική, Αγγλική	Κανένας	Ναι	Με 24 χώρες
GIBRALTAR	Στο νοτιότερο σημείο της Ιβηρικής Χερσονήσου	Αγγλικό δίκαιο	Αγγλική - Ισπανική	Κανένας	Μερικώς	Καμία
GUERNSEY	Αγγλικό κανάλι 20 μίλια από τις Γαλλικές ακτές	Βασίζεται στο παλαιό Γαλλικό και Νορμανδικό νόμο και το σύγχρονο Αγγλικό δίκαιο	Αγγλική και τοπική Νορμανδική διάλεκτος	Κανένας	Ναι	Με Jersey και Ηνωμένο Βασίλειο
HONG KONG	Ύστα νότια παράλια της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας	Αγγλικό δίκαιο	Αγγλική και Κινέζικη	Κανένας	Μερικώς	Καμμία εκτός από μερικές αεροπορικές & ναυτιλιακές συμφωνίες με Κίνα
IRELAND	Δυτικά της μεγάλης Βρετανίας	Δικαιοδοσία βασισόμενη στο	Αγγλική και Ιρλανδική	Κανένας	Μερικώς	27 συμφωνίες περιλαμβανόμενων χωρών της Ε.Ε., Αυστραλίας,

		Αγγλικό δίκαιο				Ιαπωνίας και Η.Π.Α.
ISLE OF MAN	Μικρό νησί ανάμεσα στην Ιρλανδία και Αγγλία	Κρατικός νόμος και αγγλικό δίκαιο	Αγγλική	Κανένας	Μερικώς	Με Αγγλία
JAMAICA	Καραϊβική νότια της Κούβας	Βασιμμένο στο αγγλικό δίκαιο	Αγγλική και τόπια Νορμανδική διάλεκτος	Έχει φιλελευθεροποιηθεί . Γενικές προβλέψεις ενδεχομένως αναγκαίες	Οι τραπεζίτες δεσμεύονται για το απόρρητο των υποθέσεων των πελατών τους	Καναδά, Δανία, Γερμανία, Ισραήλ, Νορβηγία, Σουηδία, Αγγλία, Η.Π.Α
JERSEY	Αγγλικό κανάλι 14 μίλια από τις Γαλλικές ακτές	Βασιμμένο στον παλαιό γαλλικό και νορμανδικό δίκαιο και το αγγλικό δίκαιο	Αγγλική και τοπική Νορμανδική διάλεκτος	Κανένας	Ναι, εκτός από τις περιπτώσεις που υπάρχουν υπόνοιες για εγκληματικές πράξεις	GUERNSEY και Αγγλία
LABUAN	Νότια της θάλασσας της Κινάς και δυτικά του Βorneo	Βασιμμένο στο αγγλικό δίκαιο	Μπαχάσας - Μαλαισία	Κανένας	Περιορισμένο	Καμμια
LIECHTENST EIN	Ευρώπη μεταξύ Ελβετίας και Αυστρίας	Αστικός κώδικας	Γερμανική	Ελευθερία	Ναι, με ελάχιστους περιορισμούς	Αυστρία, Ελβετία
LUXEMBUR G	Μεταξύ Γερμανίας, Βελγίου και Γαλλίας	Αστικός κώδικας	Λουξεμβούργου, Γαλλίας, Γερμανίας, Αγγλίας	Κανένας	Απόλυτη εμπιστευτικότητα, έκτος από περιπτώσεις ύποπτες για εγκληματική	Με 26 χώρες μεταξύ των οποίων Γαλλία, Γερμανία, Ιαπωνία, Αγγλία Η.Π.Α.

					δράση	
MADEIRA	Ατλαντικός ωκεανός νοτιοδυτικά της Πορτογαλίας	Πορτογαλι κό αστικό και εμπορικό δίκαιο	Πορτογαλικά , αγγλικά	Κανένας	Απόλυτη εμπιστευτικότ ητα, εκτός από τις περιπτώσεις ύοπτες για εγκληματική δράση	Αυστρία, Βέλγιο, Βραζιλία, Δανία, Φιλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Νορβηγία, Ισπανία, Ελβετία, Αγγλία
MALTA	Κεντρική Μεσόγειο νότια της Σικελίας	Αστικό δίκαιο	Μάλτας, αγγλικά, ιταλικά	Κανένας για διεθνείς εμπορικές και holding εταιρείες	Ναι	Με 26 χώρες συμπεριλαμβανόμε νων των περισσότερων ευρωπαϊκών, τον Καναδά, Κίνα, Ινδία, Αυστραλία
MAURITIUS	Δυτικός ινδικός ωκεανός 2 χιλιόμετρα από τα ανατολικά παραλία της Αφρικής	Γαλλικός Ναπολεόντ ειος κώδικας και αγγλικό δίκαιο	Αγγλική, γαλλική	Κανένας	Ναι, εκτός από τις περιπτώσεις ύοπτες για εγκληματική δράση	Συμφωνίες με 25 χώρες Γαλλίας, Γερμανίας, Αγγλίας, Κίνας, Ινδίας
MONACO	Στην νοτιοανατολι κή Μεσόγειο παραλία της Γαλλίας	Βασισμένο στο γαλλικό αστικό νόμο	Γαλλικά, ιταλικά, αγγλικά Γερμανίας, Αγγλίας	Πολύ περιορισμένοι	Περιορισμένο	Καμμία
ΟΛΛΑΝΔΙΚΕ Σ ΑΝΤΙΛΛΕΣ	Καραϊβική, βόρεια της Βενεζουέλας	Βασισμένο στον ολλανδικό αστικό νόμο	Ολλανδικά, αγγλικά, ισπανικά	Ναι, εξαιρούνται οι offshore	Όχι ειδικός νομός περί τραπεζικού απορρήτου	Ολλανδία, Νορβηγία και Η.Π.Α.
NEVIS	Ανατολική Καραϊβική	Αγγλικό δίκαιο	Αγγλικά	Ναι, αλλά όχι ισχυροί	Ολικό	Ηνωμένο Βασίλειο
NIUE	Νότιος ειρηνικός	Αγγλικό δίκαιο	Αγγλική και τοπική	Κανένας	Ναι	Καμία

PANAMA	Κεντρική Αμερική ανάμεσα Κόστα Ρίκα και Κολομβία	Αστικός νόμος	Ισπανικά και αγγλικά	Κανένας	Απόλυτη εμπιστευτικότητα πλην περιπτώσεων ύποπτων εγκληματικών πράξεων	Καμία
SAMOA	Νοτιοανατολικός ειρηνικός	Αγγλικό δίκαιο και τοπικές ρυθμίσεις	Τοπική διάλεκτος και αγγλικά	Κανένας	Ναι	Καμία
TURKS & CAIKOS ISLANDS	Καραϊβική νότια από τις Μπαχάμες	Αγγλικό δίκαιο και τοπικές ρυθμίσεις	Αγγλική	Κανένας	Απόλυτη εμπιστευτικότητα πλην περιπτώσεων ύποπτων για εγκληματικών πράξεων	Καμία
VANUATU	Νοτιοανατολικός ειρηνικός και Κολομβία	Αγγλικό δίκαιο και τοπικές ρυθμίσεις	Αγγλικά και γαλλικά	Κανένας	Ναι	Καμία
WESTERN SAMOA	Νοτιοανατολικός ειρηνικός	Αγγλικό δίκαιο και τοπικές ρυθμίσεις	Τοπική και αγγλική	Κανένας	Ναι	Καμία

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2ο

ΣΥΣΤΑΣΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

Οι πινάκες που ακολουθούν παρουσιάζουν τα γενικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα των ξένης ιδιοκτησίας εταιρειών στα Διεθνή Οικονομικά Κέντρα .

	ANDORRA	BAHAMAS	BARBADOS	BERMUDA
Χρόνος απόκτησης				
▪ νέα σύσταση	Δεν διατίθενται	Μια ημέρα	Δεν διατίθενται	Δεν διατίθενται
▪ εταιρεία ραφιού (έτοιμη)	2 μήνες	Μια ημέρα	2 – 3 μέρες	15 – 20 μέρες
Βασικά κόστη σύστασης				
▪ έξοδα εγγραφής	\$US 1.200 & \$ 650	\$US 100 ελάχιστο	\$US 400	\$US 1.680 & \$253 ελάχιστο M.K. \$US 12.000 + \$US 253 πιστοπ. Εξαίρεσης φορ/γίας
▪ βασικά επαγγελματικά κόστη	\$ US 2800	\$US 1.000	\$US 1.200	\$US 2.000
Ετήσια έξοδα				
▪ έξοδα κράτους	Τίποτα	\$US 100 ελάχιστο	Τίποτα	\$US 1680
▪ διοικητικές αμοιβές	\$ US 2000	\$US 500 ελάχιστο	\$US 700 - 800	\$US 1750 (διευθυντές, γραμματείς, γραφείο εγγράφων)
Μέτοχοι				
▪ ελάχιστος αριθμός	2 ή 3	2	1	Τίποτα

▪ απαιτούμενα έγγραφης	2/3 κεφαλαίου να ανήκει σε κάτοικους Ανδόρας	Δεν απαιτείται	Δεν υπάρχουν	Δεν υπάρχουν
Μετοχικό κεφάλαιο				
▪ ελάχιστο δηλωμένο	Όχι ελάχιστο για εταιρεία περιορισμένης ευθύνης. Από \$ US 40.000 για μετοχές 25%	Προσαρμοσμένο	Οι εταιρείες δεν έχουν δηλωμένο κεφάλαιο	\$US 12.000
▪ ελαχίστη έκδοση	25%	Προσαρμοσμένο	Οι εταιρείες δεν έχουν δηλωμένο κεφάλαιο	Δεν απαιτείται
▪ μετοχές στον κομιστή (ανώνυμες)	Όχι	Ναι	Όχι	Όχι
▪ δικαίωμα εξαγοράς χρεογράφων	Ναι	Ναι	Ναι	Όχι
Επωφελούμενος ιδιοκτήτης				
▪ αποκάλυψη πληροφοριών (γνωστοποίηση)	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Ναι (στους νομίτες κάτοχους μετοχών)	Στην οικονομική υπηρεσία των βερμούδων η οποία τηρεί το απόρρητο δεν απαιτείται
▪ κομιστές μετοχών	Όχι	Ναι	Όχι	
Διευθυντές				
▪ Ελάχιστος αριθμός	1	1	1	2
▪ Απαιτούμενα έγγραφης	Πλειοψηφία εγγεγραμμένων	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	2 εγγεγραμμένοι (μόνιμα εγκατεστημένοι)
▪ Γενικοί διευθυντές	Ναι	Δεν απαιτείται	Ναι	Όχι
Απαιτήσεις τοπικής παρουσίας				

▪ Διευθυντές	Πλειοψηφία εγγεγραμμένων	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	2 εγγεγραμμένοι. Εξαιρούνται οι εισηγμένες σε Χ.Α.
▪ Υπάλληλοι εταιρείας	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται
▪ Συναντήσεις (συμβούλια)	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται
▪ Ετήσιες γενικές συνελεύσεις	Ναι	Δεν απαιτείται	Δεν Απαιτείται	Δεν απαιτείται
▪ Έλεγχοι λογαριασμών	Κανένας εκτός από τράπεζες οικονομικές και ασφαλιστικές εταιρείες	Κανένας	Ναι	Ναι αλλά μπορεί να αποφευχθεί με συμφωνία όλων των διευθυντών και των μετόχων
Ετήσιοι Λογαριασμοί	Ναι οι δημοσιευμένοι	Ναι μη δημοσιευμένοι	Ναι	Ναι αλλά μπορεί να μη αποφευχθεί (μη δημοσιευμένοι)
Δυνατότητα Μετανάστευσης	Όχι	Ναι	Όχι	Ναι
Φόρος μεταβίβασης μετοχών	Τίποτα	Τίποτα	Μηδέν	Μηδέν
Φορολογικές υποχρεώσεις				
▪ Offshore εταιρειών	Όχι	Τίποτα	1 – 2.5 %	Μηδέν
▪ Εγκατεστημένων εταιρειών	Τίποτα	Τίποτα	35% μέγιστο	Μηδέν

	BRITISH VIRGIN ISLANDS	CAYMAN ISLANDS	COOK ISLANDS	CYPRUS
Χρόνος απόκτησης				
▪ εταιρεία ραφιού (έτοιμη)	1 ημέρα	Μη διαθέσιμες συνήθως	Την ίδια ημέρα	2 – 4 ημέρες
▪ νέα σύσταση	2 ημέρες	1 - 2 ημέρες	Την ίδια ημέρα	10 – 15 ημέρες
Βασικά κόστη σύστασης				
▪ αμοιβή εγγραφής	\$US 300	\$US 305 - \$US 2.400	\$US 500	Ανάλογα με το μετοχικό κεφάλαιο CP75 ΓΙΑ CP1.000 κεφάλαιο και CP125 για CP10.000
▪ Βασικά επαγγελματικά κόστη	\$ US 600	\$US 900 – 1.200	\$US 500 – 1.000	Κεφάλαιο CP 700 – 1.000
Ετήσια έξοδα				
▪ αμοιβές κράτους	\$ US 300	\$US 700	\$ US 500	Ετήσια συνδρομή CP15
▪ διοικητικές αμοιβές	\$ US 400	\$US 900 – 1.200	\$US 1.000	CP 300 – 1.500
Μέτοχοι				
▪ ελάχιστος αριθμός	1	1	1	Ελάχιστοι 2 το πολύ 50
▪ προϋποθέσεις εγκατάστασης	Τίποτα	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Ξένοι αλλά συνήθως αντιπροσωπεύονται από Κύπριους
Μετοχικό κεφάλαιο				
▪ ελάχιστο δηλωμένο	Δεν υπάρχει όριο	Δεν υπάρχει όριο	Δεν υπάρχει όριο	CP 1.000
▪ ελαχίστη έκδοση	Όχι	1 μετοχή	Δεν απαιτείται	CP 10.000 εάν το γραφείο είναι στην Κύπρο
▪ χρεόγραφα στον κομιστή	Ναι	Ναι	Όχι	Ναι

▪ δικαίωμα εξαγοράς μετοχών	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι
Επωφελούμενος ιδιοκτήτης				
▪ αποκάλυψη πληροφοριών	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται προς την Κυβέρνηση αλλά προς το γραφείο καταχώρησης	Δεν απαιτείται	Απαιτείται στην Κεντρική Τράπεζα η οποία τηρεί το απόρρητο
▪ χρεόγραφα στο κομιστή	Ναι	Ναι υπό προϋποθέσεις	Ναι	Ναι
Διευθυντές				
▪ Ελάχιστος αριθμός	1	1	1	1
▪ Προϋποθέσεις εγκατάστασης	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	1 μέλος Κύπριος υπήκοος εάν το γραφείο διοίκησης είναι στην Κύπρο
▪ Γενική διεύθυνση	Ναι	Ναι	Ναι	Όχι
Απαιτήσεις τοπικής παρουσίας				
▪ Διευθυντές	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	1 μέλος Κύπριος υπήκοος, εάν το γραφείο διοίκησης είναι στην Κύπρο
▪ Υπάλληλοι εταιρείας	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Ο γραμματέας να είναι μόνιμα εγκατεστημένος	Δεν απαιτείται
▪ Συναντήσεις (συμβούλια)	Δεν απαιτείται	1 ετησίως των Διευθυντών	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται
▪ Ετήσιες γενικές συνελεύσεις	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται
▪ Έλεγχοι λογαριασμών	Κανένας	Κανένας	Ναι εκτός εάν οι μέτοχοι απομακρυνθούν	Έλεγχοι λογαριασμών από ανεξάρτητους ελεγκτές πρέπει να παραδοθούν στην Κεντρική Τράπεζα και στην Εφορία

Ετήσιοι Λογαριασμοί	Μπορεί να αποφευχθεί	Βασικοί λογαριασμοί μόνο	Ναι μη δημοσιευθέντες	Ναι μη δημοσιευθέντες
Δυνατότητα μετανάστευσης	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι
Φόρος μεταβίβασης μετοχών	Μηδέν	Μηδέν	Μηδέν	Μηδέν
Φορολογικές υποχρεώσεις				
▪ Offshore εταιρειών	Όχι	Τίποτα	Μηδέν	4.25%
▪ Εγκατεστημένων εταιρειών	15%	Τίποτα	20%	20 – 25%

	GIBRALTAR	GUERNSEY	HONG KONG	IRELAND
Χρόνος απόκτησης				
▪ εταιρεία ραφιού (έτοιμη)	1 ημέρα	Μη διαθέσιμες συνήθως	1 ημέρα	2 – 3 ημέρες
▪ Νέα σύσταση	2 – 3 ημέρες	3 – 4 ημέρες	3 – 4 εβδομάδες	10 – 15 ημέρες
Βασικά κόστη σύστασης				
▪ αμοιβή εγγραφής	GIP 100	70 λίρες U.K. ελάχιστο	\$USA 490	\$USA 480
▪ βασικά επαγγελματικά κόστη	\$ USA 500	630 λίρες U.K.	\$USA 1260	\$USA 800
Ετήσια έξοδα				
▪ έξοδα κράτους	GIP 225	600 λίρες U.K.	\$USA 306	\$US 20
▪ διοικητικές αμοιβές	GIP 500	400 λίρες U.K.	\$USA 2974	\$US 800

Μέτοχοι				
▪ ελάχιστος αριθμός	1	2	2	1
▪ απαιτούμενα έγγραφης	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται
Μετοχικό κεφάλαιο				
▪ ελάχιστο δηλωμένο	Εξαιρούμενες εταιρείες GIP 100	10.000 λίρες U.K. συνήθως	\$ US 130	100 λίρες \$IR
▪ ελαχίστη έκδοση	Δεν απαιτείται	2 μετοχές	\$US 0.26	2 λίρες \$IR
▪ χρεόγραφα στο κομιστή	Όχι	Όχι	Όχι	Ναι
▪ δικαίωμα εξαγοράς	Ναι	Ναι	Για την εξαγορά μετοχών μόνο	Ναι
Επωφελούμενος ιδιοκτήτης				
▪ αποκάλυψη πληροφοριών	Ναι στους νομίμους κατόχους	Μόνο στην Επιτροπή Οικον. Υπηρεσιών	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται
▪ χρεόγραφα στον κομιστή	Όχι	Δεν απαιτείται	Όχι	Όχι
Διευθυντές				
▪ Ελάχιστος αριθμός	1	1	2	2
▪ προϋποθέσεις εγκ/σης	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται
▪ Γενικοί διευθυντές	Ναι	Ναι	Ναι	Όχι

Απαιτήσεις τοπικής παρουσίας				
▪ Διευθυντές	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται
▪ Υπάλληλοι εταιρείας	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Ο γραμματέας να είναι εγκατεστημένος	Δεν απαιτείται
▪ Συναντήσεις (συμβούλια)	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται
▪ Ετήσιες γενικές συνελεύσεις	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται
▪ Έλεγχοι λογαριασμών	Ναι	Ισολογισμός αλλά εξαιρούνται οι Holding	Ναι	Ναι
Ετήσιοι Λογαριασμοί	Ναι	Ναι δεν δημοσιεύονται	Ναι δεν δημοσιεύονται	Ναι
Δυνατότητα μετανάστευσης	Ναι	Όχι	Πιθανό αλλά απαιτείται προσχεδιασμός	Ναι
Φόρος μεταβίβασης μετοχών	Τίποτα	Τίποτα	0,25%	1%
Φορολογικές υποχρεώσεις				
▪ Offshore εταιρειών	Οι εξαιρούμενες εταιρείες μηδέν	Οι εξαιρούμενες εταιρείες μηδέν. Οι διεθνείς συμφωνούν με τις φορολογικές αρχές (όχι > του 30%)	Μηδέν, εάν δεν έχει πηγές εσόδων στο Hong Kong	Μηδέν
▪ Εγκατεστημένων εταιρειών	35%	20%	16% στα έσοδα που πραγματοποιούνται στο Hong Kong	32% μέγιστο

	ISLE OF MAN	JAMAICA	JERSEY	LABUAN
Χρόνος απόκτησης				
▪ εταιρεία ραφιού (έτοιμη)	1 ημέρα	2 – 5 ημέρες	Δεν διατίθενται	Δεν διατίθενται
▪ νέα σύσταση	Μέχρι 28 ημέρες	Περίπου 3 εβδομάδες	6 -7 ημέρες	1 εβδομάδα
Βασικά κόστη σύστασης				
▪ έξοδα εγγραφής	167 \$ U.K.	\$ Ja 9.400 + 1.000 (ταχεία δημιουργία) + \$ Ja 200 για τέλη χαρτοσήμου + \$ Ja 100	\$US 400	\$US 1.680 & \$253 ελάχιστο M.K. \$US 12.000 + \$US 253 πιστοπ. Εξαίρεσης φορ/γιας
▪ βασικά επαγγελματικά κόστη	1.500 \$ U.K.	περίπου \$ Ja 25.000 δια του δικηγόρου	\$US 1.200	\$US 2.000
Ετήσια έξοδα				
▪ έξοδα κράτους	47 \$ U.K.	Διάφορες αμοιβές μεταξύ \$ Ja 1.200 και \$ Ja 3.000. ο ετήσιος φόρος περιουσίας δε ξεπερνά \$ Ja 10.000	120 \$ U.K. για όλες τις εταιρείες + 600 \$ U.K.ετησίως για τις εξαιρούμενες εταιρείες	\$US 900
▪ διοικητικές αμοιβές	775 \$ U.K.	Ρυθμίζεται με το πρόσωπο που προσφέρει τις υπηρεσίες	Περίπου 1.000\$	\$US 1800
Μέτοχοι				
▪ ελάχιστος αριθμός	1	2 για ιδιωτικές εταιρείες, 7 για λοιπές	2	1

▪ απαιτούμενα έγγραφης	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται
Μετοχικό κεφάλαιο				
▪ ελάχιστο δηλωμένο	Συνήθως 2000 \$ U.K.	Δεν υπάρχει	10.000 \$ U.K.	Τίποτα
▪ ελαχίστη έκδοση	Μετοχές	Δεν υπάρχει	2 μετοχές	Καμία
▪ κομιστές μετοχών	Ναι	Μετοχικά δικαιώματα στον κομιστή	Όχι	Όχι
▪ δικαίωμα εξαγοράς μετοχών	Ναι	Εξαγοράσιμες προνομιούχες μετοχές	Ναι	Όχι
Επωφελούμενος ιδιοκτήτης				
▪ αποκάλυψη πληροφοριών	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται εκτός εάν ζητηθεί	Δεν απαιτείται, μόνο για το κανονιστικό σώμα	Δεν απαιτείται
▪ χρεόγραφα στον κομιστή	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Όχι	Όχι
Διευθυντές				
▪ Ελάχιστος αριθμός	2	1 ιδιώτης + 2 κρατικοί	1	1
▪ Απαιτούμενα έγγραφης	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται
▪ Γενική Διεύθυνση	Όχι	Ναι	Όχι	Ναι
Απαιτήσεις τοπικής παρουσίας				
▪ Διευθυντές	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	1
▪ Υπάλληλοι εταιρείας	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	1

▪ Συναντήσεις (συμβούλια)	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται
▪ Ετήσιες γενικές συνελεύσεις	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Ναι
▪ Έλεγχοι λογαριασμών	Ναι	Ναι	Ναι σε συμφωνία με τους ιδιοκτήτες	Ναι αλλά μπορούν να αποφύγουν μερικές εταιρείες
Ετήσιοι Λογαριασμοί	Ναι οι εταιρείες πρέπει να εμφανίζουν οικονομικά αποτελέσματα	Ναι	Ναι, μη δημοσιευθέντες	Ναι
Δυνατότητα μετανάστευσης	Ναι	Ναι	Όχι	Ναι
Φόρος μεταβίβασης μετοχών	Τίποτα	Τέλη χαρτοσήμου και φόρος μεταβίβασης	Τίποτα	Τίποτα
Φορολογικές υποχρεώσεις				
▪ Offshore εταιρειών	15 – 0 %	Για υπεράκτιες και τοπικές 33% εκτός αν ισχύει κάποια απαλλαγή	Οι εξαιρούμενες εταιρείες μηδέν % ή και < στα κέρδη που προέρχονται από διεθνείς δραστηριότητες	Οι εμπορικές 3% ή \$M 20.000 οι μη εμπορικές μηδέν
▪ Εγκατεστημένων εταιρειών	430 λίρες ετησίως για τις εξαιρούμενες, διαφορετικά 20% του φορολογητέου εισοδήματος	Για υπεράκτιες και τοπικές 33% εκτός αν ισχύει κάποια απαλλαγή	20%	28%

	LIECHTENSTEIN	LUXEMBURG	MADEIRA	MALTA
Χρόνος απόκτησης				
▪ εταιρεία ραφιού (έτοιμη)	Δεν διατίθενται	1 εβδομάδα	2 – 4 ημέρες	Δεν διατίθενται
▪ νέα σύσταση	1 εβδομάδα	2 εβδομάδες	6 – 8 εβδομάδες	3 ήμερες με μη ανακοινώσιμο τον ιδιοκτήτη, 3 εβδομάδες με ανακοινώσιμο
Βασικά κόστη σύστασης				
▪ έξοδα εγγραφής	Ελάχιστο SFr750	1% του εγγεγραμμένου μετοχικού κεφαλαίου	\$US 500	\$ USA 240 – 1375
▪ βασικά επαγγελματικά κόστη	Περίπου SFr 3.000	LF 160.00	\$ US 2250	\$ USA 3.600
Ετήσια έξοδα				
▪ αμοιβές κράτους	Μηδέν	Ανάλογα με τις φορολογικές απαιτήσεις	\$US 1.000 ετήσιοι φόροι εταιρείας	\$ USA 120 – 600
▪ διοικητικές αμοιβές	1.000 – 3.000 ελβετικά φράγκα	160.000 φράγκα Λουξεμβούργου	\$US 750 γραφείο έγγραφης, \$US 750 ο Διευθυντής και \$US 250 ο προτεινόμενος κάτοχος μετόχων	\$ USA 3.600

Μέτοχοι				
▪ ελάχιστος αριθμός	1	2	2 για Ε.Π.Ε., 5 για Α.Ε.	1
▪ προϋπόθεσες εγκ/σης	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται
Μετοχικό κεφάλαιο				
▪ ελάχιστο δηλωμένο	30.000 – 50.000 ελβετικά φράγκα	Δεν υπάρχει	Όχι	\$ USA 1.200
▪ ελαχίστη έκδοση	Δεν απαιτείται	1.25 εκατ. Φράγκα Λουξεμβούργο υ για Α.Ε. 25% πληρωτέο 1 εκατ. Φράγκα για Holding	\$US2285 για Ε.Π.Ε., \$US 28.750 για Α.Ε.	\$ USA 1.200
▪ χρεόγραφα στον κομιστή	Δεν απαιτείται	Ναι για Α.Ε., όχι για SARL	Μονό για Α.Ε.	Όχι
▪ δικαίωμα εξαγοράς	Ναι	Όχι	Μόνο για Α.Ε.	Ναι
Επωφελούμενος ιδιοκτήτης				
▪ αποκάλυψη πληροφοριών (γνωστοποίηση)	Γνωστές στον τοπικό διευθυντή	Απαιτείται μόνο για τους τραπεζικούς λογαριασμούς	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται
▪ κομιστές μετοχών	Ναι	Δεν απαιτείται	Ναι μόνο για Α.Ε.	όχι
Διευθυντές				
▪ Ελάχιστος αριθμός	1	3 για Α.Ε., 1 για SARL	1 ή περισσότεροι για Α.Ε., 3 – 5 μέλη Δ.Σ., για Ε.Π.Ε. 1	1
▪ Απαιτούμενα έγγραφης	1 διευθυντής πρέπει να είναι υπήκοος	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται	Δεν απαιτείται

▪ Γενικοί διευθυντές	Ναι	Ναι	Ναι για Α.Ε.	ναι
Απαιτήσεις τοπικής παρουσίας				
▪ Διευθυντές	1 διευθυντής πρέπει να είναι υπήκοος	Δεν απαιτείται	Εάν όλοι οι Διευθυντές είναι αλλοδαποί απαιτείται ένας τοπικός αντιπρόσωπος	Δεν απαιτείται
▪ Υπάλληλοι εταιρείας	Δεν απαιτείται	Όχι	Δεν απαιτείται ετήσια Γενική Συνέλευση μετόχων.	Δεν απαιτείται
▪ Συναντήσεις (συμβούλια)	Ναι	Ναι		Δεν απαιτείται
▪ Ετήσιες γενικές συνελεύσεις	Ναι	Ναι	Οι Ldas πρέπει να έλθουν σε επαφή με τους μεριδιούχους	Ναι
▪ Έλεγχοι λογαριασμών	Ναι	Ναι για Α.Ε. όχι για SARL εάν οι μέτοχοι είναι κάτω από 25	Ναι για Α.Ε.	Ναι
Ετήσιοι Λογαριασμοί	Γενικά ναι, για τις μη εμπορικές σύνταξη ισολογισμού	Ναι	Ναι, μη δημοσιευθέντες εκτός από τις Α.Ε.	Ναι
Δυνατότητα μετανάστευσης	Ναι	Ναι	Ναι	Ναι
Φόρος μεταβίβασης μετοχών	Τίποτα	Τίποτα	Τίποτα	Τίποτα
Φορολογικές υποχρεώσεις				
▪ Offshore εταιρειών	0.1% στο μετοχικό κεφάλαιο	Για Holding 1% φόρος κεφαλαίου 0.2% στο εγγεγραμμένο κεφάλαιο	τίποτα	Τίποτα

▪ Εγκατεστημένων εταιρειών	15% το πολύ επιπλέον 0.2% φόρο κεφαλαίου	1% φόρος κεφαλαίου, 0.5% φόρος πλούτου, 40% φόρος εισοδήματος, 15% Φ.Π.Α.	36%	35%
-----------------------------------	--	---	-----	-----

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγγελόπουλος Π., «Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα», Εκδόσεις Σταμούλη, 2005
- Γκόρτσος Χρήστος, «Το διεθνές και κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και η ενσωμάτωση στην Ελληνική έννομη πράξη», Δελτίο ΕΕΤ, Δ΄ Τρίμηνο 2005, Αθήνα
- Δημήτραινας Γιώργος, «Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος, Ζητήματα εφαρμογής του ν. 2331/1995», Νομική Βιβλιοθήκη, 2002
- Δουβής Π., «Offshore δραστηριότητες», Π. Δουβής, Αθήνα 2003
- Ζησιάδης Ι. Β., «Η Οικονομική Εγκληματικότητα: Το Ουσιαστικό Και Δικονομικό Οικονομικό Ποινικό Δίκαιο», Εκδόσεις Σακκουλά, Αθήνα - Θεσσαλονίκη
- Κακαράς Αντώνης, «Offshore αγάπη μου», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2008
- Κάντζος Κωσταντίνος, «Ελεγκτική – Θεωρία και Πρακτική», Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα, 2006
- Κάτσιος Σταύρος, «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, Η γεωπολιτική του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος: Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες», Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσ/νίκη, 1998
- Μελάς Δημήτριος, «Διεθνής Φορολογικός Σχεδιασμός & Υπεράκτιες Επιχειρήσεις», Έκδοση του περιοδικού «Φοροτεχνική και Θρακική Προσέγγιση», 2010
- Παμπούκης Χ., «Οι υπεράκτιες εταιρείες στο Ελληνικό Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο», ΔΕΕ
- Παπαδογιάννης Γιάννης, «Ιδιοκτήτες offshore εταιρειών με... ένα κλικ και 1.000 ευρώ», Εφημερίδα Καθημερινή, 13.09.08

- Ρεπούσης Δ. Σ., «Χρηματοοικονομική απάτη και διαφθορά: Μορφές - Πρόληψη - Καταπολέμηση», Εκδόσεις Σακκουλά Α.Ε., Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2010
- Σαμέλης Ι.Β., «Εξωχώριες εταιρείες: δραστηριοποίηση αυτών στην Ελλάδα»
- Τραγάκης Γεώργιος, «Οργανωμένο έγκλημα και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, Money Laundering», Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1996

ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ

- www.tanea.gr
- www.wikipedia.com
- www.bankofgreece.gr
- www.fatf-gafi.org
- www.bibliotecapleyades.net
- www.fas.org
- www.syneemp.gr
- www.kathimerini.gr
- www.naftemporiki.gr
- www.sjsu.edu
- www.enron.com
- www.euretirio.com
- www.newworldencyclopedia.org
- www.offsshore-services.gr